

170.84
ป 939 ค

ร. 3 คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ตามความคาดหวังของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

23 ส.ค. 2539

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประชิด เขยแก้วศรี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2538

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

197096

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ตามความคาดหวังของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

ของ

ประชิด เขยกีวงศ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

พฤษภาคม 2538

งานวิจัยนี้มุ่งสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเกี่ยวกับความคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ 3 กลุ่ม คือ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2537 จำนวน 653 คน การเก็บข้อมูลดำเนินการ 2 รอบ รอบแรกใช้แบบสอบถามปลายเปิด ให้นักเรียนระบุคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่แต่ละกลุ่มที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญที่สุดมาอย่างละ 5 คุณลักษณะ ในรอบที่ 2 นำคุณลักษณะเหล่านั้นมาจัดทำแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า เพื่อให้ให้นักเรียนกำหนดน้ำหนักความจำเป็นของแต่ละคุณลักษณะนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีคำนวณค่าเฉลี่ยของแต่ละคุณลักษณะ แล้วคำนวณค่าสหสัมพันธ์เพื่อแสดงความสอดคล้องของความคิดเห็นระหว่างกลุ่มเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระด้านเพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ความคิดเห็นของนักเรียนทุกกลุ่ม เมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระมีความสอดคล้องกัน ข้อที่นักเรียนคาดหวังสูงสุดมี 13 ข้อ เรียงลำดับดังนี้ คือ คัดสินปัญหาโดยการใช้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว มีความยุติธรรม ไม่มัวสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก มีความเป็นผู้นำที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ ยินดีเมื่อลูกได้ดี และเข้าใจความต้องการของลูก

2. คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ความคิดเห็นของนักเรียนทุกกลุ่ม เมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระมีความสอดคล้องกัน ข้อที่นักเรียนคาดหวังสูงสุดมี 15 ข้อ คือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ มีใจเป็นกลาง ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ไม่มัวสุมอบายมุข เป็นที่ปรึกษาที่ดี เอาใจใส่ลูกศิษย์ สอนเข้าใจดี ให้ความสำคัญนักเรียน มีสติปัญญา มีความซื่อสัตย์ ให้ความสำคัญสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน มีความอดทน และพูดจาสุภาพ

3. คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป ความคิดเห็นของนักเรียนทุกกลุ่ม เมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระมีความสอดคล้องกัน ข้อที่นักเรียนคาดหวังสูงสุดมี 14 ข้อ คือ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ไม่มัวสุมอบายมุข มีความยุติธรรม

ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ พร้อมทั้งจะรับ
ฟังปัญหาของผู้อื่น เป็นที่ปรึกษาที่ดี อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นดีเห็นงาม
มีความกตัญญู รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความเป็นผู้นำที่ดี

4. คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อนำคุณลักษณะที่นักเรียนคาดหวัง
สูงสุดของผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่มมาสรุปรวมกัน จะได้ 3 องค์ประกอบ คือ ความยุติธรรมและความ
มีเหตุผล ความรับผิดชอบและเอาใจใส่ และประพฤติดนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

ETHICAL VALUES OF ADULTS EXPECTED BY SECONDARY SCHOOL STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

PRAJID CHOYKEEWONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University

May 1995

This research was to survey students' expectation on ethical values of 3 groups of adults : parents, teachers and general adults. The research samples were 653 secondary school students drawn from The Demonstation School of Ramkhamhaeng University, in academic year 1994. The samples were classified into groups according to sex, level, learning program and learning achievement.

The data collection was done 2 rounds. For the first round, each of the students was asked to write down 5 ethical values he expected from each group of adults. The answers were analysed through a frequency distribution. 35 - 40 items which highest frequencies of each case were used to constructing a set of rating-scale questionnaires and being a tool for data collecting in the second round. Arithmetic mean and simple correlation were computed in data analysis.

The findings were as follows :-

- 1 Expected Values of Parents. Opinions of all groups of the students were unanimous (the correlations were highly significant). Expected values of the parents which in a highest level were 13 in number. These included : rational judgement, love and care to one's family, being responsible for their children, not deserting the family, fairness, abstain from ways of ruin, being good conducts, being good consultants, having time for their children, good leadership, emotional control, having altruistic joy, and to understand their children.

2. Expected Values of Teachers Expected values of teachers which in a highest level were 15. These included : being good conducts, fairness, responsiveness, neutral of mind, forgiveness, keep away from wrong conducts, being good consultants, care of their students, being good in dissemination, sense of acceptance, intelligent, honesty, clearing of explanation, endurance, and politeness.

3. Expected Values of General Adults. There were 14 characteristics ranked in a high level. These were : love and care to one's family, rational judgement, responsiveness, abstain from ways of ruin, fairness, open-mindedness, good behave, honesty, sense of sympathy, good consultants, devoting to one's duty, gratitude, emotional controlling, and leadership.

4. Ethical Values in Conclusion In conclusion, the ethical values of all the 3 groups of adults, as expected by the students, could be classified into 3 components : reasonable, responsiveness, and good conducts.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

170.84 ประธาน
๗ 2390 (รศ.ดร.ปฐม นิตยาภรณ์)
5.3 กรรมการ
(ผศ.บุญธรรม อินทร์จันทร์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ดร.ปฐม นิตยาภรณ์)
..... กรรมการ
(ผศ.บุญธรรม อินทร์จันทร์)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลัย)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริภา ชูลสุวรรณ)

วันที่ 11 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2538

ประกาศขอบคุณ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นผลมาจากความเมตตาภาวอย่างสูงยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญธรรม อินทร์จันทร์ เป็นกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลัย กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้ ความคิดและให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ พร้อมทั้งกระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัยมีความเพียรความพยายามศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราเพื่อให้เกิดการดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้การอบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษา คำแนะนำต่าง ๆ ที่มีคุณค่าอันเป็นประโยชน์ต่อปริญญานิพนธ์ และขอขอบคุณเจ้าของเอกสารและตำราต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยอ้างอิง ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.สุวิมล อังควาณิช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ขอขอบคุณอาจารย์เจ็ดโถม ภานุदानท์ ณ มหาสารคาม อาจารย์ภมร พราหมณ์แก้ว ที่เป็นเพื่อนคอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และแนะนำการค้นคว้า

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าตำราต่าง ๆ ขอขอบคุณคุณวิไล พิพัฒน์โยธะพงศ์ ผู้จัดพิมพ์และทำรูปเล่มปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณอุดม เขยแก้วศรี คุณย่า และลูก ๆ ที่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนให้อดทนตลอดมา

ประโยชน์ คุณค่า คุณงามความดีอันพึงมีได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศแด่ คุณพ่อ พ.ต.หลวงอนุรักษ์พัสดุล และคุณแม่ นางอนุรักษ์พัสดุล

ประชิด เขยแก้วศรี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
เนื้อหาของการศึกษาค้นคว้า	6
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	6
ตัวแปรสำหรับการศึกษา	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม	10
โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม	13
องค์ประกอบของจริยธรรม	15
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	16
ความหมายของค่านิยมและค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย	18
แนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน	22
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี	25
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ใหญ่และบิดามารดา	33
3 วิธีดำเนินการ	43
รูปแบบของการวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การเก็บข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ขั้นตอนการนำเสนอ	47
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง	47
ตอนที่ 2 คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา	49
ตอนที่ 3 คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	67
ตอนที่ 4 คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	87
ตอนที่ 5 สรุปคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่ม	108
5 สรุป ขยายผล และข้อเสนอแนะ	112
ความมุ่งหมาย	112
รูปแบบของการวิจัย	112
การวิเคราะห์ข้อมูล	115
ผลการวิจัย	115
อภิปรายผล	124
ข้อเสนอแนะ	145
บรรณานุกรม	146
ภาคผนวก	157
ภาคผนวก ก	158

ภาคผนวก ข	161
ภาคผนวก ค	172
ประวัติย่อของผู้วิจัย	180

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย	44
2 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง	47
3 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา	50
4 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา	53
5 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ และกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา	58
6 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา	62
7 สรุปลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ตามความคิดของนักเรียนเมื่อ จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ	66
8 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	68
9 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	72
10 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ และกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	76
11 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	81
12 สรุปลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ตามความคิดของนักเรียนเมื่อ จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ	85
13 ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	88

14	ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	92
15	ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	97
16	ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	101
17	สรุปลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป ตามความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อ จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ	106
18	สรุปคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ตามความ คิดเห็นของนักเรียน	108
19	การจัดกลุ่มคุณธรรมและจริยธรรม บิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้ใหญ่ทั่วไป อันดับสูงสุด	110

บทที่ ๑

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาการทันสมัย อันเป็นผลมาจากความคิดของ นักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ทำให้มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น สามารถเดินทางรอบโลก ได้โดยใช้เวลาไม่มากนัก หรือสามารถพูดคุยกับคนที่อยู่กันคนละซีกโลกได้ แต่ความเจริญก้าวหน้า เหล่านั้น จัดเป็นความเจริญทางด้านวัตถุ ซึ่งมีความรวดเร็วไปเป็นอันมาก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นที่ ตระหนักว่า ทางด้านจิตใจมิได้เจริญควบคู่กัน ความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุกับด้าน จิตใจนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอันเป็นการ ซึ่งภาวะเช่นนี้ได้ เริ่มขึ้นแล้วในสังคมตะวันตกนับตั้งแต่มี การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา มนุษย์คำนึงถึงเรื่องวัตถุมากกว่าจิตใจ จึงก่อให้เกิดการแข่งขัน มีความเห็นแก่ตัว เกิดความอิจฉาริษยาระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่มนุษย์มักไม่ค่อยได้ คำนึงถึง ทำให้เกิดผลเสียอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตจิตใจและต่อสังคม ด้วยเหตุนี้นักพฤติกรรมศาสตร์ และนักวิชาการสาขาต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลทั่วไป จึงได้ให้ความสนใจต่อการส่งเสริมการพัฒนาทาง ด้านจิตใจและคุณธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น (ไพฑูริย์ เกาวิเศส 2527 . 1)

จริยธรรมถือได้ว่าเป็นความสำคัญมากไม่ว่าจะมองในลักษณะใด กล่าวคือ ถ้าเรามองว่า จริยธรรมหมายถึงคุณสมบัติของจิตใจคนจะกำกับหรือเป็นค่านิยมพฤติกรรมของบุคคลก็ย่อมอธิบายได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลย่อมเป็นไปตามแนวคิดเชิงจริยธรรมของเขา หรือแม้ว่าเราจะมองว่าจริยธรรม หมายถึงกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของสังคม เราก็ยังสามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลก็ย่อม เป็นไปตามจริยธรรมของสังคมอยู่นั่นเอง ดังนั้น เราจึงให้ความสำคัญแก่จริยธรรมเสมอเมื่อเรา พิจารณาความสงบสุขของสังคม และยังในสภาพของสังคมปัจจุบันซึ่งสภาวะแวดล้อมของสังคมก่อให้เกิด ความกดดันแก่มนุษย์อยู่เป็นอย่างมากแล้ว เราก็ยิ่งตระหนักในความสำคัญของจริยธรรมมากขึ้น ดังเช่นที่สาโรช บัวศรี (ม.ป.ป. : 5 - 6) ได้กล่าวว่าเหตุที่นักการศึกษาในปัจจุบันให้ความสำคัญ แก่จริยศึกษามากขึ้นเพราะ นักการศึกษาเริ่มตระหนักว่าการพัฒนามนุษย์ให้เกิดความเฉลียว

ฉลาดในเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Intelligence) แต่เพียงอย่างเดียวอาจทำให้สังคมมนุษย์เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและทางวัตถุ แต่ไม่สามารถทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ จึงจำเป็นต้องสร้างหรือพัฒนาความฉลาดที่จะอยู่ร่วมกัน (Social Intelligence) เพื่อก่อให้เกิดสันติสุขโดยอาศัยจริยธรรมให้มากขึ้น ถาวร ฐทัพ (2528 : 51 - 54) ได้สรุปสาระสำคัญของการประชุมคองเกรสแห่งสมาคมการศึกษาเปรียบเทียบทั่วโลกไว้ว่า สภาพสังคมปัจจุบันมีสภาพแห่งความเคียดร้อนเพราะประสบวิกฤติการณ์ทางจริยธรรม ประชากรจำนวนไม่น้อยมีคุณธรรมต่ำกว่าระดับที่ควรจะเป็น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะมนุษย์สมัยใหม่มีศรัทธาและความเชื่อต่อศาสนา น้อยลงก็เป็นได้ เจริญ วิจารณ์กุล (2531 : 172 - 173) ได้กล่าวว่าเมื่อสังคมไทยพัฒนามากขึ้นและมีลักษณะเป็นสังคมเมืองมากขึ้นจะทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมมากขึ้น เช่น เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวจะลดลง และเกิดความเครียดมากขึ้น

สภาพสังคมที่ประชาชนต้องแข่งขันกันทะนุบำรุงกัน ทำให้พ่อแม่เห็นการอบรม การสั่งสอนบุตร การพัฒนาที่เน้นวัตถุ เน้นความทันสมัยแบบลอกเลียน มองข้ามการพัฒนาด้านจิตใจ ก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันชิงดีชิงเด่นในสังคม ทำให้ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป การปฏิบัติตามหลักธรรม และจริยธรรม ระเบียบประเพณี วัฒนธรรมลดน้อยลง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 ข : 46)

ในอดีต สังคมมีศาสนาและคุณธรรมเป็นหลัก แต่ปัจจุบันคนส่วนใหญ่สนใจศาสนาน้อยลง หันเข้าหาวัตถุนิยม ทำให้การดำเนินชีวิตแปรเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง ค่านิยมเดิม ๆ ลดหายไป กลายเป็นค่านิยมใหม่ที่ทำลายความสงบสุขของมนุษย์มากขึ้นทุกที (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2526 : 90 - 102) นอกจากนี้ สาเหตุที่ทำให้สังคมติดอยู่กับวัตถุมากกว่าคุณธรรมและจริยธรรมก็คือ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง สภาพดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคล ออกมาในรูปของอาชญากรรม การฉ้อโกง การฆ่าตัวตาย การเป็นโรคจิต และการเสื่อมลงของจิตใจ (เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม และ อ้อมเดือน สดมณี. 2529 : 9) ซึ่งเราพบเห็นกันอยู่เสมอบนข่าวสังคม ทั้งจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และสื่อมวลชนต่าง ๆ

นอกจากนี้สภาพสังคมที่ไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน มีผลทำให้เด็กและเยาวชนมีบุคลิกภาพไม่ดี มีจิตใจไม่เข้มแข็ง ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดระเบียบวินัยและความสามัคคีและขาดจิตสำนึก

ในลัทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากครอบครัวไม่มีความรู้ความเข้าใจที่จะเลี้ยงดู
 ได้ก็ให้พัฒนาการที่เหมาะสม (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2535 :
 5 - 6)

การให้การศึกษาซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของประชากร ส่วนมากมุ่งพัฒนา
 ความสามารถความเป็นเลิศทางสติปัญญาเป็นสำคัญ เพื่อให้ประชากรมีความเฉลียวฉลาดมากขึ้น
 (ชมพูนุช ศรีเสาวลักษณ์. 2530 : 1) แต่หย่อนการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี เพราะคำนึงของ
 ผู้ปกครอง ผู้เรียน และของสังคมเป็นส่วนใหญ่ คือ เรียนแล้วให้รู้และจำให้ได้มาก เพื่อจะได้
 สามารถสอบผ่านการแข่งขันต่าง ๆ ได้ ระบบการเรียนรู้จึงมีผลต่อพฤติกรรมทั้งผู้สอนและผู้เรียน
 คือทำให้เกิดการเบี่ยงเบนไปในทางความเห็นแก่ตัวมากขึ้น (สำนักงานพัฒนาคุณธรรม กระทรวง
 ศึกษาธิการ. 2532 : 7)

ท่านพุทธทาสภิกขุ (2527 : 73) เคยกล่าวไว้ว่า "พ่อแม่ไปสอนไปอบรมให้เด็ก ๆ
 หลงใหลในของสวยงาม ของหอม ของเฮ้คือร้อย อันเป็นเหตุให้เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ผู้อื่น ไม่มี
 ใครสอนให้ลูกสละสิ่งของที่รักที่พอใจให้แก่เพื่อน ก็เลยมีโรคเห็นแก่ตัวเกิดขึ้น บิดามารดา ครู
 บาอาจารย์ ไม่ควรสร้างเด็กให้เกิดความรู้สึกยึดถือว่ายิ่งแพงยิ่งดี ยิ่งเป็นของต่างประเทศยิ่งชอบ"

ประชาชนวัยผู้ใหญ่ทุกคนทุกอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ครูอาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่
 ของรัฐ นอกจากจะมีส่วนรับผิดชอบในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนของชาติแล้ว
 ตัวผู้ใหญ่เอง ยังต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนด้วย กล่าวคือ ถ้าผู้ใหญ่วางตนให้ถูกต้อง
 เหมาะสม มีคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมเป็นตัวอย่างที่ดีให้เยาวชนได้ประพฤติตาม เพราะเด็ก
 จะเรียนรู้ และมีเจตคติเชิงจริยธรรมจากการสังเกต และเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ เช่น เด็ก
 ที่เห็นความก้าวร้าวของผู้ใหญ่อยู่เป็นประจำ มักจะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวกว่าเด็กจาก
 ครอบครัวทั่วไป (กิริติ ศรีวิเชียร. 2524 : 11)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ส่อให้เห็นถึงความเสื่อมในการปฏิบัติทางด้านคุณธรรมและ
 จริยธรรมของบุคคลในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การเร่งรัดพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้กับคนในชาติ
 จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรีบพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เยาวชน
 และประชาชนเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีสุขภาพและพลานามัยที่สมบูรณ์ เคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ

ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้ ทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดี รู้จักสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประพฤติและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อย่างเหมาะสม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 ก : 5)

ผู้ใหญ่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ให้การอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเยาวชน เพราะในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้าน การสื่อสารทำให้เยาวชนมีโอกาสรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ความคิดเห็นของเยาวชนจึงก้าวหน้าและแตกต่างกับเยาวชนในอดีต ประกอบกับในสภาพปัจจุบัน ปัญหาความแตกต่างระหว่างวัยมีมากขึ้น ผู้ใหญ่จะต้องปรับปรุงตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยให้น้อยลง ในด้านคุณธรรมและจริยธรรมก็เช่นเดียวกัน นอกจากผู้ใหญ่จะกำหนดรูปแบบแนว ทางปฏิบัติ ด้วยตนเองแล้ว ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท โดยการรับฟังความคิดเห็นของเยาวชน และนำไปใช้ในการประกอบการพิจารณาปรับปรุงตัวผู้ใหญ่ให้เหมาะสม เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนต่อไป

การกำหนดบทบาท รูปแบบ กฎเกณฑ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรมเท่าที่เป็นมา มักจะถูกกำหนดโดยผู้ใหญ่ หรือผู้ที่ได้รับความเชื่อถือในสังคมแต่ฝ่ายเดียว แล้วใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตาม ซึ่งในสังคมดั้งเดิมของไทยอาจไม่มีปัญหามากนัก แต่ในยุคสมัยปัจจุบัน สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากมายน มีการสื่อสารที่กว้างขวางรวดเร็ว แต่ละคนมีความคิดเห็นของตนเอง การจะกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคมจึงต้องรับฟังความคิดเห็นจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการวางตัวของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น ควรจะได้มีการรับฟังความคิดเห็นของเยาวชนด้วย ว่าพวกเขามีทัศนะต่อผู้ใหญ่ คือ บิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้ใหญ่ในสังคมโดยทั่วไปอย่างไร เยาวชนมีความคาดหวังหรือความต้องการในตัวผู้ใหญ่อย่างไร ข้อมูลจากความคิดเห็นของเยาวชนจะเป็นสิ่งสะท้อนให้เกิดการระดมประสานที่ดีในสังคม ก่อให้เกิดการยอมรับจากทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งจะนำไปสู่ความสงบสุข และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม

ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเจาะจงเลือกนักเรียนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ด้วยการกำหนดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ ว่าคุณลักษณะของบิดามารดาที่ดี ครู อาจารย์ที่ดี และผู้ใหญ่ทั่วไปที่จัดเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ตามความคาดหวังของนักเรียน ควรมีลักษณะอย่างไร ข้อมูลจากความคิดเห็นของเยาวชนนี้จะนำไปประกอบการพิจารณา เรื่องคุณธรรมจริยธรรมของผู้ใหญ่ เพื่อให้ผู้ใหญ่จะได้วางตัวได้เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของเยาวชน เป็นการลดช่องว่างระหว่างวัยเพื่อทำให้สังคมอยู่ได้ด้วยสันติสุข

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ 3 กลุ่ม คือ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ว่านักเรียนหรือเยาวชนต้องการให้ผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวได้มีการปฏิบัติตัว การวางตัว หรือมีคุณลักษณะอย่างไร จึงจะจัดว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ดีหรือเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในสังคมปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องในความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร เกี่ยวกับความคาดหวังในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้ทราบความคาดหวังของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมที่ผู้อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ได้แก่ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ควรประพฤติปฏิบัติ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือความคาดหวังดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่สามารถนำผลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้สอดคล้องกับความคาดหวังของนักเรียนหรือเยาวชน

2. ทำให้ทราบคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ตามความคาดหวังของนักเรียนที่จำแนกตามเพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
3. ผลของการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลอื่น ๆ
4. ทำให้ผู้ใหญ่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนของชาติต่อไป

เนื้อหาของการศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คุณธรรมและจริยธรรม ที่ผู้ใหญ่ควรประพฤติปฏิบัติ ตามความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้กำหนดลักษณะหรือรูปแบบของคุณธรรมและจริยธรรมไว้ล่วงหน้า แต่จะให้เป็นไปตามความคิดเห็นของนักเรียน กล่าวคือ ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นโดยเสรี แล้วจึงรวบรวมข้อคิดเห็นเหล่านั้นมากำหนดเป็นคุณธรรมและจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ในภายหลัง เช่น คุณธรรมและจริยธรรมด้านการวางตัวในสังคมทั่วไป ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านอุปนิสัย เป็นต้น คุณธรรมและจริยธรรมเหล่านี้ จะได้พิจารณาแยกเป็นคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้เจาะจงเลือกศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2537 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,213 คน แยกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 578 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 635 คน ดังนั้น ผลของการวิจัยจึงเป็นความคิดเห็นหรือความคาดหวังของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงเท่านั้น ไม่สามารถนำไปสรุปอ้างอิงถึงนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้โดยตรง

ตัวแปรสำหรับการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ดังนี้
 - 1) เพศของนักเรียน แยกเป็น เพศชาย และเพศหญิง
 - 2) ระดับชั้นของนักเรียน แยกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 3) กลุ่มการเรียน ในงานวิจัยนี้แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ และกลุ่มการเรียนภาษา
 - 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถือเอาคะแนนเฉลี่ยแยกเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 1) กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50
 - 2) กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.00
 - 3) กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 3.00
2. ตัวแปรตาม ตัวแปรที่นำมาศึกษาได้แก่ คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ตามความคาดหวังของนักเรียน ซึ่งแยกเป็น 3 กลุ่ม ตามบทบาทและหน้าที่ของผู้ใหญ่ คือ
 - 1) คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา
 - 2) คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์
 - 3) คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความคาดหวังที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย มีความคาดหวังที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา มีความคาดหวังสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป

4. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีความคาดหวังสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี หรือสภาพจิตใจที่เป็นกุศล เป็นที่ยกย่องยอมรับในสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ ความขยัน ความเป็นมิตร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น คุณธรรมถือว่าเป็นพื้นฐานของการแสดงออกทางด้านดีทั้งกาย วาจา และใจ เป็นเหตุให้สังคมมีระเบียบ มีความสงบสุข และมีความเจริญก้าวหน้า ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของผู้ใหญ่ ที่นักเรียนหรือเยาวชนคาดหวัง อยากให้คุณลักษณะที่ดี เหล่านั้น เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่ม คือ บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป

2. จริยธรรม หมายถึง แนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ที่ถือว่าเป็นสิ่งดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง จริยธรรมของผู้ใหญ่ตามความคาดหวังของนักเรียน

3. คุณธรรมและจริยธรรม แม้ว่า การให้ความหมายของคำศัพท์ 2 คำนี้ต่างกัน แต่มีความหมายบ่งบอกถึงความดีงามเช่นเดียวกัน และโดยทั่ว ๆ ไป จะใช้ 2 คำนี้ควบคู่ไปด้วยกัน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้จะใช้คำ 2 คำนี้ควบคู่ไปด้วยกัน โดยหมายถึง ลักษณะของคุณงามความดีที่บุคคลควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดี ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมโดยรวม

4. ความคาดหวัง ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความต้องการหรือความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เห็นว่าผู้ใหญ่ที่ดีควรประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะเหมาะสมตามภาระหน้าที่และบทบาทของแต่ละคน

5. บิดามารดา ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ผู้ใหญ่ที่ทำหน้าที่เป็นบิดามารดาโดยทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นบิดามารดาของนักเรียนคนไหนคนใดโดยเฉพาะ

6. ครูอาจารย์ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพสอนนักเรียนในโรงเรียนทั่วไป

7. ผู้ใหญ่โดยทั่วไป ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง บุคคลทั่วไปที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นบิดามารดา ครูอาจารย์ หรือมีตำแหน่งหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งกับนักเรียนโดยเฉพาะเจาะจง

8. โรงเรียน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

9. นักเรียน ในการวิจัยนี้ หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2537 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

10. กลุ่มการเรียนรู้ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง กลุ่มการเรียนรู้ซึ่งทางโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาศาสตร์ และกลุ่มภาษา

11. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง คะแนนสะสมที่นักเรียนเรียนครบตามหลักสูตร โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่นำเสนอ เพื่อประกอบการศึกษา เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ ตามความคาดหวังของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีตามลำดับต่อไปนี้

1. ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม
2. โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม
3. องค์ประกอบของจริยธรรม
4. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
5. ความหมายของค่านิยมและค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย
6. แนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน
7. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี
8. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ใหญ่และบิดามารดา

ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายของคุณธรรม

ความหมายของคุณธรรมที่อธิบายไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คือ "สภาพคุณงามความดี" (ราชบัณฑิตยสถาน. 2530 : 90)

สำหรับความเห็นของนักวิชาการท่านอื่น ๆ มีดังนี้

กระมล ทองธรรมชาติ (2525 : 80) ได้กล่าวว่า ธรรมหรือหลักความประพฤติที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เกิดและปฏิบัติตามความเชื่อของบุคคล ส่วนใหญ่ที่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ ส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์ และความดีที่แท้จริงต่อสังคม อันได้แก่ การรักษาศีล และการประพฤติตนตามหลักธรรม

บรรจง บุตุลชาติ (2533 : 5) ได้กล่าวว่า คุณธรรมคือสภาพความดีงามทั้งหลายที่ฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล และเป็นคุณสมบัติที่มีอาจหาได้ในสัตว์โลกชนิดอื่น ๆ คุณธรรมจึงมี

สาระสำคัญคือ เป็นสภาพคุณความดีที่อยู่ใต้อิทธิพลของมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการแสดงออกอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

ความหมายของจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรมที่อธิบายไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 คือ ธรรมะที่เป็นข้อปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน. 2530 : 217)

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรม ดังนี้

พระยาอนุมานราชธน (2516 : 409) ได้กล่าวไว้ว่า จริยธรรมคือ การค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคมว่า พฤติกรรมอย่างไรถือว่าถูกหรือดี หรือควรประพฤติ และมีพฤติกรรมอย่างไรถือว่าผิดหรือชั่ว ไม่ควรประพฤติ แล้วกำหนดเป็นมาตรฐานไว้

สกล นิลวรรณ (2522 : 5) ให้ความหมายจริยธรรมว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวินิจฉัยสิ่งที่มีความดี ความเชื่อ ความถูกต้อง ความไม่ถูกต้อง และภาระหน้าที่อันบุคคลจะพึงกระทำในกรณีต่าง ๆ กัน

บรรจง จันทรสภา (2522 : 176 - 180) ได้อธิบายว่า จริยธรรม คือ การประเมินคุณค่าของการกระทำ หรือการแสดงออกของมนุษย์เพื่อหาคำตอบ ว่าการกระทำเช่นนั้นดีหรือชั่ว ยุติธรรมหรืออยุติธรรม

หน่วยศึกษานิเทศก์กรมวิชาการ (2523 : 8) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นการกระทำทางกาย วาจา และใจ

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 10) อธิบายว่า จริยธรรม คือ คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมประพฤติปฏิบัติตาม จริยธรรมเกี่ยวข้องกับความต้องการในความประพฤติ ซึ่งหมายถึงการกระทำอย่างมีเสถียรภาพในขอบเขตของมโนธรรม ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมย่อมเกิดขึ้นได้อยู่เสมอในเมื่อสภาวะการดำรงชีพของการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงของสภาวะการดำรงชีพย่อมทำให้คนที่คนมีต่อจริยธรรมเดิมได้รับการพิจารณาใหม่

สาโรช บัวศรี (2523 : 142) ได้อธิบายไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางในการประพฤติตนเพื่ออยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม ซึ่งจะรวบรวมค่านิยมที่จำเป็นเข้าไว้ด้วยกัน อาจจะมีระดับ

ที่ลดหลั่นลงมาจากระดับของศีลธรรมและคุณธรรม ค่านิยมที่จำเป็นเหล่านั้น ได้แก่ ธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย มารยาท เป็นต้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 2 - 3) ได้อธิบาย ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม (Morality) หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึง พฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มิอยู่ในสมาชิกสังคมนั้น คือ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำโดยมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ลักษณะอีกประการคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มิอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัดผู้ที่กระทำ และเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่สมควร ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์เกี่ยวกับ จริยธรรม มีหลายประการ เช่น ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล และพฤติกรรมต่าง ๆ

หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู (2525 : 11) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ ความประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่สังคมที่สังคมยอมรับ เพื่อบรรลุถึงคุณภาพชีวิตที่มีคุณค่าอันพึงประสงค์ ของตนและสังคม

แสง จันทร์งาม (2530 : 20) ได้อธิบายว่าจริยธรรม คือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่ แสดงออกมาทางกาย วาจา ใจ เป็นการทำ พูด คิด ที่เราอาจประเมินค่าเป็นดีเป็นชั่วได้ ถ้าชั่ว ก็ควรละเว้น ถ้าดีก็ควรกระทำ "ศีลธรรม" หมายถึง การเว้นจากความชั่ว คือการเปิดเผยเป็นชีวิต ทรัพย์สินและคนรักของผู้อื่น เป็นต้น ธรรม หมายถึง การทำความดี คือการช่วยเหลือผู้อื่น แต่เมื่อ จำเป็นต้องใช้คำว่า จริยธรรม ก็ขอใช้ในความหมายแบบเดียวกับศีลธรรม คือการเว้นชั่ว ทำดี

ในเอกสารเรื่องแผนพัฒนาคุณภาพและจริยธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (2535 ข : 5) ได้อธิบายว่าจริยธรรมว่าเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติเพื่อบรรลุถึง สภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ในสิ่งที่สังคม สังคมยอมรับ และมีประโยชน์ต่อตนเอง

โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมของบุคลากรกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 ก : 17 - 18) ได้ประมวลคุณลักษณะของจริยธรรม และสรุปองค์ประกอบคุณลักษณะของจริยธรรมไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความพากเพียร และละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น
2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อกตนเอง และผู้อื่น
3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์ และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้
4. ความกตัญญูทดแทนเวทีย หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในอุปการะคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา และตอบแทนบุญคุณนั้น ๆ ต่อผู้อื่น
5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับเจรรยามารยาท ข้อบังคับ กฎหมายและศีลธรรม
6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตนเอง
7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำการกิจทำให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งของทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก
9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ความสงสาร คิดจะช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์

นอกจากนี้ จันทงค์ อาศิรวาจน์ (2529 : 34 - 35) ได้กล่าวถึงโครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรมพื้นฐานไว้ 29 ประการ คือ

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
5. การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พูดปด ไม่ปิดเบียน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุ่งยงให้เกิดความแตกแยก

และการไม่พูดคำหยาบ

8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองและเสพลสิ่งเสพลิตให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทนอดกลั้น
15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูทดแทน
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิ และอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน

21. ความรับผิดชอบ
22. ความมีใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง
23. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ
26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การละเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ
27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ
28. ความเป็นผู้มีคุณธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม
29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

องค์ประกอบของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จิก (2520 : 8) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของจริยธรรมว่าครอบคลุม 4 ส่วนต่อไปนี้ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคม ว่าสิ่งใดควรกระทำ และสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งสมาชิกในสังคมต้องเรียนรู้
2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และต้องการ เช่น ความซื่อสัตย์ และไม่เอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น
3. หัสนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลว่าชอบหรือไม่ชอบลักษณะหรือพฤติกรรมนั้น ๆ
4. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้จะทำให้ทราบถึงเหตุจริงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ

เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังจริยธรรมในจิตใจแล้ว ย่อมจะเกิดความขัดแย้งในใจ เมื่อความอยาก ความต้องการส่วนตนไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ และบรรทัดฐานของสังคม อีกทั้งถ้าบุคคลกระทำชั่วทั้ง ๆ ที่คนอื่น ๆ ไม่รู้ไม่เห็น บุคคลนั้นจะเกิดความละอายใจตนเอง มีความไม่สบายใจ ซึ่งเป็นลักษณะของการลงโทษตัวเอง และในโอกาสต่อไปบุคคลนั้นย่อมจะละเว้นไม่กระทำชั่วโดยไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมจากบุคคลอื่นภายนอก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 3) ได้สรุปความเห็นไว้ว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ ส่วนประกอบทางด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวปฏิบัติ และส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใด จะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลอื่น ๆ หรือความรุนแรงของการบีบคั้นของสถานการณ์ที่รุนแรงว่าบุคคลนั้นอีกด้วย

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

กลุ่มของฟรอยด์ (Sigmund Freud) เป็นนักจิตวิทยาตะวันตกกลุ่มแรกที่มีชื่อเสียงในการเสนอทฤษฎีการพัฒนาด้านจริยธรรม โดยอธิบายการเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ว่าเนื่องมาจากแรงผลักดันจากจิตใต้สำนึก ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (Freud. 1949 : 538)

1. อิด (Id) เป็นแรงขับภายใน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ควรหรือไม่ควรแต่อย่างใด

2. อีโก้ (Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่ยับยั้งการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของอิด โดยควบคุมจิตมิให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม

3. ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่เกี่ยวกับการรับรู้ทางคุณธรรม และกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมตามปทัสถานของสังคม โดยซุปเปอร์อีโก้กระตุ้นให้อึดจะทั้งความไม่ถูกต้องไม่ควร และสนับสนุนอีโก้ให้เปลี่ยนทิศทางพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง

ความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์นั้น เชื่อว่า จริยธรรมของเด็กจะได้รับการปลูกฝังจากพ่อ แม่ ผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยอาศัยกระบวนการให้รางวัลและการลงโทษเป็นเครื่องมือในการอบรมจริยธรรมจะได้รับการสร้างและพัฒนาขึ้นในระบบซุปเปอร์อีโก้ โดยเด็กจะเกิดการทำตามอย่าง ตามกระบวนการถอดแบบ (Identification) จากการอบรมเลี้ยงดูมาแต่เยาว์วัย ทำให้เด็กถอดแบบบุคลิกภาพ ค่านิยมและมาตรฐานจริยธรรมในสังคม จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนเอง และเด็กยังยอมรับต่อการให้รางวัลและการลงโทษตัวเองด้วย กล่าวคือ เมื่อจริยธรรมได้รับการปลูกฝังในระบบซุปเปอร์อีโก้แล้ว ทุกครั้งเมื่อเด็กกระทำความผิดเด็กจะลงโทษตัวเองโดยแสดงความรู้สึกผิด และเมื่อปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม ก็จะมีการให้รางวัลตนเอง ซึ่งอาจแสดงออกโดยการชื่นชมตนเอง

นักทฤษฎีจิตวิเคราะห์เชื่อว่า การควบคุมตนเองสามารถปลูกฝังโดยพัฒนาระบบซุปเปอร์อีโก้ให้เด็กยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์ (Jean Piaget) เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน . 2524 ก : 26 - 31)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญ คือ แบนดูรา (Bandura . 1977 : 9) มีแนวความคิดว่า จริยธรรมหมายถึง กฎ (Rule) สำหรับการประเมินพฤติกรรม กฎเหล่านี้เกิดจาก

การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เรียนรู้ด้วยการสังเกต เรียนรู้โดยการฟังและการอ่านจากแนวคิดของผู้อื่น เมื่อมนุษย์เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ แล้ว ก็เกิดความเชื่อ และความคิดในเชิงประเมินที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม และนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนได้ตั้งใจไว้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของไทย

สาโรช บัวศรี ให้ความเห็นว่า จริยธรรมมีหลายระดับ ถ้าจำแนกออกเป็นระดับใหญ่ ๆ ได้ 2 ระดับ ได้แก่ ระดับของผู้ครองเรือน คือโลกียธรรม กับระดับของผู้ที่สละบ้านเรือนแล้ว คือโลกุตตรธรรม (กรมวิชาการ. 2523 : 15)

โกวิท ประวาลพุกษ์ ได้จัดจริยธรรมเป็นหมวดหมู่ ตามระดับพัฒนาการของเด็กคือ จริยธรรมซึ่งมุ่งให้บุคคลรู้จักตัวเอง มุ่งให้บุคคลเข้าสู่คัมภีร์เล็กได้ มุ่งให้บุคคลเข้าสู่คัมภีร์ใหญ่ได้ มุ่งให้บุคคลรู้จักกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ และมุ่งให้บุคคลรู้จักสัจธรรมอันเป็นธรรมะสูงสุด (กรมวิชาการ. 2523 : 17)

วิทย์ วิศทเวทย์ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมของคนนั้น จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นรักตัวเอง ขั้นรักผู้อื่น ขั้นใช้เหตุผลสากล และขั้นจิตวิญญาณ ในการจัดลำดับขั้นของจริยธรรมจำเป็นต้องดูพัฒนาการของเด็กประกอบกับพัฒนาการของจริยธรรมเป็นขั้นตอนดังกล่าวด้วย (กรมวิชาการ. 2523 : 14 - 15)

ความหมายของค่านิยมและค่านิยมทางคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

พจนานุกรมศัพท์ สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2529 : 411 - 412) ให้ความหมายคำว่า ค่านิยม (Value) ไว้ดังนี้ คือ วัสดุสามารถของสิ่งใดก็ตามซึ่งเชื่อว่าสนองความปรารถนาของมนุษย์ได้ หรือคุณสมบัติของสิ่งใดก็ตามซึ่งทำให้สิ่งนั้น ๆ เป็นประโยชน์ น่าสนใจ แก่บุคคลหรือกลุ่มคนต่างจากคำว่า อรรถประโยชน์ (Utility) เพราะค่าขึ้นอยู่กับความเชื่อของมนุษย์ ของอย่างหนึ่งซึ่งโดยเนื้อแท้ไม่มีอรรถประโยชน์อย่างใดเลย อาจเป็นที่ยอมรับว่ามีค่าสูงส่งได้ เพราะมนุษย์เชื่อว่า

สิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับตน ของอย่างเดียวกันอาจจะมีค่าสำหรับแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน เราไม่สามารถวัดค่าออกมาได้แน่นอน

พิทยา สายชู (2516 : 52 - 53) ให้คำอธิบายว่า ค่านิยมคือความรู้สึก ความเชื่อของแต่ละบุคคลที่เชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งน่าชื่นชมหรือน่ากระทำ และยึดถือเป็นหลักประจำใจ เพื่อง่ายในการตัดสินใจเลือกกระทำ

สุนทรี โคมิน และ สนิท สม์การ (2522 : 13) ให้ความหมายตามกรอบทฤษฎีของ โรคิช (Rokeach) ไว้ดังนี้ คือ ความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะถาวร เชื่อว่าวิปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดี เห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือ หรือปฏิบัติมากกว่าวิธีหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

พระธรรมปิฎก สมัยดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ (2523 ก : 11 - 12) ให้ข้อคิดว่า จริยธรรมมีมากมายหลายหัวข้อก็จริง แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน จริยธรรมพื้นฐานเป็นระดับขั้น จึงจำแนกเป็นจริยธรรมภายนอก อันเป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่สังเกตเห็นได้ เช่น ความมีระเบียบวินัย การเอาใจใส่กับการงาน และจริยธรรมภายใน อันเป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคล จริยธรรมภายในเป็นรากฐานทำให้เกิดจริยธรรมภายนอก จริยธรรมมีรากฐานมาจาก 2 ส่วน คือ ธรรมฉันทะ และกามฉันทะ คำ "ธรรมฉันทะ" คือ ความต้องการธรรมะ หรือความรักความปรารถนาในความจริง ความดีงาม เป็นเนื้อแท้หรือสาระของสิ่งทั้งหลาย ส่วน "กามฉันทะ" นั้น เป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการวางเงื่อนไขหรือบทบาทปฏิบัติของสังคมภายนอก จริยธรรมที่แท้จริงอยู่บนพื้นฐานของธรรมฉันทะ ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกสมบูรณ์ เป็นอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเงื่อนไขภายนอก เช่น การทำงานเพื่อผลงาน ส่วนการประพฤติกิริยธรรมบนพื้นฐานของกามฉันทะนั้น จะทำให้เกิดการสูญเสียอิสระภาพตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบทบาทปฏิบัติของสังคมภายนอก เช่น การทำงานเพื่อผลของเงิน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่า พฤติกรรมของคนไทยปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแปรเปลี่ยน และทวีความรุนแรงไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมนี้ แต่เรื่องอบายมุข จักรวรรดิบังหลวง อาชญากรรม และการทำลายความมั่นคงของชาติและพระพุทธศาสนา ที่เป็นเช่นนี้ เพราะส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม ซึ่งถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี

แก่ใจใหม่ จนมีผลกระทบต่อความประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม วิธีการหนึ่งที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวคือการแสวงหาและกำหนดค่านิยมที่เหมาะสมกับสภาพสังคม เพื่อสร้างความสำนึกทางค่านิยมที่พึงประสงค์ใช้ค่านิยมเป็นแนวทางกำหนดและควบคุมพฤติกรรม รวมทั้งสกัดกั้นและแก้ไขค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดน้อยลง การปลูกฝังค่านิยมนั้น ต้องอาศัยเวลายาวนาน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523 ก : 14 - 16) พิจารณาค่านิยมที่จำเป็นเร่งด่วนเพื่อพัฒนาบุคคลและประเทศไว้

9 ประการ คือ

1. การประหยัดและประมาณตน เพื่อการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย
2. ความมุ่งมั่นทำงานเพื่องานโดยตระหนักงานคือชีวิต
3. การใฝ่หาความรู้ และการเสริมสร้างสติปัญญา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
4. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น
5. ความสามัคคีและความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคมโดยกระทำตนให้เป็น

ประโยชน์ต่อหมู่คณะ และไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน

6. การรักษาความเป็นเอกราชของชาติไทย ภูมิใจในการเป็นคนไทย รัก และนิยมไทย ยินดีเสียสละเพื่อชาติ

7. การยึดมั่นในศาสนาธรรมะ เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิต

8. เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ขอบังคับกฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผนโดยเคร่งครัด เพื่อความสงบของสังคม

9. การเคารพตนเอง พึ่งตนเอง และไม่ย่อท้อต่อปัญหาชีวิต

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 18) ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึง การยอมรับนับถือ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนมีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ ความคิด อุดมคติ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และสุนทรียภาพ ทั้งนี้ได้ทำการประเมินค่าจากทัศนะต่าง ๆ โดยที่ถ่วงรอบคอบแล้ว ค่านิยมของบุคคล จะแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

เกียรติศักดิ์ อธิยานันท์ (2524 : 68) ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึก หรือสภาพจิตของบุคคลที่ยึดติดกับสิ่งนั้น และจะแสดงออกในลักษณะของการรัก ชอบ ปวารณา

ที่จะได้ บรรณาธิที่จะเป็น ค่านิยมจะทาหน้าทีเป็นทั้งกำหนดเป้าหมายของชีวิตที่ต้องการ และกำหนดวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

การแบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมตามลักษณะโครงสร้างของวัฒนธรรมในสังคมไทยนั้น จากผลการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2523 ข : 7) ได้กำหนดระดับสูงต่ำของค่านิยมจริยธรรมไว้ดังนี้

ระดับที่ 1 ค่านิยมยึดหลักการได้รับประโยชน์บางประการของตนเองเป็นใหญ่

ระดับที่ 2 ค่านิยมยึดหลักการให้ผู้อื่นในสังคมสบาย ๆ ได้รับประโยชน์ เช่น เพื่อญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท

ระดับที่ 3 ค่านิยมยึดหลักการเพื่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ เช่น ชุมชน ประเทศชาติ หรือมนุษยชาติ

ระดับที่ 4 ค่านิยมยึดหลักการเพื่อความถูกต้องดีงาม อันเป็นอุดมคติหรืออุดมการณ์ในจิตใจ ทำความดีเพื่อความดี

สาโรช บัวศรี (2526 : 25 - 26) ได้กำหนดความหมายของค่านิยมว่า หมายถึง สภาพบางประการที่เราเชื่อว่าควรยึดถือ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสังคมและตนเอง นอกจากนั้นยังแบ่งค่านิยมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ค่านิยมที่เป็นศีลธรรม (Morality) ซึ่งหมายถึง ค่านิยมที่เป็นศีลและธรรมโดยเฉพาะ ได้แก่ Moral Value และ Ethical Value โดยเฉพาะ ก็คือเอาศาสนา หรือพระเจ้าเป็นผู้กำหนด

2. ค่านิยมที่เป็นข้อตกลง (Convention) ซึ่งหมายถึงค่านิยมที่ประชาชนในชาติได้ตกลงเห็นชอบ กำหนดกับตัวเอง ไม่ว่าจะเห็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี อุดมการณ์ วินัย กฎหมาย

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ และคนอื่น ๆ (2527 : 32 - 33) ได้จำแนกพฤติกรรมจริยธรรมออกเป็น 5 ด้าน คือ พฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเอง พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้อื่นทางสังคม พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้อื่นทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้อื่นทางการเมือง และพฤติกรรมจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน

สำหรับแนวทางการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มีประกาศ ณ วันที่ 22 มีนาคม 2526 เรื่อง "แนวทางการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน" เห็นสมควรวางแนวทางการปฏิบัติไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2530 : 270 - 272)

1. การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
 - 1.1 ศึกษาหาความรู้อยู่เป็นเนืองนิจ
 - 1.2 ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถและความชำนาญ
 - 1.3 ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
 - 1.4 มีความเข้มแข็ง อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาทั้งปวง
 - 1.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - 1.6 คิดชอบ ทำชอบ และแก้โยหาได้
 - 1.7 ขวนขวายประกอบอาชีพสุจริตไม่เสื่องงาน
 - 1.8 รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม ต่อหน้าที่และการกระทำ
 - 1.9 ปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อย
2. การประหยัดและออม
 - 2.1 มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย
 - 2.2 มีความพอดีในการบริโภคและเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ
 - 2.3 ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด
 - 2.4 คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจ คิดก่อนจ่าย ใช้เท่าที่จำเป็น
 - 2.5 ไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือย หรือตระหนี่ถี่เหนียวเกินไป
 - 2.6 จัดงานและพิธีต่าง ๆ โดยใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น
 - 2.7 เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์

- 2.8 รู้จักใช้ ดูแลรักษา และบูรณทรัพย์ทั้งของตนและของส่วนรวม
- 2.9 วางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบมีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

- 3.1 รักษาความสะอาดของบ้านเมือง ที่อยู่อาศัย และสาธารณสถาน
- 3.2 ช่วยกันรักษาและไม่ทำลายสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม
- 3.3 รู้จักสิทธิและหน้าที่ และละเว้นการใช้อิทธิทธิ
- 3.4 รับบริการและให้บริการตามลำดับก่อนหลัง
- 3.5 สนับสนุนและส่งเสริมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย
- 3.6 ไม่แก้ปัญหาโดยวิธีรุนแรงหรือไม่ชอบด้วยระเบียบวินัยและกฎหมาย
- 3.7 มีมารยาทในการขับขี่ยานพาหนะปฏิบัติตามกฎจราจรและช่วยดูแลรักษาทาง

สัญจรไปมา

- 3.8 ทำหน้าที่พลเมืองดีโดยแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ เมื่อรู้เห็นการกระทำผิดระเบียบวินัย

และกฎหมาย

- 3.9 รับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมายในฐานะเจ้าหน้าที่

4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

- 4.1 ไม่เบียดเบียนประทุษร้ายต่อคนและสัตว์
- 4.2 มีเมตตากรุณา
- 4.3 ไม่เห็นแก่ได้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่า

ประโยชน์ส่วนตัว

- 4.4 ไม่พูดปด ไม่ยุยงให้แตกร้าง ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเหลวไหล
- 4.5 มีความประพฤติดีในความสัมพันธ์ทางครอบครัวและทางเพศ
- 4.6 เว้นสิ่งเสพติด มีสติสัมปชัญญะ
- 4.7 มีความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
- 4.8 มีความอดทน อดกลั้น
- 4.9 มีความกตัญญูกตเวที

4.10 มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่นำอรรถาธิบายบังหลวง

4.11 ละชั่ว ประพฤติดี ทำจิตใจให้ผ่องใส

4.12 เชื้อกฏแห่งกรรม เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

5. ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

5.1 สถาบันชาติ

5.1.1 ศึกษาให้เข้าใจประวัติและการดำรงอยู่ของชาติ

5.1.2 สอดส่องป้องกันภัย และแก้ไขความเสียหายที่จะกระทบกระเทือน

ความมั่นคงของสถาบันชาติ

5.1.3 ป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ

5.1.4 ส่งเสริมและรักษาเกียรติของชาติ ภาคภูมิใจในความเป็นไทยและ

นิยมไทย

5.1.5 สร้างเสริมความสามัคคีของคนในชาติ

5.1.6 เสียสละประโยชน์ส่วนตนและแม้ชีวิต เพื่อประเทศชาติ

5.1.7 ปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดี โดยการรับราชการทหาร ประกอบอาชีพ

สุจริต และเสียภาษีอากรเพื่อพัฒนาประเทศ

5.1.8 ยกย่องให้เกียรติผู้ที่ทำหน้าที่ป้องกันและเสียสละเพื่อประเทศชาติ

5.1.9 ปฏิบัติตามคติพจน์ที่ว่า "การรักษาวินัยธรรมคือการรักษาชาติ"

5.2 สถาบันศาสนา

5.2.1 ศีลธรรมให้มีความรู้ความเข้าใจอันถูกต้อง

5.2.2 ปลุกความเชื่อความเลื่อมใสในศาสนาด้วยปัญญา

5.2.3 ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาในชีวิตประจำวัน

5.2.4 สอดส่องป้องกันภัยและแก้ไขความเสียหายที่กระทบกระเทือนความ

มั่นคงของสถาบันศาสนา

5.2.5 ช่วยส่งเสริมทบทวนศาสนา

5.2.6 ไม่ทำลายปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และศิลปกรรมทางศาสนา

- 5.2.7 เผยแพร่ความรู้ และการปฏิบัติตามหลักศาสนา
- 5.2.8 เคารพเทิดทูนศาสนา และไม่กระทำการใด ๆ ในทางดูหมิ่น
- 5.2.9 สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ
- 5.3 สถาปนาพระมหากษัตริย์
 - 5.3.1 ศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์
 - 5.3.2 รักษาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี

การสอนเป็นศิลปะที่ยากที่สุดในบรรดาศิลปะทั้งหลาย อีกทั้งเป็นศาสตร์ที่ลึกซึ้งที่สุดในกระบวนการศาสตร์ทั้งหมด ความสมบูรณ์สูงสุดของการสอนของครูจะต้องมีความรู้ในวิชาการ ความรู้ในตัวผู้เรียน กระบวนการสอน อุปกรณ์และสภาพต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สูงสุด (Obles. 1970 : 38 - 39) ดังนั้นครูที่เตรียมการสอนดี จึงสามารถทำให้การสอนได้ผลดี ถึงแม้ว่าหลักสูตรหรือระบบการบริหารจะเลวเพียงใดก็ตาม

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญและแสดงลักษณะของครูไว้ ดังกระแสพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า (สงวน สิทธิลิขิต. 2524 : 87)

... การปลูกสติปัญญาฝึกสอนคนให้เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินที่ดีนั้น เป็นหน้าที่สำคัญนัก เป็นงานที่ต้องทำด้วยปัญญา ความคิดประกอบแรงกาย ในข้างต้นนี้จะต้องใคร่ครวญให้เป็นที่แน่ใจเสียก่อนว่า การฝึกสอนกล่อมเกลานั้นจะให้ได้อย่างที่เรียกว่าเป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินนั้นได้อย่างไร แล้วจะต้องใช้วิธีฝึกฝนกล่อมเกลามาให้สำเร็จรูปได้ตั้งประสงค์ ซึ่งเป็นของยากต้องประกอบด้วยสติปัญญาและความสามารถในการฝึกสอนอย่างดี จึงจะสำเร็จได้ตามความปรารถนา หน้าที่ของครูจึงควรยกย่องว่าเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งนัก ...

จะเห็นว่ารัชกาลที่ 6 ทรงย้ำให้เห็นว่า ครูนั้นเป็นผู้ทำให้เกิดไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินที่ดี ครูจะต้องรู้จักวิธีสอนต้องใส่ใจร่างกายและสติปัญญา เป็นอันมาก

เทพ การะเกด (2505 : 46 - 51) ได้สรุปผลจากการค้นคว้าว่า ครูที่ดีจะต้องมี คุณลักษณะส่วนตัวและปฏิบัติตนดังนี้คือ มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรมสูง มีความเชื่อมั่น รัก และศรัทธาในอาชีพ และมีความพร้อมที่จะรับวิทยาการเทคโนโลยีใหม่อยู่เสมอ

เสนีย์ मिทรพย์ (2522 : 22 - 26) ได้กล่าวถึง จริยธรรมของครู หมายถึง สิ่ง ที่ ศักดิ์งามที่ควรประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่คุณควรประพฤติปฏิบัติ คือ ประพฤติตนดีสม่ำเสมอ ดำรงชีวิตและ ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน นำนักเรียนให้พ้นจากทางเสื่อม เป็นคนตรงต่อเวลา สร้างความ ก้าวหน้าในอาชีพตามความสามารถของตนเอง เว้นการกระทำผิดเรื่องสุรา รับผิดชอบหน้าที่และ ต่อกการกระทำของตนเอง มีความซื่อสัตย์ไม่ฉกฉวยผลประโยชน์ ยึดง่าย ใช้ภาษาสุภาพและถูกต้อง วางตนเหมาะสมเข้ากับชนทุกชั้นทุกโอกาสและสถานที่ รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อปรับปรุงการศึกษาและการทำงานด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ไม่ให้ผู้อื่นเสียกำลังใจ สร้างชื่อเสียงและ เกียรติคุณให้แก่ตนเอง เพื่อนร่วมงาน และสถาบัน หลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความแตกร้างในหมู่คณะ

พระธรรมปิฎก สมัยดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 236) ให้คำอธิบายว่า ในแง่พุทธปรัชญา ถือว่าครูมีความสำคัญยิ่งสำหรับศิษย์ กล่าวคือ นอกจากครูจะเป็น "สืบทายาท" หรือผู้ถ่ายทอดศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์แล้ว ยังต้องเป็น "กัลยาณมิตร" ของศิษย์อีกด้วย อันความหมาย ของคำว่า กัลยาณมิตร มิได้หมายถึง เพื่อนที่ดี อย่างในความหมายสามัญ แต่หมายถึง บุคคล ผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอนแนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยเหลือ เป็นแบบอย่าง บอกช่องทาง ให้ดำเนินไปในมรรคาแห่งการฝึกอบรมอย่างถูกต้อง

พระธรรมปิฎก สมัยดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 238) ได้กล่าวถึง องค์คุณ 7 ประการของครูตามคติของพระพุทธศาสนา ดังนี้คือ

1. ปิโย นำรัก คือ สร้างความรู้สึกสบายใจ ชวนให้ผู้เรียนอยากเข้าใกล้เพื่อปรึกษาหารือ
2. ครู นำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็น ที่พึ่งได้
3. ภาวนิโย นำเจริญใจ คือ เป็นผู้ทรงความรู้ภูมิปัญญาที่แท้จริง ทั้งเป็นผู้อบรมและ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่อง นำเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอยอ้างและรำลึกถึงด้วยความ ภูมิใจ
4. วตตา รู้จักพูด รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร เป็นที่ปรึกษาที่ดี

5. วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา คำซักถามอยู่เสมอ ไม่เบื้อ

6. คมกิริยา กต กตดา สามารถชี้แจง อธิบายเรื่องที่ยาก ๆ ลึกซึ้งให้เข้าใจได้โดยง่าย

7. โน จงฺจฺนาเน นิโยชเย ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย รู้จักแนะนำในทางที่ถูกต้อง

ครูสภาได้สังเกตเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้ดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูและวิชาชีพครู เป็นที่ศรัทธาแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และสังคม โดยคณะกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครูมีความเห็นว่า บุคคลที่ประกอบวิชาชีพครูควรมีความรัก ความเมตตาและความปรารถนาดีต่อนักเรียน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมนักเรียนทุกคนให้ได้รับความเจริญก้าวหน้า เติบโตและพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งการมีคุณลักษณะอย่างน้อย 4 ประการคือ รักบัว สอนดี มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ มุ่งมั่นพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2523 : ไม่มีเลขหน้า) ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักรัง นิลประดิษฐ์ (2532 : 8) ที่ว่า คุณสมบัติหลักของครูที่ดีจึงประกอบด้วย มีความรู้ดี มีความสามารถในการสอน และมีความประพฤติดี มีคุณธรรมจรรยาบรรณ

กมล สุตประเสริฐ (2523 : 9 - 22) กล่าวว่า ครูที่ดีต้องมีอุดมการณ์ มีศรัทธา มีความเสียสละต่ออาชีพครู และการเป็นครูที่ดี

ทวีป อภิลัทธ์ (2523 : บทนำ) กล่าวว่า ผู้ที่มีอาชีพครูต้องมีค่านิยม มีอุดมการณ์ ความรับผิดชอบและมีคุณธรรมสูง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2524 : 35 - 39) กล่าวถึงร่างจรรยาบรรณครูตามความเห็นของที่ประชุมปฏิบัติการเรื่องจรรยาครู หมวดที่ 1 อุดมการณ์ของครู สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา
2. ซื่อสัตย์และเสริมสร้างเกียรติแห่งอาชีพครู
3. บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. ยึดมั่นในคุณธรรม มีใจรักและเมตตาต่อศิษย์
5. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย
6. ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

พระราชบัญญัติฉบับใหม่ แสดงปรากฏการณ์ในโอกาสวันครู ณ หอประชุมวิทยาลัยครู สงขลาว่า กาลังคนมีความสำคัญที่สุดต่อความก้าวหน้าของสังคม ครูเป็นผู้พัฒนา ครูต้องมีอุดมการณ์ มีคุณธรรม ครูจะต้องตั้งตนไว้ชอบ จะต้องเป็นครูตลอดเวลาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์ (ทศนิย ศุภเมธิ. 2524 : 36)

จรรยา มลิษฐ์ (2524 : 11) เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครู กล่าวว่า การสร้างครูที่มีอุดมการณ์จะต้องมีพื้นฐานสำคัญ เป็นต้นว่า ความรักเด็ก ความซื่อสัตย์สุจริตและความเสียสละ หลังจากนั้นค่อยเพิ่มคุณสมบัติอื่นที่ต้องการเข้าไปอีก เพื่อกจะทำให้ครูสามารถนำไปปฏิบัติได้

ประวิทย์ ทองศรีนุ่น (2524 : 56 - 60) กล่าวว่า การสร้างอุดมการณ์ให้ครูอาจารย์ เป็นผู้ที่มีความหมายของความเป็นครูอย่างแท้จริง ต้องเน้นถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ วินัยและจรรยาบรรณครู

พระราชบัญญัติฉบับใหม่ (2525 : 3) กล่าวว่า การเป็นครูนั้นเป็นงานหนัก เป็นงานที่ต้องเสียสละเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นงานที่ทําเพื่อให้มีประโยชน์ที่ทําเพื่อจะเอา ผู้ใดสมัครเป็นครูก็แสดงว่าเป็นคนมีจิตใจสูง มีความเสียสละเพื่อผู้อื่นโดยแท้ ฉะนั้นอุดมการณ์ของครูอยู่ที่การเสียสละเพื่อศิษย์ สิ่งที่ครูได้รับตอบแทนคือ ความเป็นปวงนิยบุคคลของชาวโลก ความเป็นปวงนิยบุคคลเป็นความปรารถนาที่มีอยู่ในหัวใจของครู นับเป็นงานของครูเป็นเองโดยธรรมชาติ ไม่มีใครตั้งให้ไม่มีใครถอดออกไปได้ การเป็นปวงนิยบุคคลของศิษย์และของคนทั่วไปนั้นเป็นจากหน้าที่ที่ได้ทําแก่ศิษย์ของตน หน้าที่ของครูก็หมายถึง ความเป็นผู้นำของศิษย์ไปสู่ความมีคุณค่าทางปัญญา ทางความสามารถทางสุปฏิบัติ และทางสร้างสรรค์ทั้งหลายทั้งปวง

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครูและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 ระบุว่า ครูจะต้องมีจรรยาบรรณอันดีงาม และต้องอยู่ในวินัยตามระเบียบประเพณีของครู ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2526 : 8)

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ผู้หมิ่นศาสนาอื่น

3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานไม่ได้
 4. รักษาชื่อเสียงของตน มิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู
 5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
 6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดป้องและปิดบังอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
 7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการโดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้าง เป็นของตนและไม่ได้บังใช้แรงงานหรือผลงานของผู้อื่นไป เพื่อประโยชน์ส่วนตน
 8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงตรงไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนหรือผู้อื่นโดยมิชอบ
 9. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ รักษาความลับของศิษย์ของผู้ร่วมงาน และของสถานศึกษา
 10. รักษาความสัมพันธ์ระหว่างครู ช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน
- จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอจะสรุปได้ว่า จริยธรรมของครู หมายถึง พฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติของครูในสิ่งที่ควรปฏิบัติที่ดีงาม, เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับชมชอบหรือยอมรับของสังคม
- ยงค์ ชุ่มจิต (2526 : 26 – 30) กล่าวว่า อุดมการณ์ของครู คือ ระบบความเชื่อซึ่งนำมากำหนดไว้เป็นเกณฑ์ เพื่อให้ครูทุกคนได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้าและเกียรติแห่งอาชีพของตน อุดมการณ์ของครูมีอยู่ 3 ประการ ที่ได้ถือว่าเป็นหัวใจของความเป็นครู มีดังต่อไปนี้

1. ศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา มีลักษณะที่สังเกตได้คือ

- 1.1 รู้จักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครู

- 1.2 เข้าใจและเห็นคุณค่างานของครูที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต่อศิษย์

และต่อสังคม

- 1.3 มีความภาคภูมิใจในงาน และมีความสุขต่อการปฏิบัติงานนั้น
- 1.4 มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ของตนอย่างสูง
- 1.5 อุทิศเวลาให้แก่การสอนและงานอาชีพ
- 1.6 เอาใจใส่ต่องานเพื่อให้งานสำเร็จและมีคุณภาพดี
- 1.7 พยายามศึกษาและหาหนทางปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- 1.8 ทำงานเต็มกำลังสติปัญญาและความสามารถ
- 1.9 ช่วยเหลือผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือจากงานของตน
- 1.10 งดเว้นการกระทำใด ๆ อันอาจจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่งานในหน้าที่

ของตน

- 1.11 ยินดีให้ความช่วยเหลือศิษย์ตามความสามารถที่จะช่วยได้
- 1.12 พยายามหาทางส่งเสริมให้ศิษย์ของตนได้มีโอกาสเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการศึกษาและอาชีพ

1.13 พยายามป้องกันมิให้ศิษย์กระทำความชั่วทั้งปวง และหาทางช่วยเหลือศิษย์ที่กระทำความผิดพลัดได้มีโอกาสปรับปรุงตนเองเสียใหม่

1.14 ไม่ชักนำศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสียทั้งปวง

1.15 หมั่นศึกษาหาความรู้ในวิชาการทั้งปวง อันจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าในอาชีพและการดำรงชีวิตของตน

2. อารมณ์และเสริมสร้างเกียรติแห่งอาชีพครู มีลักษณะที่สังเกตได้ คือ

2.1 งดเว้นการกระทำอันเป็นอบายมุขทั้งปวง คือ การดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านการทำงาน

2.2 มีคุณธรรมเหมาะสมกับงานในหน้าที่ของตน

2.3 ดำรงชีวิตให้สอดคล้องเหมาะสมสัมพันธ์กับงานในหน้าที่ของตน

2.4 ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป

2.5 รักษาชื่อเสียงของคณะครูและให้เกียรติแก่กัน

2.6 ให้นำความรู้ความสามารถที่มีไปใช้ในทางทุจริต

- 2.7 ไม่พยายามใช้ หรือให้ผู้อื่นใช้อำนาจหน้าที่ของตนเพื่อผลประโยชน์ในทางมิชอบ
- 2.8 พยายามศึกษา ค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ให้ปรากฏแก่สังคม
3. บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีลักษณะที่สังเกตได้คือ
 - 3.1 ไม่นำเวลาราชการไปกระทำการทำงานเพื่อประโยชน์ของตน
 - 3.2 พยายามนำความรู้ความสามารถของตนออกเผยแพร่แก่ชุมชน
 - 3.3 ช่วยแก้ปัญหาความเป็นอยู่ของชุมชน โดยการให้คำปรึกษาหารือหรือการแนะนำ
 - 3.4 ร่วมมือกับชุมชนในการกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ด้วยความเต็มใจ
 - 3.5 เมื่อมีข่าวสารที่สำคัญควรรีบประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบ
 - 3.6 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ในการสอดส่องดูแลรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติ

คำปณิธาน 3 ข้อนี้มีความสำคัญมาก ที่ครูทุกคนจะต้องจดจำคำปณิธานให้แม่นยำ แล้วนำไปปฏิบัติให้ได้ผล การปฏิบัติตามคำปณิธานนี้ทำให้ครูเป็นบุรุษนิยบุคคลที่ดี

ลักษณะครูดีที่รวบรวมได้จากผลงานวิจัยที่สำคัญ

ไวอันส์ และคณะ (Ryans and others. 1970) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะครูดี ซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมในชั้นเรียน คือให้ความรักความอบอุ่น มีความรับผิดชอบ และกระตุ้นให้รักความก้าวหน้า ในด้านเจตคตินั้น ต้องสร้างให้สอดคล้องกับรูปแบบการปกครอง ยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นในการบริหาร ในส่วนของทักษะต่อการศึกษา คือ ต้องถือว่าการเรียนเป็นศูนย์กลางในการสร้างและพัฒนาความคิด ความดี ความงาม

มณฑา ปิยะมาดา (2511 : 3) ได้สำรวจลักษณะของครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีลักษณะสำคัญ คือ ส่งเสริมให้กำลังใจยกย่องชมเชยนักเรียน มีเมตตากรุณา เป็นผู้ให้คำปรึกษา มีความยุติธรรม มีความจริงใจ และมีการพัฒนาทางการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

กรมการฝึกหัดครู (2516 : 4 - 5) ได้ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับ "ลักษณะของครูที่ดี" โดยสร้างแบบสอบถามจำนวน 130 ข้อ แยกเป็นคุณลักษณะหมวดใหญ่ ๆ คือ

1. ลักษณะด้านการสอน จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ
2. ลักษณะทางด้านวิชาการ จะต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

3. ลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ จะต้องมีส่วนร่วมภาพอันดีกับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และบุคคลทั่วไป
4. คุณลักษณะด้านคุณธรรมและความประพฤติ คือต้องมีความเที่ยงตรง มีความเมตตา กรุณา มีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น จะตั้งเกรงกลัวต่อบาป
5. คุณลักษณะด้านบุคลิกลักษณะ คือ ว่างแจ่มใส สุภาพอ่อนโยน มีความขยันขันแข็ง แต่งกายเหมาะสม รู้จักควบคุมอารมณ์ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน
6. คุณลักษณะด้านการอบรม นนະแนว และปกครอง
7. คุณลักษณะด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย คือ การยอมรับนับถือผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การรู้จักสิทธิของตนตามกฎหมาย

มงคล ภูริภมย์ (2525 : 61) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อจริยธรรมที่คาดหวังกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2524 ผลปรากฏว่า ทั้งจริยธรรมที่คาดหวังและจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับสูงทุกด้าน แสดงว่า ทั้งตัวครูเองและสังคมยอมรับว่า ครูเป็นผู้มีความประพฤติดี น่าเลื่อมใส เป็นพฤติกรรมที่เป็นรูปแบบที่พึงปฏิบัติตาม

ติลก บุญเรืองรอด (2526 : 12) ได้กล่าวถึงงานวิจัยเรื่อง ปริมาณการฝึกหัดครูไทยของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อชี้ให้เห็นว่า ครูไทยจะเป็นอย่างไร จากการศึกษาเอกสารและสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,950 คน พบว่า อาชีพครูถูกจัดว่าเป็นอาชีพที่สำคัญที่สุดของสังคมไทย และได้ข้อสรุปเกี่ยวกับครูไทยในอนาคต ดังนี้

1. ครูในอนาคตต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้มากกว่าในปัจจุบัน คือ มีความยุติธรรม มีความคิดก้าวหน้า รับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล มีความอดทน มีความเป็นผู้นำ มีน้ำใจ นักกีฬา มีคุณธรรม และมีความคิดก้าวหน้า

2. ในอนาคตครูประถมศึกษาต้องเน้นการฝึกนักเรียนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเองสูงและทำตัวประจักษ์ต่อแม่ของนักเรียนเป็นพิเศษ

จันทงค์ อาศิรวัจน์ (2529 : 80 - 81) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ปกครอง ที่มีต่อจริยธรรมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 ตามที่

คาดหวังและปฏิบัติจริง พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ความสำเร็จรวม ด้านอุปนิสัยส่วนตัว ด้านวิชาชีพครู ด้านเกี่ยวกับสังคม อยู่ในระดับสูงมาก ส่วนผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองเห็นว่า ครูความสำเร็จรวมคืออุปนิสัยส่วนตัว และด้านอาชีพอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้าน เกี่ยวกับสังคม ครูเห็นว่าครูโรงเรียนมัธยมศึกษาความสำเร็จรวมอยู่ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณา ทุกกลุ่มแล้วก็ปรากฏว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ความสำเร็จรวมทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้มักมีบุคคลต่าง ๆ หน่วยราชการ สถาบันจะได้ให้ความสำคัญ หรือคาดหวังเกี่ยวกับจริยธรรมของครูไว้แตกต่างกันก็ตาม แต่พอจะสรุปเป็นประเด็น สำคัญได้ว่า ครูความสำเร็จรวมที่สูง ประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและสังคม

นิพนธ์ เขมโก (2530 : 169) ได้รวบรวมลักษณะครูดีไว้ดังนี้ คือ ครูต้องทำตนให้ศิษย์ รัก ต้องทำตนให้ศิษย์ยำเกรง ขบวมศิษย์ให้เจริญก้าวหน้า ครูต้องอดสัฬหว่าสอน ครูต้องอดทนต่อ ถ้อยคำต่าง ๆ ได้ ครูต้องรู้การขยายความรู้ให้กว้างขวาง และครูต้องไม่ชักนำศิษย์ไปในสิ่งที่ไม่ สมควร

พุทธทาสภิกขุ (2527 : 89 - 104) ได้ให้ข้อคิดว่ ครูนั้นต่างมีคุณ การปฏิบัติคือ แนะนำในทางที่ดี ถ่ายทอดความรู้ โดยไม่ปิดบัง ปรรณนาให้ศิษย์เล่าเรียนดี ยกย่องให้ปรากฏใน เพื่อนฝูง และประชาชน นั่นคือ ต้องทั้งปลอบและปราม เป็นเครื่องป้องกันศิษย์ มีจิตประกอบด้วย พรหมวิหาร สอนดีและคุมครองดี ต้องฉลาดในการชี้แจงเหตุผล หัดให้ศิษย์มีนิสัยรักการงาน ตั้งใจ วิจารณ์เหตุผลที่ปรากฏเฉพาะหน้า ต้องอบรมให้มีกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของพระธรรมปิฎก เมื่อครั้งดำรงศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 185) ที่ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะอาจารย์ 4 ประการ คือ ผู้ประพฤตินั้นเกื้อกูลแก่ศิษย์ ผู้ที่ศิษย์ฟังประพฤติด้วยความเอื้อเพื่อ ผู้สั่งสอนวิชา และอบรมดูแลความประพฤติ ลักษณะดังกล่าวนี้จะเป็นคุณสมบัติของบรรพชาจารย์ อุปสัมปทาจารย์ นิสสยาจารย์ และอุเทศาจารย์

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ใหญ่และปิตามารดา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต (2530 : 561) ได้ให้ความหมายของผู้ใหญ่ไว้ว่า หมายถึง คนสูงอายุ คนที่มีอายุมาก คนที่เป็นหัวหน้าในการงาน บุคคลขั้นผู้บังคับบัญชา

โมหิณหวัด อับดุลกาเดร์ (2517 : 4) และสุนทร สุพันธ์ชัย (มปพ. : 32) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่สอดคล้องกัน 4 ประการ คือ ลักษณะทางอายุ ลักษณะทางสติปัญญา ลักษณะทางจิตใจ ลักษณะทางบทบาทและภาระหน้าที่ทางสังคม

จอห์น และไรเวรา (John and Rivara. 1965; อ้างอิงในสุนทร โคตรบรรเทา. 253๓ : 91) ได้ให้คำนิยามผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลซึ่งแต่งงานแล้ว เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือมีอายุ 21 ปีขึ้นไป

ศรีสุธา แก้วสัมฤทธิ์ (2533 : 139 - 144) ได้เสนอแนวความคิดสำหรับผู้ใหญ่ในฐานะที่ปรึกษาและดูแลรับผิดชอบการจัดกิจกรรมของเยาวชน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม จึงควรตระหนักถึงข้อคิดและข้อควรปฏิบัติดังนี้ กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่เยาวชนในเชิงบทบาทของตน ที่มีอยู่ ทำหน้าที่ดูแล สอน และปกครองด้วยความยุติธรรม วางตนเหมาะสม เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่เยาวชนด้วยการทุ่มเทและด้วยใจรัก อีกทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ควรเน้นกระบวนการคิดตั้งแต่การคิดวางแผนทำงาน คิดวิธีปฏิบัติหรือฝึกทักษะ และคิดการประเมินผล เป็นการฝึกให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ คนที่คิดเป็นจะมีคุณลักษณะที่ดีและเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2533 : 54) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของวัยผู้ใหญ่ว่า วัยผู้ใหญ่ (Adulthood) นับเป็นช่วงที่บุคคลมีความต้องการจะพัฒนาเพื่อความก้าวหน้า จึงต้องการสนองศักยภาพส่วนตนให้มีความทัดเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคม นอกจากนี้ยังต้องการได้รับความเป็นอิสระภาพ และเสรีภาพเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาการถึงความพร้อมกันทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สามารถรับผิดชอบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ได้

เขียรศรี วิวัชลิ (2534 : 32) กล่าวถึงบุคคลในวัยผู้ใหญ่คือ บุคคลที่มีพัฒนาการทั้งทางกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจสมบูรณ์เต็มที่ พร้อมรับสถานภาพ (Status) ในสังคมที่พึงจะมีรวมทั้งสามารถพอที่จะรับผิดชอบและดำเนินการใด ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยแบ่งประเภทได้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ควรเป็นอิสระแก่ตนเองและพึ่งตนเองได้ มีคุณสมบัติในเรื่องความเชื่อมั่น มีความรู้สึกมั่นคงในใจ สามารถวินิจฉัยปัญหาของตนเอง ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และทำตามสิ่งที่ตนได้ตัดสินใจแล้ว ก่อนที่จะทำพฤติกรรมใด ๆ ลงไป ผู้ใหญ่จะพิจารณาถึงสาเหตุและผลของการเป็นเกณฑ์ ยิ่งกว่าที่จะทำไปโดยแรงปรารถนาของตน เมื่อใดที่มีการคิดแก้ปัญหา เขาจะได้ไตร่ตรองพิจารณา

อย่างถึ่ถ้วนโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมา ทั้งสามารถวางแผนเพื่อให้บรรลุผลตามที่คาดคะเนไว้ได้

2. ผู้ใหญ่จะสามารถสนองตอบต่อเหตุการณ์และต่อภาวะแวดล้อมได้ถูกต้องโดยอาศัยสติปัญญา การเรียนรู้ และประสบการณ์ในอดีต ที่ทำให้รู้ว่าอะไรควรไม่ควร และเลือกตอบได้ถูกต้อง

3. ผู้ใหญ่มักคิดถึงผู้อื่นมากกว่าคิดถึงตนเอง ถ้าสามารถทำอะไรให้ผู้อื่นได้จะรู้สึกพอใจมาก ดังนั้นผู้ใหญ่จึงมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในบางโอกาส อันเป็นลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคม การช่วยเหลือคนอื่นเท่าที่จะสามารถช่วยได้เป็นลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่

4. ผู้ใหญ่มักปรับตัวให้เข้ากับชีวิตสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถร่วมกิจกรรมกับหมู่คณะได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5. ผู้ใหญ่จะต้องมีความปรารถนาที่จะเผชิญกับความจริง และสามารถดำเนินชีวิตให้เข้ากับสิ่งของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้

6. ผู้ใหญ่ต้องมีความอดทน และมีความเข้าใจว่าแต่ละคนย่อมมีความคิดเห็นและการปฏิบัติแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ใหญ่จึงต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้อื่นด้วย มิใช่เอาแต่ใจตัวเองฝ่ายเดียว โดยไม่สนใจว่าผู้อื่นจะคิดอย่างไร

7. ผู้ใหญ่มักใช้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

8. ผู้ใหญ่สามารถแก้ปัญหาและทนต่อความผิดหวังได้ เมื่อประสบกับความผิดหวังก็พยายามหาทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม ถ้ามีปัญหายุ่งยากไม่ได้มีความอดทนที่จะรอโอกาสใหม่ หรืออดทนที่จะรอสิ่งที่ต้องการได้

9. ผู้ใหญ่มักมีแผนระยะยาวเป็นสิ่งกระตุ้น มีการวางแผนการดำเนินชีวิต ซึ่งช่วยให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพและมีกำลังใจในการดำเนินงานต่อไป

10. ผู้ใหญ่สามารถควบคุมการแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น เวลาโกรธ อิจฉา ระแวง สงสัย หรือความรู้สึกไม่เป็นมิตร ทั้งนี้รวมถึงความสามารถควบคุมพฤติกรรมที่สอดคล้องกับอารมณ์ดังกล่าว ทั้งยังสอดคล้องกับระเบียบสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ด้วย

11. ผู้ใหญ่มีความเต็มใจที่จะเสียสละ และกล้าหาญพอที่จะช่วยรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยคำนึงถึงหน้าที่และความสามารถของตน

หลักธรรมาวัตรธรรมนี้เป็นคุณธรรมพื้นฐานของทุกคน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน (2525 : ไม่มีเลขหน้า) ได้นำมาเป็นหลักคุณธรรม 4 ประการ พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ดังนี้คือ

"...ประการแรก คือ การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ ความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดทน ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรม 4 ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์..."

สามารถ คนหาร (2529 : 149 - 150) ได้วิจัยพบว่าคุณธรรมจริยธรรมของผู้ใหญ่ที่ควรเป็นแบบอย่างคือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน นับถือศาสนาของตนอย่างเคร่งครัด ไม่หลักเลียงกฎหมาย ประหยัดและอดออม มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว แต่งกายเรียบร้อยตามวัฒนธรรมไทย ไม่เล่นการพนัน ไม่ดื่มสุรา มีความเมตตากรุณา มีระเบียบแบบแผนในการทำงาน รักษาระเบียบวินัย พูดจาน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ นิพนธ์ เขมโก (2530 : 157) ที่ว่าลักษณะของผู้ใหญ่ที่ดี ต้องประกอบด้วยรักใคร่อยากเป็นสุข สงสารอยากให้เป็นทุกข์ ชื่นชมเมื่อผู้น้อยได้ดีและเฉยไว้เมื่อเห็นว่าช่วยไม่ได้ ซึ่งตรงกับหลักธรรมพรหมวิหาร 4 อันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา

พระธรรมปิฎกครั้งที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 44) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า คนที่จะเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จในการครองเรือน เป็นคนดีหรือผู้ใหญ่ที่ดี นำเคารพนับถือ

เป็นแบบฉบับควรถือเป็นตัวอย่าง เพื่อนำชีวิตและครอบครัวของตนไปสู่ความเจริญ สงบสุข และเป็นพลเมืองดีที่สร้างสรรค์สังคม โดยประพจน์ดังนี้ คือ ไม่คบผู้ชั่วช้ามั่วหมกมุ่นในทางเพศ ไม่ใจแคบ เสพสิ่งเลิศจนผู้เดียว ไม่พัวเวลาถกถ้อยที่เลื่อนลอยไร้สาระ ประพจน์นี้ มีวินัย ตั้งอยู่ในศีล 5 ปฏิบัติกิจหน้าที่สม่ำเสมอโดยสมบูรณ์ ไม่ประมาท กระตือรือร้นทุกเวลา มีวิจรรณญาณ ทำการโดยใช้ปัญญา สุขภาพ ไม่คือกระต้าง ยินดีรับฟังผู้อื่น เสียะยอมงามรักความประณีต สะอาด เรียบร้อย พุดจา น่าฟังไม่หยาบคาย มีน้ำใจเอื้อสงเคราะห์ต่อมิตรสหายเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือคนทั่วไป รู้จักจัดการงานให้เรียบร้อยและได้ผลดี บำรุงพระสงฆ์ทรงความรู้ ผู้ทรงศีลทรงธรรม ใคร่ธรรม รัก ความสุจริต อ่านมากฟังมาก รู้วิธีของตนเชี่ยวชาญ ชอบสอบถามค้นคว้าใฝ่หาความรู้ยิ่งขึ้นไป

ท่านปัญญานันทภิกขุ (2537 : 57 - 76) ได้กล่าวหลักธรรมที่บ่งบอกถึงหน้าที่ของบิดา มารดาที่สำคัญยิ่ง คือ ห้ามไม่ให้ลูกทำความชั่ว สอนให้ลูกตั้งตนอยู่ในความดี สอนให้รู้จักมารยาท และส่งเสริมการศึกษา จัดหาครูครองที่เหมาะสม มอบทรัพย์สินในเวลาอันสมควร แนะนำพร่ำสอน ในสิ่งที่ดี หาโอกาสพาออกไปเที่ยว หรือไปงานพิธีต่าง ๆ

พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 135) ได้แสดงหลักธรรม สำหรับฆราวาส เป็นหลักธรรมสำหรับการครองเรือน หรือหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ เรียกว่า ฆราวาสธรรม 4 ได้แก่ สัจจะ คือ ความจริง ความซื่อสัตย์ ทมะ คือ การข่มใจ รู้จักควบคุม จิตใจ ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ขันติ คือ ความอดทน เข้มแข็ง ทนทาน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้านความขยันหมั่นเพียร ไม่หวั่นไหว มุ่งในจุดมุ่งหมาย และจาคะ คือ ความเสียสละ สละกิเลส ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว สละประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น ความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ในพจนานุกรมฉบับประมวลธรรมของพระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 244) ได้แสดงถึงคุณสมบัติของบุคคลตามหลัก "สัปบุริสธรรม 7" มีดังนี้ คือ อัมมัญญา ความรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล อัตถัญญา ความรู้จักผล คือ รู้จัก ผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำ อุตตัญญา ความรู้จักตน คือ รู้ตัวว่าโดยฐานะภาวะทางเพศ ความสามารถและคุณธรรม มัคคตัญญา ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี รู้จักประมาณในการใช้จ่าย

โนคทรัพย์ กาลัญญา ความรู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมในการกระทำหน้าที่การงานต่าง ๆ ปริสัญญา ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชน รู้จักกิจการที่จะประพาสต่อชุมชนต่าง ๆ และบุคคลสัญญาหรือ บุคคลปวโรปญญา ความรู้จักบุคคล คือ รู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลต่าง ๆ ด้วยดีว่าจะทำอย่างไรต่อบุคคลนั้น ๆ สปัสนธรรม เมื่อบุคคลได้ปฏิบัติครบถ้วนแล้วจึงเป็นคนที่ควรแก่การเคารพนับถือ

นอกจากนี้ พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 148 - 149) ได้กล่าวถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ เป็นหลักความประพาสที่ประเสริฐบริสุทธิ์ หรือธรรมที่บุคคลต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพาส เรียกว่า "พรหมวิหารธรรม 4" ประกอบด้วย เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาอยากให้เรามีความสุข มีจิตแผ่ไมตรีและคิดหาประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจบำเพ็ญปลดปล่อยความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ มุทิตา คือ ความยินดี เมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้น มีจิตใจผ่องใสบันเทิง แสงชื่น เบิกบานอยู่เสมอ และอุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง สำราญอยู่ในธรรมที่พิจารณาด้วยปัญญา มีจิตใจเรียบตรง เทียงธรรมจุลตราซึ่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมทั้งหลายที่สัตว์กระทำ การได้รับผลดีหรือผลชั่วสมแก่เหตุอันตัวประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม

หลักพรหมวิหารธรรมนี้จัดเป็นคุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่ที่สมควรเจริญให้ถึงพร้อม และหมายรวมถึงครูอาจารย์ และบิดามารดาด้วย นั่นคือ ผู้ใดมีพรหมวิหาร ผู้นั้นย่อมปฏิบัติเกื้อกูลแก่ผู้อื่นด้วยสังวรจิต ด้วยเช่นกัน

สำหรับบิดามารดานั้น นอกจากจะต้องมีคุณลักษณะของพลเมืองดีและการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีแล้ว จะต้องกระทำหน้าที่ต่อบุตรธิดา ในฐานะเป็นทิศเบื้องหน้า เป็นผู้มิอุปการะก่อน โดยอนุเคราะห์ต่อบุตรธิดา ดังนี้ คือ ห้ามปรามจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปวิทยา หาคู่ครองที่สมควรให้ และมอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันควร (พระธรรมปิฎก. 2535 : 224)

ลักษณะผู้ใหญ่ที่ดีที่รวบรวมได้จากผลงานวิจัยที่สำคัญ

ชาลี สัทธิ (2507 : 5 - 6) ได้วิจัยพบว่า คุณธรรมและจริยธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมต่อครอบครัวและชุมชน มีความอดทน มีความขยัน

มีความจริงใจต่อครอบครัว วิชาชีพ มีความยุติธรรมมีมนุษยธรรม เคารพในสิทธิของผู้อื่นและสิทธิของตนเอง มีเมตตา กรุณา มีมนุษยธรรม

เชื้อ สารีมาน (2525 : 26 - 29) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดี เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม ควรประกอบด้วย การประหยัด ความขยันหมั่นเพียร ความมีสติปัญญา การพึ่งตนเอง ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ความมีวินัย ความรักชาติ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2515 : 17 - 18) กล่าวถึง บุคคลที่มีคุณภาพนั้นจะประกอบด้วย คุณสมบัติดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง การพยายามปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ พยายามปรับปรุงงานและวิธีปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

2. ความสม่ำเสมอ หมายถึง การมีความรู้ ได้รับการฝึกอบรมจนมีความรู้ความชำนาญ

3. ความมั่นคงในตนเอง สามารถประกอบการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เต็มที่

ความรู้ความสามารถและตามระเบียบแบบแผน

4. การพึ่งตนเอง คือรู้จักตนเอง พิจารณาตนเองแล้วใช้ความรู้ความสามารถของตนเองเสียก่อน แล้วจึงขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ไม่เป็นคนคอยพึ่งคนอื่นอยู่ร่ำไป

5. ความซื่อสัตย์ เที่ยงตรง ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนตามหลักวิชาการ ไม่อคติ ทำให้เป็นที่เชื่อถือของคนทั่วไป

อรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2518 : 16 - 18) ได้วิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีคุณธรรมมีดังนี้คือ เอาใจใส่ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดียิ่ง มีความเกื้อเพื่อเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อได้รับความลำบาก เป็นคนอ่อนน้อมพูดจาสุภาพ มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ ไม่โกรธง่าย ไม่ซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นทำผิด ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ คบคนได้ทุกประเภท ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ไม่บ่นถึงความยุ่งยากลำบากที่ตนได้รับ ไม่ท้อแท้ต่องานแม้จะต้องใช้เวลาและยุ่งยาก รู้จักใช้จ่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ สามารถหักห้ามใจตัวเองจากเพื่อนได้ กล้ายอมรับว่าตนผิดเมื่อได้ทำผิดจริง กล้าแสดงความคิดเห็น มีความยุติธรรม มีเหตุผลความสามัคคี ทำงานมีระเบียบ แต่งกายเหมาะสมตามกาลเทศะ มีความมานะพยายาม รู้จักปรับตัวดี มีความกตัญญูกตเวที มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พฤติกรรมดังกล่าว จัดเป็นกลุ่ม

คุณธรรม สำหรับพลเมืองที่ได้เป็นกลุ่มดังนี้ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ ความ
รู้จักกาลเทศะ ความสามัคคี ความเมตตากรุณา และความกตัญญูทดเวท

คณะกรรมการวิจัยสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523 : 3) ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจ
โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม เมื่อได้คุณลักษณะต่าง ๆ ของจริยธรรมแล้วยังได้รับการปรับปรุง
จากผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งพบว่า มีคุณลักษณะจริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย 11 ประการ คือ ความ
รับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูทดเวท ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ
ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดสาหัส และความเมตตากรุณา

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการศึกษาจริยธรรมไทย กระทรวงศึกษาธิการ กรมการ
ฝึกหัดครู (2523 : 70) ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรม ระหว่าง
วันที่ 22 - 27 มกราคม 2523 สรุปว่า จริยธรรมสำคัญที่ควรปลูกฝัง เพื่อให้ไปใช้ในการศึกษา
วิจัยต่อไป ได้แก่ การใฝ่สัจธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ความเมตตา-กรุณา ความมีสติ-
สัมปะชัญญะ ความไม่ประมาท ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความมีหิริ-โอตตปปะ
ประพฤติกตามหลักธรรมมรรคมีองค์ 8 การละเว้นอบาชฌ ข ุณธรรมและมรรยาทพระพุทธร

สวนา พรพัฒน์กุล (2525 : 5) ได้วิจัยจริยพฤติกรรมต้นแบบของพ่อแม่ ผู้ปกครอง
ตลอดประชาชนโดยส่วนรวม พบว่า ควรมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ช่วยรักษาสาธารณะสมบัติ ใช้
สิทธิในการเมือง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีความรู้ มีความซื่อสัตย์ ไม่หลีกเลียงภาษี มีความ
พยายามอดทน รู้จักสร้างฐานะ มีความเมตตากรุณา เป็นต้น

สนิท เกษะศิริ (2527 : 68 - 69) ได้กล่าวถึงความหมายของพลเมืองดีว่า คือ
คนที่ได้รับการยกย่อง จะต้องพิจารณาความประพฤติที่ดี มีการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และบำเพ็ญตน
เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง นั่นคือ จะต้องเป็นผู้ทำดีและเว้นความชั่วทำจิตใจให้ผ่องใส

ลักษณะคุณธรรมและจริยธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี 36 ลักษณะ ซึ่งคณะกรรมการโครงการ
พัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นพลเมืองดีของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535 : 19 - 21)
ได้สรุปไว้ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. มีความซื่อสัตย์
3. รักษาระเบียบวินัย

4. มีสติสัมปชัญญะ
5. มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤติด
6. มีความขยันหมั่นเพียร
7. มีความประหยัด
8. มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
9. มีความกล้าหาญอดทน
10. ใฝ่หาความรู้และความจริง
11. มีค่านิยมที่ถูกต้อง
12. ประกอบอาชีพที่สุจริต
13. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
14. กระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต
15. ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
16. วางแผนในการทำงาน
17. มีสุขภาพจิตดี
18. รักษาความสะอาด
19. พึ่งตนเอง
20. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย
21. มีความสามัคคี
22. มีความเสียสละและเห็นแก่ส่วนรวม
23. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
24. มีความเมตตากรุณา
25. มีความกตัญญูทดแทน
26. เป็นสุภาพชน
27. มีความยุติธรรม
28. ความมีเหตุผล
29. ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัว

30. มนุษย์สัมพันธ์
31. ค่ายด้านและไม่ลองลั้งเสพติด
32. รู้จักใช้และสงวนรักษาสาธารณสมบัติทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
33. เป็นผู้ผลิตและเป็นผู้บริโภคที่ดี
34. ตระหนัก สนใจ และมีส่วนร่วมในการเมือง
35. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
36. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 2535 : 19 - 21)

คุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี ที่ใช้ในการคัดเลือกบุคคลตัวอย่างของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญคือ มีความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ และรู้จักกาลเทศะ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2530 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นพลเมืองดีของรูสเวลท์ คือ ความเป็นพลเมืองดี ควรเริ่มต้นที่ครอบครัว หรือที่บ้าน นั่นคือ จะต้องมีความซื่อสัตย์ กล้าหาญ และมีสามัญสำนึกที่ดี (Roosevelt. 1956 : 40) ส่วนระดับความเป็นอยู่ของผู้ปกครองอาจมีบทบาทให้คุณธรรมแตกต่างกันบ้างขึ้นอยู่กับการศึกษาและอาชีพซึ่งในชนบทนิยมประเพณี ผัน แสงส่งแก้ว (2536 : 7) กล่าวไว้ว่า เด็กจะมีศีลธรรมขึ้นกับการดูแลของพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสังคมโดยรวม ข้อสำคัญ พ่อแม่รักใคร่กันดีหรือไม่ มีเวลาให้ลูกมากน้อยเพียงไร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความคาดหวังในคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ใหญ่ โดยการสำรวจ 2 รอบ รอบแรกใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดให้นักเรียนตอบคำถามโดยเสรี และในรอบที่ 2 นำความคิดเห็นจากรอบแรกมาจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาให้มีความกระชับและเจาะจงยิ่งขึ้น แล้วนำไปสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นอีกครั้ง แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ได้เจาะจงศึกษากับนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปการศึกษา 2537 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,213 คน แยกเป็นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 578 คน และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 635 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีจับฉลากเลือกห้องเรียนแต่ละระดับชั้นมาจำนวนครึ่งหนึ่งของห้องเรียนทั้งหมด แล้วให้นักเรียนในห้องที่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 653 คน คิดเป็นร้อยละ 53.83 ของนักเรียนทั้งหมด ตั้งรายละเอียดที่นำมาแสดงในตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย

ระดับชั้น	นักเรียนทั้งหมด		กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวนห้อง	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้อง	จำนวนนักเรียน
<u>มัธยมศึกษาตอนต้น</u>				
ม.2	6	260	3	130
ม.3	8	318	4	159
รวมมัธยมศึกษาตอนต้น	14	578	7	289
<u>มัธยมศึกษาตอนปลาย</u>				
ม.4	6	219	4	141
ม.5	6	248	3	139
ม.6	4	168	2	84
รวมมัธยมศึกษาตอนปลาย	16	635	9	364
รวมทั้งหมด	30	1,213	16	653

จากตาราง 1 ห้องเรียนทั้งหมดมี 30 ห้อง จำนวนนักเรียน 1,213 คน แยกเป็นห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 14 ห้อง มีนักเรียน 578 คน ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 16 ห้อง มีนักเรียน 635 คน

จากการจับฉลากเลือกห้องเรียนมาจำนวนครึ่งหนึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างคือ ชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น 7 ห้อง จำนวนนักเรียน 289 คน และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 9 ห้อง จำนวนนักเรียน
364 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 16 ห้อง จำนวนนักเรียน 653 คน คิดเป็นร้อยละ 53.83 ของ
นักเรียนทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับ
คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป แบบสอบถามมี 2 ชุด เก็บข้อมูล
ต่อเนื่องกันดังนี้

1. แบบสอบถามชุดที่ 1

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งแรกนี้เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ใช้สำรวจความคิดเห็น
ของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ โดยให้นักเรียนระบุคุณธรรมจริยธรรมของบิดา
มารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ตามที่นักเรียนเห็นว่ามีความสำคัญที่สุดมาอย่างละ 5 คุณลักษณะ

เมื่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้ว ได้นำคำตอบของนักเรียนมาตรวจสอบความ
สมบูรณ์ ทำการแจกแจงความถี่ของคำตอบ แล้วเรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อย (ภาคผนวก ข.)
ในขั้นแรกได้แยกวิเคราะห์เป็น 3 ชุดตามข้อคำถาม คือ คุณลักษณะสำหรับบิดามารดา ครูอาจารย์
และผู้ใหญ่ทั่วไป เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกัน เห็นว่า คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั้ง
3 กลุ่ม มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ และมีเพียงบางข้อที่แตกต่างกัน จึงได้นำข้อมูลทั้ง
3 ชุด มาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามชุดที่ 2 ได้ คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา จำนวน
35 ข้อ คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ จำนวน 35 ข้อ คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่
ทั่วไป จำนวน 40 ข้อ

2. แบบสอบถามชุดที่ 2

แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ช่วงคะแนน
มีน้ำหนักคะแนนจาก 1 - 5 ตามที่นักเรียนเห็นว่ามีความจำเป็นน้อยที่สุด ไปจนถึงที่เห็นว่ามี
ความจำเป็นมากที่สุด

แบบสอบถามชุดที่ 2 มี 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา จำนวน 35 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ จำนวน 35 ข้อ และตอนที่ 4 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป จำนวน 40 ข้อ

การเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลทั้ง 2 รอบ ได้ดำเนินการโดยการประสานงานกับครูประจำชั้นในชั้นเรียน ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ให้ครูประจำชั้นแจกแบบสอบถามให้นักเรียนตอบ แล้วผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามกลับคืน หลังจากให้นักเรียนตอบเรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามในรอบที่ 2 ได้ทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences Version) โดยดำเนินการดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สำหรับคุณธรรมและจริยธรรมแต่ละข้อ
2. หาค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเมื่อแยกตามตัวแปรอิสระ

โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Simple Correlation) แล้วพิจารณานัยสำคัญต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการนำเสนอ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งเป็น 4 ตอน ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

ตอนที่ 1 : ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2537 จำนวน 653 คน ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	653	100.00
1. เพศ		
1) ชาย	334	51.14
2) หญิง	319	48.85

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
2 <u>ระดับชั้น</u>		
1) มัธยมศึกษาตอนต้น	289	44.26
2) มัธยมศึกษาตอนปลาย	364	55.74
3. <u>กลุ่มการเรียนรู้</u>		
1) กลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	134	36.81
2) กลุ่มการเรียนรู้ภาษา	230	63.18
4. <u>ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</u>		
1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50)	359	54.97
2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.00)	130	19.90
3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (คะแนนเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป)	164	25.11

จากตาราง 2 แสดงข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีทั้งสิ้น 653 คน แยกเป็น นักเรียนชาย 334 คน คิดเป็นร้อยละ 51.14 และนักเรียนหญิง 319 คน คิดเป็นร้อยละ 48.85 เมื่อแยกตามระดับชั้นจะได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 289 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 364 คน คิดเป็นร้อยละ 55.74 เมื่อแยกตามกลุ่มการเรียนรู้เป็น 2 กลุ่ม จะได้กลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 134 คน คิดเป็นร้อยละ 36.81 และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา 230 คน คิดเป็นร้อยละ 63.18 เมื่อแยกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 3 กลุ่มจะได้กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) 359 คน คิดเป็นร้อยละ 54.97 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง 130 คน คิดเป็นร้อยละ 19.90 และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 164 คน คิดเป็นร้อยละ 25.11

ตอนที่ 2 : คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา

ข้อมูลที่น่าสนใจในตอนนี้เป็นความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา คำสถิติที่น่าสนใจมี 2 ประการ คือ (1) ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสำหรับคุณลักษณะแต่ละข้อ ซึ่งมี 35 ข้อ และ (2) ค่าสหสัมพันธ์ ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละกลุ่มเมื่อแบ่งตามตัวแปรอิสระ

การนำเสนอข้อมูลในตอนที่ 2 นี้ ได้แยกเสนอเป็น 5 ตอนย่อย ตามตัวแปรอิสระดังนี้

- 2.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ
- 2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น
- 2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามกลุ่มการเรียนรู้
- 2.4 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามผลการเรียน
- 2.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา

การนำเสนอคุณธรรมและจริยธรรมแต่ละตอนนี้จะเลือกมา 10 อันดับ

2.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ

เมื่อจำแนกตามเพศจะมีผู้ตอบเป็นนักเรียนชาย 339 คน และนักเรียนหญิง 318 คน ค่าเฉลี่ยและค่าความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา ได้นำเสนอในตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมของปิตามารดา

คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
			ค่า ปานกลาง สูง			
	ชาย	หญิง	1,00	233	366	500
1. คัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล	4.64	4.78				
2. มีความเมตตากรุณา	4.33	4.44				
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.27	4.33				
4. มีความยุติธรรม	4.51	4.70				
5. ไม่ละทิ้งครอบครัว	4.59	4.75				
6. เอาใจใส่ลูก	4.62	4.78				
7. มีความเสียสละ	4.18	4.24				
8. สุภาพอ่อนโยน	3.93	4.02				
9. มีความอดทน	4.20	4.30				
10. ไม่รู้จักขี้บ่น	3.63	3.82				
11. เข้าใจความต้องการของลูก	4.21	4.44				
12. มีความขยัน	4.29	4.19				
13. รู้จักให้อภัย	4.26	4.39				
14. ใจดี	3.95	4.08				
15. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.50	4.65				
16. มีความมั่นคงต่อครอบครัว	4.28	4.38				
17. พูดจาสุภาพ	3.83	4.05				
18. ประหยัด	4.08	4.05				
19. ใจเย็น	4.26	4.42				
20. มลทินปัญหา	3.93	3.87				

ตาราง 3 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ชาย หญิง		ต่ำ ปานกลาง สูง			
			100	233	366	500
21. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.47	4.65				
22. มีความรอบคอบ	4.35	4.48				
23. มีเวลาให้ลูก	4.43	4.57				
24. มีความคิดก้าวหน้าทันเหตุการณ์ ...	4.05	4.19				
25. ประพฤติตามกฎเกณฑ์	3.95	3.90				
26. มีความเป็นผู้นำที่ดี	4.43	4.51				
27. มีลักษณะการเป็นผู้ตามที่ดี	3.77	3.69				
28. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.34	4.47				
29. ไม่ก้าวร้าวข่มขู่คนอื่น	4.53	4.68				
30. ยินดีเมื่อลูกได้ดี	4.33	4.48				
31. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.24	4.24				
32. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.63	4.77				
33. มีอารมณ์ขัน	3.58	3.88				
34. อบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี	4.25	4.21				
35. ตรงต่อเวลา	4.14	4.20				

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง = .9521**

หมายเหตุ ———— ความคิดเห็นของนักเรียนชาย

————— ความคิดเห็นของนักเรียนหญิง

จากตาราง 3 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรมของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชาย มีค่าระหว่าง 3.58 - 4.64 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 33 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 2 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) คัดลีนปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.64$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.63$)
- 3) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.62$)
- 4) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.59$)
- 5) ไม่มั่วสุมอากายมุข ($\bar{X} = 4.53$)
- 6) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.51$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.50$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.47$)
- 9) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.43$)
- 9) มีความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 4.43$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนหญิง มีค่าระหว่าง 3.69 - 4.78 คืออยู่ในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) ทุกข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) คัดลีนปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.78$)
- 1) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.78$)
- 3) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.77$)
- 4) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.75$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.70$)

- 6) ไม่ไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.68$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.65$)
- 7) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.65$)
- 9) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.57$)
- 10) มีความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 4.51$)

3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เท่ากับ .9521 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนชายและหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือนักเรียนชายและหญิง มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก จะเห็นว่า ตรงกันทั้ง 10 คูณลักษณะ เพียงแต่การเรียงลำดับมีการสลับที่กันบ้าง

2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น

เมื่อจำแนกตามระดับชั้นจะได้ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 289 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 364 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนทั้งสองระดับเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ได้นำเสนอในตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา

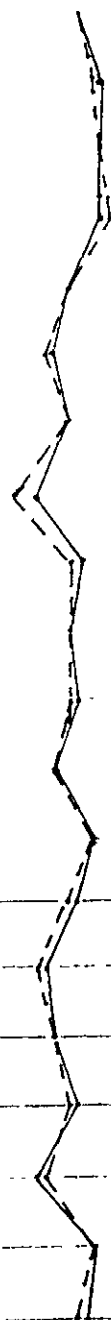
คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	-----		ต่ำ ปานกลาง สูง			
	มัธยมต้น มัธยมปลาย		1,00	233	366	500

1. ศักดิ์สินปัญหาโดยการใช้อิทธิพล 4.64 4.76

2. มีความเมตตากรุณา 4.40 4.38

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของบัณฑิตามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	_____		ต่ำ ปานกลาง สูง			
	มัธยมต้น มัธยมปลาย		100	233	366	500
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.30	4.30				
4. มีความยุติธรรม	4.52	4.68				
5. ไม่ละทิ้งครอบครัว	4.66	4.67				
6. เอาใจใส่ลูก	4.71	4.69				
7. มีความเสียสละ	4.22	4.20				
8. สุขภาพอ่อนโยน	3.91	4.03				
9. มีความอดทน	4.28	4.22				
10. ไม่รู้จักขี้ขลาด	3.58	3.84				
11. เข้าใจความต้องการของลูก	4.21	4.41				
12. มีความขยัน	4.23	4.25				
13. รู้จักให้อภัย	4.26	4.37				
14. ใจดี	4.02	4.01				
15. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.55	4.59				
16. มีความมั่นคงต่อครอบครัว	4.28	4.37				
17. สุขภาพสุขภาพ	3.89	3.98				
18. ประหยัด	4.09	4.05				
19. ใจเย็น	4.28	4.39				
20. มีสติปัญญา	3.91	3.89				
21. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.55	4.56				
22. มีความรอบคอบ	4.38	4.44				

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	_____		ค่า ปานกลาง สูง			
	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	100	233	366	500
23. มีเวลาให้ลูก	4.48	4.52				
24. มีความคิดก้าวหน้าทันเหตุการณ์ ...	4.10	4.14				
25. ประพฤติตนตามกฎหมาย	3.93	3.92				
26. มีความเป็นผู้นำที่ดี	4.51	4.44				
27. มีลักษณะการเป็นผู้ตามที่ดี	3.81	3.66				
28. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.30	4.48				
29. ไม่มั่วสุมอบาหมุข	4.61	4.60				
30. ยินดีเมื่อถูกไ้ด้ดี	4.39	4.42				
31. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.25	4.23				
32. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.69	4.70				
33. มีอารมณ์ขัน	3.67	3.78				
34. อบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี	4.23	4.23				
35. ตรงต่อเวลา	4.13	4.21				

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย = .9687**

หมายเหตุ ----- ค่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

_____ ค่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 4 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าระหว่าง 3.58 - 4.71 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.71$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.69$)
- 3) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.66$)
- 4) ตัดสินปัญหาโดยการชี้เหตุผล ($\bar{X} = 4.64$)
- 5) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.61$)
- 6) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.55$)
- 6) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.55$)
- 8) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.52$)
- 9) มีความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 4.51$)
- 10) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.48$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าระหว่าง 3.66 - 4.76 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ตัดสินปัญหาโดยการชี้เหตุผล ($\bar{X} = 4.76$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.70$)
- 3) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.69$)
- 4) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.68$)

- 5) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.67$)
- 6) ไม่ร่วมสมอบายมุข ($\bar{X} = 4.60$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.59$)
- 7) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.56$)
- 9) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.52$)
- 10) รู้จักควบคุมอารมณ์ ($\bar{X} = 4.48$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเท่ากับ .9687 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดาสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกของนักเรียนทั้ง 2 ระดับ จะเห็นว่า ตรงกันทั้ง 10 คูณลักษณะ แต่การเรียงลำดับมีสลับที่กันบ้าง

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามกลุ่มการเรียน

เมื่อจำแนกตามกลุ่มการเรียนจะได้กลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ 134 คน กลุ่มการเรียนภาษา 230 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ และกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดาได้นำเสนอในตาราง 5 ต่อไปนี้

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา

คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	_____		ต่ำ ปานกลาง สูง			
	กลุ่มวิทย์	กลุ่มภาษา	100	233	366	500
1. คัดล้นปัญหาโดยการใช้เหตุผล	4.78	4.75				
2. มีความเมตตากรุณา	4.38	4.36				
3. มีความเชื่อเพื่อเพื่อน	4.33	4.27				
4. มีความยุติธรรม	4.65	4.69				
5. ไม่ละทิ้งครอบครัว	4.66	4.67				
6. เอาใจใส่ลูก	4.69	4.69				
7. มีความเสียสละ	4.18	4.20				
8. สุภาพอ่อนโยน	3.99	4.04				
9. มีความอดทน	4.24	4.19				
10. ไม่รู้จักขี้ขลาด	3.94	3.80				
11. เข้าใจความต้องการของลูก	4.50	4.36				
12. มีความขยัน	4.18	4.28				
13. รู้จักให้อภัย	4.36	4.38				
14. ใจดี	3.95	4.04				
15. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.54	4.62				
16. มีความมั่นคงต่อครอบครัว	4.38	4.36				
17. พูดจาสุภาพ	3.94	4.01				
18. ประหยัด	4.06	4.05				
19. ใจเป็น	4.38	4.40				
20. มีสติปัญญา	3.92	3.87				

ตาราง 5 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของบัณฑิต	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ ปานกลาง สูง			
	กลุ่มวิทย์	กลุ่มภาษา	100	233	366	500
21. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.55	4.56	—			
22. มีความรอบคอบ	4.43	4.46				
23. มีเวลาให้ลูก	4.53	4.51				
24. มีความคิดก้าวหน้าทันเหตุการณ์ . . .	4.18	4.12				
25. ประพฤติตนตามกฎหมาย	3.96	3.89	—	—	—	
26. มีความเป็นผู้นำที่ดี	4.36	4.51				
27. มีลักษณะการเป็นผู้ตามที่ดี	3.55	3.74				
28. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.59	4.44				
29. ไม่มัวสุมอบายมุข	4.66	4.57				
30. ยินดีเมื่อถูกโต้เถียง	4.39	4.44				
31. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.24	4.23				
32. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.71	4.73				
33. มีอารมณ์ขัน	3.69	3.84	—	—	—	
34. อบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี	4.22	4.23				
35. ตรงต่อเวลา	4.21	4.21	—	—	—	

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มการเรียนวิทย์และภาษา = .9578**

หมายเหตุ ———— ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์

————— ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนภาษา

จากตาราง 5 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับกลุ่มการเรียนรู้ภาษาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีค่าระหว่าง 3.55 - 4.78 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ตัดสินปัญหาโดยการใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.78$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.71$)
- 3) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.69$)
- 4) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.66$)
- 4) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.66$)
- 6) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.65$)
- 7) รู้จักควบคุมอารมณ์ ($\bar{X} = 4.59$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.55$)
- 9) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.54$)
- 10) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.53$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้ภาษา มีค่าระหว่าง 3.74 - 4.75 คืออยู่ในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) ทุกข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.75$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.73$)
- 3) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.69$)
- 3) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.69$)
- 5) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.67$)

6) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.62$)

7) ใฝ่รู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ ($\bar{X} = 4.57$)

8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.56$)

9) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.51$)

9) มีความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 4.51$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์กับกลุ่มการเรียนภาษามีค่าเท่ากับ .9578 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา สอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพ จะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ นักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกของนักเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม จะเห็นตรงกัน 8 คุณลักษณะแต่การเรียงลำดับอาจสลับที่กันบ้าง ส่วนคุณลักษณะที่ไม่ตรงกัน ได้แก่ รู้จักควบคุมอารมณ์ เข้าใจความต้องการของลูก มีเวลาให้ลูก และมีความเป็นผู้นำที่ดี

2.4 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

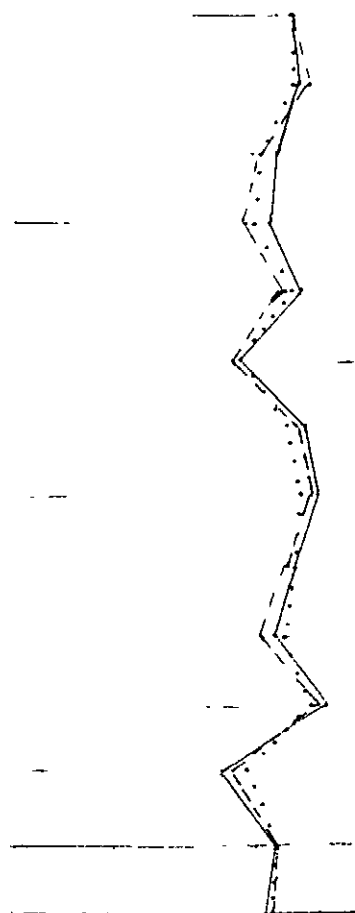
เมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม จะได้กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) 359 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.00) 121 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (คะแนนเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป) 164 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาได้นำเสนอในตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา

คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			ต่ำ ปานกลาง สูง			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	1.00	2.33	3.66	5.00
1. คัดสินปัญหาโดยการใช้เหตุผล	4.64	4.77	4.83	—	—	—	
2. มีความเมตตากรุณา	4.38	4.34	4.45				
3. มีความถือเพื่อเผื่อแผ่	4.27	4.24	4.39				
4. มีความยุติธรรม	4.55	4.60	4.76				
5. ไม่ละทิ้งครอบครัว	4.63	4.67	4.76				
6. เอาใจใส่ลูก	4.66	4.73	4.79				
7. มีความเสียสละ	4.22	4.14	4.24	—	—	—	
8. สุภาพอ่อนโยน	4.00	3.86	4.00				
9. มีความอดทน	4.25	4.23	4.27	—	—	—	
10. ไม่รังเกียจ	3.68	3.78	3.81	—	—	—	
11. เข้าใจความต้องการของลูก	4.26	4.30	4.50	—	—	—	
12. มีความขยัน	4.25	4.20	4.24				
13. รู้จักให้อภัย	4.31	4.29	4.37				
14. ใจดี	4.09	3.79	4.02				
15. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.54	4.54	4.70	—	—	—	
16. มีความมั่นคงต่อครอบครัว	4.32	4.29	4.38	—	—	—	
17. พูดจาสุภาพ	3.96	3.89	3.96	—	—	—	
18. ประหยัด	4.06	4.06	4.06	—	—	—	
19. ใจเย็น	4.32	4.37	4.37	—	—	—	
20. มีสติปัญญา	3.96	3.79	3.85	—	—	—	
21. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.52	4.56	4.66	—	—	—	

ตาราง 6 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			ต่ำ ปานกลาง สูง			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	1.00	2.33	3.66	5.00
22. มีความรอบคอบ	4.42	4.40	4.42				
23. มีเวลาให้ลูก	4.43	4.61	4.59				
24. มีความคิดก้าวหน้าทันเหตุการณ์	4.08	4.06	4.23				
25. ประพฤติตนตามกฎเกณฑ์	3.90	3.88	4.01				
26. มีความเป็นผู้นำที่ดี	4.49	4.39	4.51				
27. มีลักษณะการเป็นผู้ตามที่ดี	3.75	3.67	3.70				
28. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.34	4.47	4.51				
29. ไม่ก้าวร้าวข่มขู่	4.55	4.67	4.70				
30. ยินดีเมื่อลูกได้ดี	4.44	4.33	4.41				
31. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.30	4.06	4.26				
32. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.64	4.75	4.80				
33. มีอารมณ์เย็น	3.86	3.62	3.53				
34. อบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี	4.22	4.21	4.26				
35. ตรงต่อเวลา	4.18	4.17	4.15				

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง .9542** กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง .9588** กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง .9775**

หมายเหตุ ความคิดเห็นของกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
 ----- ความคิดเห็นของกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
 _____ ความคิดเห็นของกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

จากตาราง 6 ที่แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีค่าระหว่าง 3.68 - 4.66 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) ทุกข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.66$)
- 2) ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.64$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.64$)
- 4) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.63$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.55$)
- 5) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.55$)
- 7)ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.54$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.52$)
- 9) มีความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 4.49$)
- 10) ยินดีเมื่อลูกได้ดี ($\bar{X} = 4.44$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีค่าระหว่าง 3.62 - 4.77 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.77$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.75$)
- 3) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.73$)
- 4) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.67$)
- 4) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.67$)
- 6) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.61$)

- 7) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.60$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.56$)
- 9) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.54$)
- 10) รู้จักควบคุมอารมณ์ ($\bar{X} = 4.47$)

3. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าระหว่าง 3.53 - 4.83 คือ จากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) คิดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล ($\bar{X} = 4.83$)
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.80$)
- 3) เอาใจใส่ลูก ($\bar{X} = 4.79$)
- 4) ไม่ละทิ้งครอบครัว ($\bar{X} = 4.76$)
- 4) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.76$)
- 6) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.70$)
- 6) ไม่มั่วสุมอบาหมุข ($\bar{X} = 4.70$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.66$)
- 9) มีเวลาให้ลูก ($\bar{X} = 4.59$)
- 10) มีความเป็นผู้นำที่ดี ($\bar{X} = 4.51$)

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เท่ากับ .9542 ของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9588 ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9775 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้ง 3 กรณี แสดงว่านักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปบนลักษณะเดียวกัน นั่นคือ ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม จะเห็นว่า ตรงกัน 8 คุณลักษณะ แต่การเรียงลำดับที่มีการสลับกันบ้าง คุณลักษณะที่ไม่ตรงกันได้แก่ มีเวลาให้ลูก มีความเป็นผู้นำที่ดี ยินดีเมื่อลูกได้ดี และรู้จักควบคุมอารมณ์

2.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา

เมื่อพิจารณาคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา 10 อันดับแรก ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แต่ละกลุ่มเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระต่าง ๆ ปรากฏผลเรียงลำดับโดยสรุป ดังแสดงในตาราง 7 ต่อไปนี้

ตาราง 7 สรุปลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาตามความคิดของนักเรียนเมื่อจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา	เพศ		ระดับชั้น		กลุ่มการเรียนรู้		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			เฉลี่ย	ลำดับ
	ชาย	หญิง	ม.ต้น	ม.ปลาย	วิทย์	ภาษา	ต่ำ	ปานกลาง	สูง		
ตัดสินใจปัญหาโดยการชี้เหตุผล	1	1	4	1	1	1	2	1	1	1.40	1
รักและเอาใจใส่ครอบครัว	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2.10	2
เอาใจใส่ลูก	3	2	1	3	3	3	1	3	3	2.40	3
ไม่ละทิ้งครอบครัว	4	4	3	5	4	5	4	4	4	4.11	4
ไม่เผลอปล่อยปละ	5	6	5	6	4	7	5	4	6	5.33	6
มีความยุติธรรม	6	5	8	4	6	3	5	7	4	5.22	5
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	7	7	6	7	9	6	7	9	6	7.11	7
เป็นที่ปรึกษาที่ดี	8	7	6	7	8	8	8	8	8	7.55	8
มีเวลาให้ลูก	9	9	10	9	10	9	11	6	9	9.11	9
มีความเป็นผู้นำที่ดี	10	10	9	11	15	9	9	11	10	10.55	10
รู้จักควบคุมอารมณ์	13	13	14	10	7	12	13	10	10	11.33	11
เข้าใจความต้องการของลูก	23	15	23	14	11	11	20	15	12	16.00	13
ยินดีเมื่อลูกได้ดี	14	11	12	13	13	12	10	14	15	12.66	12

จากตาราง 7 ลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ตามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับชั้นเรียน กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนำคำตอบ 10 อันดับแรก ในแต่ละตัวแปรมาสรุปเข้าด้วยกัน จะได้คุณธรรมจริยธรรมของบิดามารดาที่มีความถ้อยอยู่ในลำดับสูง 13 คุณลักษณะ ดังนี้

- 1) ศักดิ์สิทธิ์ปัญหาโดยการให้เหตุผล
- 2) รักและเอาใจใส่ครอบครัว
- 3) เอาใจใส่ลูก
- 4) ไม่ละทิ้งครอบครัว
- 5) มีความยุติธรรม
- 6) ใจกว้างสูมอบายมุข
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี
- 9) มีเวลาให้ลูก
- 10) มีความเป็นผู้นำที่ดี
- 11) รู้จักควบคุมอารมณ์
- 12) ยินดีเมื่อลูกได้ดี
- 13) เข้าใจความต้องการของลูก

ตอนที่ 3 : คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

ข้อมูลที่น่าสนใจในตอนนี้เป็นความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ คำสถิติที่น่าสนใจ มี 2 ประการ คือ (1) คำเจตคติความคิดเห็นสำหรับคุณลักษณะแต่ละข้อ ซึ่งมี 35 ข้อ และ (2) คำสหสัมพันธ์ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละกลุ่มเมื่อแบ่งตามตัวแปรอิสระ

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 3 นี้ ได้แบ่งออกเป็น 5 ตอนย่อยดังนี้

- 3.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ
- 3.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น
- 3.3 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามกลุ่มการเรียนรู้
- 3.4 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

3.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ

เมื่อจำแนกตามเพศ จะได้เพศชาย 334 คน และเพศหญิง 318 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ได้นำเสนอในตาราง 8 ต่อไปนี้

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	—————		ต่ำ ปานกลาง สูง			
	ชาย	หญิง	100	233	366	500
1. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.14	4.15	—	—	—	
2. มีความเมตตากรุณา	4.21	4.37	—	—	—	
3. มีความเสียสละ	4.12	4.18	—	—	—	
4. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ...	4.47	4.73	—	—	—	
5. มีความอดทน	4.22	4.42	—	—	—	
6. มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์	4.37	4.68	—	—	—	
7. มีความยุติธรรม	4.43	4.69	—	—	—	

ตาราง 8 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ชาย	หญิง	ต่ำ ปานกลาง สูง			
			100	233	366	500
8. มีใจเป็นกลาง	4.37	4.64				
9. ขึ้นชมยินดีในความสำเร็จของศิษย์	4.16	4.33				
10. ไม่กินท้าวว่าร้ายผู้อื่น	4.06	4.39				
11. ใจดี	3.91	4.02				
12. มีสติปัญญา	4.34	4.43				
13. สอนเข้าใจดี	4.38	4.52				
14. มีอารมณ์ขัน	3.80	3.92				
15. ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด	4.40	4.60				
16. ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง	4.41	4.56				
17. มีความซื่อสัตย์	4.24	4.48				
18. ไม่รังแกผู้อื่น	3.84	4.01				
19. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.07	4.30				
20. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.34	4.59				
21. ปลุกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน	3.80	3.78				
22. ให้ความสำคัญสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน	4.27	4.43				
23. การไม่ใช้จำยอมเพื่อย	3.47	3.51				
24. พูดจาสุภาพ	4.04	4.30				
25. รู้จักให้อภัย	4.20	4.45				
26. มีมารยาทงาม	3.84	4.08				
27. แต่งกายสุภาพ	3.79	4.11				
28. มีความขยัน	4.23	4.24				

ตาราง 8 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ชาย หญิง		ต่ำ ปานกลาง สูง			
			100	233	366	500
29. หมั่นศึกษาหาความรู้เสมอ	4.16	4.35				
30. เอาใจใส่ลูกศิษย์	4.34	4.58				
31. ประพฤติตนตามกฎหมาย	3.96	4.10				
32. กล้าตัดสินใจและกล้าแสดงออก	4.04	4.28				
33. มีมนุษยสัมพันธ์	4.20	4.30				
34. เป็นคนทันสมัยมองการณ์ไกล	4.07	4.29				
35. ให้เกียรตินักเรียน	4.27	4.44				

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของเพศชายกับหญิง = .9604**

หมายเหตุ ---- ความคิดเห็นของนักเรียนชาย

_____ ความคิดเห็นของนักเรียนหญิง

จากตาราง 8 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชาย มีค่าระหว่าง 3.47 - 4.47 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.47$)

- 2) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.43$)
- 3) ไม่มีส่วนร่วมแบบ ($\bar{X} = 4.41$)
- 4) ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.40$)
- 5) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.38$)
- 6) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.37$)
- 6) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.37$)
- 8) มีสติปัญญา ($\bar{X} = 4.34$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.34$)
- 8) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.34$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนหญิง มีค่าระหว่าง 3.51 - 4.73 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.73$)
- 2) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.69$)
- 3) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.68$)
- 4) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.64$)
- 5) ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.60$)
- 6) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.59$)
- 7) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.58$)
- 8) ไม่มีส่วนร่วมแบบ ($\bar{X} = 4.56$)
- 9) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.52$)
- 10) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.48$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เท่ากับ .9604 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนชายและหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์สอดคล้องกัน

และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปบนลักษณะเดียวกัน นั่นคือ นักเรียนชาย และหญิง มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกของนักเรียนทั้ง 2 เพศ จะเห็นว่า ตรงกันถึง 9 คูณลักษณะ เพียงแต่การเรียงลำดับมีการสลับที่กันบ้าง สำหรับคูณลักษณะที่ไม่ตรงกัน คือ มีสติปัญญา กับมีความซื่อสัตย์

3 2 ความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น

เมื่อจำแนกตามระดับชั้นจะได้ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 289 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 364 คน ค่าเฉลี่ยและค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาได้นำเสนอในตาราง 9 ต่อไปนี้

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย และค่าความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	มัธยมต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย		ต่ำ ปานกลาง สูง			
			1.00	2.33	3.66	5.00
1. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.10	4.18				
2. มีความเมตตากรุณา	4.18	4.37				
3. มีความเสียสละ	4.10	4.18				
4. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.55	4.64				
5. มีความอดทน	4.28	4.35				
6. มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์	4.48	4.56				
7. มีความยุติธรรม	4.43	4.65				

ตาราง 9 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	_____		ค่า ปานกลาง สูง			
	มัธยมต้น มัธยมศึกษาปลาย		100	233	366	500
8. มีใจเป็นกลาง	4.35	4.62				
9. ขึ้นชมยินดีในความสำเร็จของศิษย์	4.20	4.28				
10. ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น	4.07	4.35				
11. ใจดี ..	3.93	4.00				
12. มีสติปัญญา	4.40	4.37				
13. สอนเข้าใจดี	4.46	4.45				
14. มีอารมณ์ขัน	3.75	3.95				
15. ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ..	4.37	4.59				
16. ไม่มัวลุ่มหลงบวม	4.42	4.54				
17. มีความซื่อสัตย์	4.27	4.42				
18. ไม่รู้จักขี้บ่น ..	3.72	4.08				
19. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.12	4.24				
20. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.47	4.45				
21. ปลุกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน ...	3.86	3.74				
22. ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน	4.40	4.31				
23. การไม่ใช้จำย่นเพื่อย	3.57	3.42				
24. พูดจาสุภาพ	4.13	4.19				
25. รู้จักให้อภัย	4.24	4.38				
26. มีมารยาทงาม	3.95	3.96				
27. แต่งกายสุภาพ	3.93	3.96				
28. มีความขยัน	4.30	4.18				

ตาราง 9 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	_____		ต่ำ ปานกลาง สูง*			
	มัธยมต้น มัธยมปลาย		100	233	366	500
29. หมั่นศึกษาหาความรู้เสมอ	4.31	4.21	_____			
30. เอาใจใส่ลูกศิษย์	4.40	4.50				
31. ประพฤติตนตามกฎหมาย	3.98	4.07				
32. กล้าตัดสินใจและกล้าแสดงออก	4.13	4.17				
33. มีมนุษยสัมพันธ์	4.24	4.27	—			
34. เป็นคนเห็นสมัยมองการณ์ไกล	4.18	4.18				
35. ให้เกียรตินักเรียน	4.24	4.44	—	—		

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย .9695**

หมายเหตุ ----- ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 _____: ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 9 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าระหว่าง 3.57 - 4.55 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ประพจน์เป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.55$)
- 2) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.48$)
- 3) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.47$)
- 4) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.46$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.43$)
- 6) ไม่มีส่วนลบ (ลบ) ($\bar{X} = 4.42$)
- 7) มีสติปัญญา ($\bar{X} = 4.40$)
- 7) ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.40$)
- 7) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.40$)
- 10) ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.37$)

2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าระหว่าง 3.42 - 4.65 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.65$)
- 2) ประพจน์เป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.64$)
- 3) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.62$)
- 4) ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.59$)
- 5) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.56$)
- 6) ไม่มีส่วนลบ (ลบ) ($\bar{X} = 4.54$)
- 7) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.50$)
- 8) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.45$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.45$)
- 10) ให้เกียรตินักเรียน ($\bar{X} = 4.44$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ .9695 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ 01 แสดงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์สอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกของนักเรียนทั้ง 2 ระดับ จะเห็นว่า ตรงกันทั้ง 8 คูณลักษณะ แต่การเรียงลำดับ มีการสลับกันบ้าง คูณลักษณะที่ไม่ตรงกันคือ มีใจเป็นกลาง ให้เกียรตินักเรียน

3.3 ความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามกลุ่มการเรียน

เมื่อจำแนกตามกลุ่มการเรียนจะได้กลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ 134 คน กลุ่มการเรียนภาษา 230 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ได้นำเสนอในตาราง 10 ต่อไปนี้

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	_____		ต่ำ ปานกลาง สูง			
	กลุ่มวิทย์ กลุ่มภาษา		100	233	366	500
1. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.17	4.18				
2. มีความเมตตากรุณา	4.29	4.41				
3. มีความเสียสละ	4.14	4.21				
4. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี . . .	4.62	4.66				

ตาราง 10 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	กลุ่มวิทยุ กลุ่มภาษา		ค่า ปานกลาง สูง			
			100	233	366	500
5. มีความอดทน	4.41	4.32				
6. มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์	4.52	4.58				
7. มีความยุติธรรม	4.67	4.65				
8. มีใจเป็นกลาง	4.58	4.65				
9. ซื่อสัตย์ในความสำนึกของศิษย์	4.23	4.31				
10. ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น	4.36	4.36				
11. ใจดี	4.04	4.00				
12. มีสติปัญญา	4.31	4.41				
13. สกนเข้าใจดี	4.51	4.43				
14. มีอารมณ์ขัน	3.97	3.95				
15. ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด	4.56	4.63				
16. ไม่กล่าวสบถบ้ายมุข	4.57	4.52				
17. มีความซื่อสัตย์	4.43	4.43				
18. ไม่จู้จี้ขี้บ่น	4.09	4.10				
19. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.38	4.15				
20. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.39	4.51				
21. ปลุกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน	3.81	3.69				
22. ให้อาธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน	4.29	4.31				
23. การไม่ใช้จำยุมเพื่อย	3.36	3.46				
24. พูดจาสุภาพ	4.12	4.42				
25. ระวังให้อภัย	4.33	4.42				

ตาราง 10 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	—————		ต่ำ ปานกลาง สูง			
	กลุ่มวิทย์ กลุ่มภาษา		100	233	366	500
26. มีมารยาทงาม	3.82	4.05				
27. แต่งกายสุภาพ	3.93	3.99				
28. มีความขยัน	4.13	4.22				
29. หมั่นศึกษาหาความรู้เสมอ	4.19	4.22				
30. เอาใจใส่ลูกศิษย์	4.45	4.52				
31. มีระเบียบวินัย	4.01	4.11				
32. มีความเป็นผู้นำ	4.04	4.25				
33. มีมนุษยสัมพันธ์	4.11	4.38				
34. มีความคิดก้าวหน้า	4.15	4.21				
35. ให้ความสำคัญนักเรียน	4.45	4.43				

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์กับกลุ่มการเรียนภาษา
 $= .9642^{**}$

หมายเหตุ ———— ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์
 _____ ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนภาษา

จากตาราง 10 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์
 กับกลุ่มการเรียนภาษาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าระหว่าง 3.36 - 4.67 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.67$)
- 2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.62$)
- 3) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.58$)
- 4) ไม่มัวลุ่มอบายมุข ($\bar{X} = 4.57$)
- 5) ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.56$)
- 6) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.52$)
- 7) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.51$)
- 8) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.45$)
- 8) ให้ง่ายต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.45$)
- 10) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.43$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนภาษา มีค่าระหว่าง 3.45 - 4.66 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.66$)
- 2) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.65$)
- 2) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.65$)
- 4) ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.63$)
- 5) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.58$)
- 6) ไม่มัวลุ่มอบายมุข ($\bar{X} = 4.52$)

- 6) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.52$)
- 8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.51$)
- 9) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.43$)
- 9) ให้อภัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.43$)
- 9) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.43$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ และกลุ่มการเรียนภาษา เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา เท่ากับ .9642 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ สอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ นักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จะเห็นตรงกัน 7 คุณลักษณะแต่การเรียงลำดับอาจสลับที่กันบ้าง สำหรับคุณลักษณะที่ไม่ตรงกันได้แก่ มีความอดทน ไม่มัวสุมอบายมุบ เป็นที่ปรึกษาที่ดี รู้จักให้อภัย และเอาใจใส่ลูกศิษย์

3.4 ความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 กลุ่มจะได้กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) 359 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.00) 121 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (คะแนนเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป) 164 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ได้นำเสนอในตาราง 11 ต่อไปนี้

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ต่ำ ปานกลาง สูง			
	ต่ำ ปานกลาง สูง		100	233	366	500
1. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.12	4.09	4.27			
2. มีความเมตตากรุณา	4.26	4.29	4.38			
3. มีความเสียสละ	4.15	4.03	4.27			
4. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.52	4.65	4.77			
5. มีความอดทน	4.25	4.39	4.45			
6. มีความรับผิดชอบต่องาน	4.45	4.53	4.70			
7. มีความยุติธรรม	4.46	4.64	4.74			
8. มีใจเป็นกลาง	4.43	4.57	4.66			
9. ซื่อสัตย์ในความสำนึกของศิษย์	4.22	4.23	4.34			
10. ไม่เินหาว่าร้ายผู้อื่น	4.21	4.26	4.31			
11. ใจดี	3.97	3.93	4.00			
12. มสดีปัญญา	4.42	4.24	4.45			
13. สอนเข้าใจดี	4.41	4.38	4.62			
14. มีอารมณ์เย็น	3.89	3.82	3.84			
15. ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด	4.41	4.60	4.65			
16. ไม่กล่าวหาหาญ	4.47	4.45	4.60			
17. มีความซื่อสัตย์	4.35	4.34	4.43			
18. ไม่รู้จัขบ	3.92	4.02	3.92			
19. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.12	4.21	4.37			
20. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.43	4.55	4.48			
21. อบรมนักเรียนเสมอ	3.75	3.83	3.87			

ตาราง 11 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			แผนภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			ต่ำ ปานกลาง สูง			
	ต่ำ ปานกลาง สูง			1.00	2.33	3.66	5.00
22. ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน	4.26	4.38	4.55				
23. การไม่ใช้จำยอมเพิกเฉย	3.53	3.44	3.44				
24. พุดจาสุภาพ	4.15	4.17	4.21				
25. รู้จักให้อภัย	4.28	4.31	4.44				
26. มีมารยาทงาม	4.01	3.84	3.93				
27. แต่งกายสุภาพ	3.97	3.96	3.89				
28. มีความขยัน	4.22	4.23	4.30				
29. หมั่นศึกษาหาความรู้เสมอ	4.22	4.20	4.40				
30. เอาใจใส่ลูกศิษย์	4.37	4.49	4.64				
31. ประพฤติตนตามกฎเกณฑ์	4.03	4.01	4.07				
32. มีความเป็นผู้นำ	4.15	4.20	4.13				
33. มีมนุษยสัมพันธ์	4.32	4.13	4.23				
34. เป็นคนทันสมัยมองการณ์ไกล	4.16	4.13	4.28				
35. ให้เกียรตินักเรียน	4.32	4.41	4.40				

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง = .9578** กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง = .9417** กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง = .9692**

หมายเหตุ ----- ความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
 ความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
 _____ ความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

จากตาราง 11 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ สรุปลงได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีค่าระหว่าง 3.53 - 4.52 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.52$)
- 2) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.47$)
- 3) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.46$)
- 4) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.45$)
- 5) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.43$)
- 5) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.43$)
- 7) มีสติปัญญา ($\bar{X} = 4.42$)
- 8) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.41$)
- 8) ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.41$)
- 10) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.37$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีค่าระหว่าง 3.44 - 4.65 คือ จากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.65$)
- 2) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.64$)
- 3) ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.60$)
- 4) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.57$)
- 5) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.55$)

- 6) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.53$)
- 7) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.49$)
- 8) ไม่มัว่สมอบายมุข ($\bar{X} = 4.45$)
- 9) ให้ความสำคัญนักเรียน ($\bar{X} = 4.41$)
- 10) มีความอดทน ($\bar{X} = 4.39$)

3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าระหว่าง 3.44 - 4.77 คือ จากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 1 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.77$)
- 2) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.74$)
- 3) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.70$)
- 4) มีใจเป็นกลาง ($\bar{X} = 4.66$)
- 5) ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ($\bar{X} = 4.65$)
- 6) เอาใจใส่ลูกศิษย์ ($\bar{X} = 4.64$)
- 7) สอนเข้าใจดี ($\bar{X} = 4.62$)
- 8) ไม่มัว่สมอบายมุข ($\bar{X} = 4.60$)
- 9) ให้ความสำคัญสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.55$)
- 10) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.48$)

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เท่ากับ .9578 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9417 นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9692 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์สอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม จะเห็นว่า ตรงกัน 8 คุณลักษณะ เพียงแต่การเรียงลำดับมีการสลับที่กันบ้าง สำหรับคุณลักษณะที่ไม่ตรงกันคือ มีความอดทนมีสติ สอนเข้าใจดี และ ให้อภัยนักเรียน

3.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

เมื่อพิจารณาคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ 10 อันดับแรก ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แต่ละกลุ่มเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระต่าง ๆ ปรากฏผล การเรียงลำดับโดยสรุปดังแสดงในตาราง 12 ต่อไปนี้

ตาราง 12 สรุปลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ตามความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	เพศ		ระดับชั้น		กลุ่มการเรียนรู้		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		เฉลี่ย	ลำดับ
	ชาย	หญิง	ม.ต้น	ม.ปลาย	วิทย์	ภาษา	ต่ำ	ปานกลาง		
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	1	1	1	2	2	1	1	1	1.22	1
มีความยุติธรรม	2	2	5	1	1	2	3	2	2.22	2
ไม่ฉ้อฉลขโมยของ	3	8	6	6	4	6	2	8	5.66	6
ให้ออกาสถูกศิษย์เมื่อผิดพลาด	4	5	10	4	5	4	8	3	5.33	5
สอนเข้าใจดี	5	9	4	8	7	9	8	11	7.55	9
มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์	6	3	2	5	6	5	4	6	4.44	3
มีใจเป็นกลาง	6	4	11	3	3	3	5	4	4.77	4
มีสติปัญญา	8	13	7	13	16	13	7	11	11.66	11
เป็นที่ปรึกษาที่ดี	8	6	3	8	12	8	5	5	7.22	7
เอาใจใส่ลูกศิษย์	8	7	7	7	8	6	10	7	7.33	8
มีความซื่อสัตย์	13	10	15	11	10	9	11	13	11.77	12

ตาราง 12 (ต่อ)

	เพศ		ระดับชั้น		กลุ่มการเรียนรู้		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			เฉลี่ย	ลำดับ
คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์											
	ชาย	หญิง	ม.ต้น	ม.ปลาย	วิทย์	ภาษา	อ่อน	ปานกลาง	สูง		
ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน	11	13	7	18	17	18	15	11	9	13.22	13
ให้เกียรตินักเรียน	11	12	16	10	8	9	12	9	15	11.33	10
ซื่อสัตย์สุจริต	25	21	22	10	24	21	21	22	26	21.33	15
มีความอดทน	15	15	14	24	11	17	17	10	11	14.88	14

จากตาราง 12 ลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ตามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ระดับชั้นเรียน กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำค่าตอบ 10 อันดับแรก มาสรุปเข้าด้วยกัน จะได้คุณธรรมจริยธรรมของครูอาจารย์ตามความคาดหวังของนักเรียนที่มีลำดับที่สูงสุด 15 ลำดับ ดังนี้

- 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 2) มีความยุติธรรม
- 3) มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์
- 4) มีใจเป็นกลาง
- 5) ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด
- 6) ไม่เวิ้งว้างอธิบายบมข
- 7) เป็นที่ปรึกษาที่ดี
- 8) เอาใจใส่ลูกศิษย์
- 9) สอนเข้าใจดี
- 10) ให้เกียรตินักเรียน
- 11) มีสติปัญญา
- 12) มีความซื่อสัตย์

- 13) ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน
- 14) มีความอดทน
- 15) พุดจาสุภาพ

ตอนที่ 4 : คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

ข้อมูลที่น่าสนใจในตอนนี้เป็นความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป คำสถิติที่น่าสนใจมี 2 ประการ คือ (1) ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสำหรับคุณลักษณะแต่ละข้อ ซึ่งมี 40 ข้อ และ (2) ค่าสหสัมพันธ์ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละกลุ่มเมื่อแบ่งตามตัวแปรอิสระ ดังนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอนย่อยดังนี้

- 4.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ
- 4.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น
- 4.3 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามกลุ่มการเรียนรู้
- 4.4 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

4.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ

เมื่อจำแนกนักเรียนตามเพศ จะได้เพศชาย 334 คน และเพศหญิง 318 คน

ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปได้นำเสนอในตาราง 13 ต่อไปนี้

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เกี่ยวกับ
คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		ภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำปานกลางสูง			
	ชาย	หญิง	100	233	366	500
1. มีเหตุผล	4.49	4.58				
2. มีความรับผิดชอบ	4.45	4.55				
3. มีความเสียสละ	4.00	4.07				
4. มีเมตตา กรุณา	4.03	4.17				
5. มีความยุติธรรม	4.32	4.52				
6. มีความอดทน	3.91	3.99				
7. มีความซื่อสัตย์	4.23	4.38				
8. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.29	4.42				
9. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.92	3.95				
10. มีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น	3.52	3.74				
11. ไม่ขี้บ่นจุกจิก	4.12	4.18				
12. มีสติปัญญา	3.75	3.75				
13. ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	3.64	3.60				
14. มีความกล้าหาญ	3.59	3.66				
15. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง	3.93	3.93				
16. มีความโอบอ้อมอารี	3.87	4.08				
17. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.00	4.24				
18. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.57	4.75				

ตาราง 13 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		ภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ ปานกลาง สูง			
	ชาย	หญิง	100	233	366	500
19. มุ่งการณ์ไกล	3.93	4.00				
20. มีความคิดริเริ่ม	3.67	3.70				
21. มีระเบียบวินัย	3.88	3.90				
22. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.17	4.39				
23. มีความเป็นผู้นำ	4.16	4.21				
24. ไม่ไว้วางใจคนอื่น	4.42	4.58				
25. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.06	4.29				
26. พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น	4.18	4.42				
27. มีความจริงใจ	4.10	4.22				
28. มีมารยาท	3.71	3.88				
29. มีปฏิภาณ	3.57	3.72				
30. พุดจาสุภาพ	3.69	3.96				
31. รู้จักให้อภัย	4.08	4.18				
32. มีความกตัญญู	4.14	4.31				
33. วางตัวได้เหมาะสม	3.89	4.14				
34. ศึกษาหาความรู้เสมอ	3.62	3.57				
35. มีความสามัคคี	3.92	3.88				
36. มีความคิดสร้างสรรค์	3.59	3.57				
37. ไม่ผูกพยาบาท	4.11	4.12				

ตาราง 13 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ภาพแสดงค่าเฉลี่ย	
	————— ค่า ปานกลาง สูง	
	ชาย	หญิง
	366	500
38. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4 28	4.44
39. มองโลกในแง่ดี	3 93	4.03
40. อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย	4 19	4 33
ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของเพศชายกับหญิง = .9604**		

หมายเหตุ ——— ความคิดเห็นของนักเรียนชาย
 ——— ความคิดเห็นของนักเรียนหญิง

จากตาราง 13 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายกับหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชาย มีค่าระหว่าง 3.52 - 4.57 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง, ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 6 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.57$)
- 2) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.49$)
- 3) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.45$)
- 4) ใจกว้างสุ่มอบायมุข ($\bar{X} = 4.42$)

- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.32$)
- 6) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.29$)
- 7) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.28$)
- 8) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.23$)
- 9) อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นน้อย ($\bar{X} = 4.19$)
- 10) พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.18$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนหญิง มีค่าระหว่าง 3.57 - 4.75 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 36 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 4 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.75$)
- 2) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.58$)
- 2) ไม่ว่าsumอบายมุข ($\bar{X} = 4.55$)
- 4) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.55$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.52$)
- 6) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.44$)
- 7) พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.42$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.42$)
- 9) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.39$)
- 10) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.38$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชายกับหญิง เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิง เท่ากับ .9604 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนชายและหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพ จะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกันนั่นคือนักเรียนชายและหญิงมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ของนักเรียนทั้ง 2 เพศ จะเห็นตรงกัน 9 คุณสมบัติแต่การเรียงลำดับอาจสลับที่กันบ้าง สำหรับคุณสมบัติที่ไม่ตรงกันคือ เป็นที่ปรึกษาที่ดี และอุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นใดเห็นน้อย

4.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น

เมื่อจำแนกตามระดับชั้นจะได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 289 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 364 คน ค่าเฉลี่ยและค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปได้นำเสนอในตาราง 14 ต่อไปนี้

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย และค่าความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		ภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
	มัธยมต้น	มัธยมปลาย	100	233	366	500
1. มีเหตุผล	4.48	4.58				
2. มีความรับผิดชอบ	4.40	4.57				
3. มีความเสียสละ	4.04	4.04				
4. มีเมตตา กรุณา	4.06	4.13				
5. มีความยุติธรรม	4.32	4.49				
6. มีความอดทน	3.92	3.97				
7. มีความซื่อสัตย์	4.22	4.36				
8. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.31	4.39				
9. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.92	3.95				

ตาราง 14 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		ภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	มัธยมต้น มัธยมปลาย		ต่ำ ปานกลาง สูง			
			100	233	366	500
10. มีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น	3.54	3.70				
11. ไม่ขี้บ่นจุกจิก	4.08	4.20				
12. มีสติปัญญา	3.74	3.76				
13. ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	3.60	3.64				
14. มีความกล้าหาญ	3.67	3.58				
15. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง	3.93	3.93				
16. มีความโอบอ้อมอารี	3.91	4.03				
17. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.06	4.17				
18. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.61	4.69				
19. มองการณ์ไกล	3.92	4.00				
20. มีความคิดริเริ่ม	3.62	3.74				
21. มีระเบียบวินัย	3.84	3.93				
22. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.27	4.28				
23. มีความเป็นผู้นำ	4.22	4.16				
24. ไม่กลัวสมอบาณมุข	4.50	4.50				
25. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.09	4.24				
26. พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น	4.35	4.26				
27. มีความจริงจัง	4.05	4.24				
28. มีมารยาท	3.69	3.87				

จากตาราง 14 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าระหว่าง 3.54 - 4.61 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 36 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 5 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.61$)
- 2) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.50$)
- 3) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.48$)
- 4) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.40$)
- 5) พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.35$)
- 6) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.32$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.31$)
- 8) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.28$)
- 9) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.27$)
- 10) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.22$)
- 10) มีความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.22$)
- 10) ยุติตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นเล็กน้อย ($\bar{X} = 4.22$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าระหว่าง 3.57 - 4.69 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 35 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 4 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.69$)
- 2) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.58$)
- 2) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.57$)

- 4) ไม่มีส่วนร่วมแบบ ($\bar{X} = 4.50$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.49$)
- 6) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.43$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.39$)
- 8) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.36$)
- 9) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.28$)
- 10) บุคคลในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นน้อย ($\bar{X} = 4.29$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ .9695 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพ จะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จะเห็นว่า ตรงกันถึง 10 คุณลักษณะ เพียงแต่การเรียงลำดับอาจสลับที่กันบ้าง

4.3 ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา

เมื่อจำแนกนักเรียนตามกลุ่มเรียนจะได้กลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ 134 คน กลุ่มการเรียนภาษา 230 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปได้นำเสนอในตาราง 15 ต่อไปนี้

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์
และกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		ภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	—————		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
	กลุ่มวิทย์	กลุ่มภาษา	100	233	366	500
1. มีเหตุผล	4.65	4.55				
2. มีความรับผิดชอบ	4.58	4.56				
3. มีความเสียสละ	4.04	4.04				
4. มีเมตตา กรุณา	4.11	4.14				
5. มีความยุติธรรม	4.56	4.46				
6. มีความกตัญญู	4.00	3.95				
7. มีความซื่อสัตย์	4.40	4.35				
8.ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ...	4.37	4.40				
9. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.96	3.94				
10. มีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น	3.70	3.70				
11. ไม่ขี้บ่นจุกจิก	4.25	4.15				
12. มีสติปัญญา	3.64	3.84				
13. ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	3.58	3.68				
14. มีความกล้าหาญ	3.58	3.59				
15. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง	3.97	3.93				
16. มีความโอบอ้อมอารี	4.02	4.05				
17. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.27	4.10				
18. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.67	4.71				

ตาราง 15 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		ภาพแสดงค่าเฉลี่ย
	ค่า ปานกลาง สูง		
	กลุ่มวิทย์	กลุ่มภาษา	
	233	366	500
19. มองการณ์ไกล	3.06	3.96	
20. มีความคิดริเริ่ม	3.76	3.73	
21. ภาวะเปียบวินัย	3.97	3.90	
22. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.29	4.30	
23. มีความเป็นผู้นำ	4.14	4.20	
24. ไม่มัวลุ่มอบายมุข	4.47	4.53	
25. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.32	4.19	
26. พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น	4.30	4.23	
27. มีความจริงจัง	4.27	4.22	
28. มีมารยาท	3.73	3.93	
29. มีปฏิภาณ	3.69	3.65	
30. พุดจาสุภาพ	3.77	3.92	
31. รู้จักให้อภัย	4.13	4.23	
32. มีความกตัญญู	4.21	4.26	
33. วางตัวได้เหมาะสม	4.12	4.04	
34. ศึกษาหาความรู้เสมอ	3.50	3.60	
35. มีความสามัคคี	3.94	3.94	
36. มีความคิดสร้างสรรค์	3.60	3.56	
37. ไม่ผูกพยาบาท	4.16	4.07	

ตาราง 15 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			ภาพแสดงค่าเฉลี่ย		
	-----			ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	กลุ่มวิทย์ กลุ่มภาษา			233	366	500
38. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.45	4.42				
39. มองโลกในแง่ดี	4.04	4.04				
40. ยุติศตในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นัดเหน้อย	4.24	4.33				
ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มการเรียนวิทย์และภาษา = 9642 ^{**}						

หมายเหตุ ----- ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์
 ----- ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนภาษา

จากตาราง 15 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์กับกลุ่มการเรียนภาษา เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าระหว่าง 3.06 - 4.67 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 6 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.67$)
- 2) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.65$)
- 3) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.58$)
- 4) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.56$)

- 5) ไม่ม่่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.47$)
- 6) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.45$)
- 7) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.40$)
- 8) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.37$)
- 9) รู้จักควบคุมอารมณ์ ($\bar{X} = 4.32$)
- 10) พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.30$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้ภาษา มีค่าระหว่าง 3.56 - 4.71 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 36 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 4 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.71$)
- 2) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.56$)
- 3) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.55$)
- 4) ไม่ม่่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.53$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.46$)
- 6) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.42$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.40$)
- 8) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.35$)
- 9) อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ($\bar{X} = 4.33$)
- 10) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.30$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา เท่ากับ .9642 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพ จะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ นักเรียนกลุ่มการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนรู้ภาษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จะเห็นว่า ตรงกันถึง 8 คูณลักษณะ เพียงแต่การเรียงลำดับอาจสลับที่กันบ้าง ส่วนคุณลักษณะที่ไม่ตรงกัน ได้แก่ รู้จักควบคุมอารมณ์ พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาอื่น อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และเป็นที่ปรึกษาที่ดี

4.4 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม จะได้กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) 359 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.00) 121 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี (คะแนนเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป) 164 คน ค่าเฉลี่ยและความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปได้นำเสนอในตาราง 16 ต่อไปนี้

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย และความสอดคล้องของความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			ภาพแสดงค่าเฉลี่ย		
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง			
				233	366	500
1. มีเหตุผล	4.42	4.60	4.76			
2. มีความรับผิดชอบ	4.43	4.53	4.62			
3. มีความเสียสละ	3.99	3.90	4.22			
4. มีเมตตา กรุณา	4.06	4.01	4.26			
5. มีความยุติธรรม	4.31	4.45	4.65			
6. มีความอดทน	3.94	3.83	4.05			
7. มีความซื่อสัตย์	4.21	4.31	4.49			

ตาราง 16 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			ภาพแสดงค่าเฉลี่ย		
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
	233	366	500			
8. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ...	4.27	4.31	4.59			
9. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.91	3.85	4.06			
10. มีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น	3.64	3.48	3.75			
11. ไม่ขี้บ่นจุกจิก	4.11	4.09	4.30			
12. มีสติปัญญา	3.84	3.63	3.63			
13. ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	3.67	3.43	3.63			
14. มีความกล้าหาญ	3.64	3.45	3.70			
15. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง	3.92	3.84	4.02			
16. มีความโอบอ้อมอารี	3.91	3.93	4.13			
17. เป็นคนตรงต่อเวลา	4.01	4.12	4.34			
18. รักและเอาใจใส่ครอบครัว	4.59	4.74	4.77			
19. มองการณ์ไกล	3.91	3.97	4.10			
20. มีความคิดริเริ่ม	3.63	3.71	3.78			
21. มีระเบียบวินัย	3.78	3.90	4.13			
22. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.19	4.27	4.49			
23. ความเป็นผู้นำ	4.21	4.11	4.20			
24. ไม่มัวสุมอบายมุข	4.48	4.54	4.55			
25. รู้จักควบคุมอารมณ์	4.10	4.27	4.27			
26. พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น	4.23	4.33	4.45			
27. มีความจริงจัง	4.11	4.18	4.26			
28. มีมารยาท	3.84	3.59	3.82			

ตาราง 16 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			ภาพแสดงค่าเฉลี่ย			
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	100	233	366	500
29. มีปฎิภาณ	3.62	3.54	3.77				
30. พุดจาสุภาพ	3.83	3.73	3.90				
31. ไม่รู้จักขี้น	4.11	4.09	4.23				
32. มีความกตัญญู	4.16	4.33	4.30				
33. วางตัวได้เหมาะสม	3.92	4.03	4.21				
34. ศึกษาหาความรู้เสมอ	3.61	3.40	3.70				
35. มีความสามัคคี	3.84	3.97	4.02				
36. มีความคิดสร้างสรรค์	3.54	3.55	3.70				
37. ไม่ผูกพยาบาท	3.99	4.10	4.23				
38. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.29	4.44	4.51				
39. มองโลกในแง่ดี	3.97	3.97	4.06				
40. บุติศตนในการทำงานอย่างไม							
เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย	4.20	4.28	4.38				

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง .9578** กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง .9417** กลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง .9692**

หมายเหตุ ----- ความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
..... ความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
————— ความคิดเห็นของกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

จากตาราง 16 ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีค่าระหว่าง 3.54 - 4.59 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 34 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 6 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.59$)
- 2) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.48$)
- 3) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.43$)
- 4) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.42$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.31$)
- 6) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.29$)
- 7) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.27$)
- 8) พร้อมที่จะรับฟังปัญหาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.23$)
- 9) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.21$)
- 9) มีความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.21$)

2. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีค่าระหว่าง 3.40 - 4.74 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$) มี 32 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 8 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

- 1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.74$)
- 2) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.60$)
- 3) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.54$)
- 4) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.53$)
- 5) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.45$)

6) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.44$)

7) พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.33$)

7) มีความกตัญญู ($\bar{X} = 4.33$)

9) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.31$)

9) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.31$)

3. ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าระหว่าง

3.63 - 4.77 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} > 3.66$)

มี 38 ข้อ และระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34 - 3.66$) มีเพียง 2 ข้อ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ประมาณ 1 ใน 3 ของคำตอบทั้งหมด เรียงตามลำดับดังนี้

1) รักและเอาใจใส่ครอบครัว ($\bar{X} = 4.77$)

2) มีเหตุผล ($\bar{X} = 4.76$)

3) มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 4.65$)

4) มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.62$)

5) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.59$)

6) ไม่มั่วสุมอบายมุข ($\bar{X} = 4.55$)

7) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.51$)

8) เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\bar{X} = 4.49$)

8) มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.49$)

10) พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.45$)

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ค่าสหสัมพันธ์

ระหว่างค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เท่ากับ .9578 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9417 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9692 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปสอดคล้องกัน และเมื่อพิจารณาจากแผนภาพจะเห็นว่าเส้นกราฟเป็นไปในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ ทั้ง 3 กลุ่ม มีความสอดคล้องกัน

เมื่อพิจารณาคูณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ทั้ง 3 กลุ่ม ตรงกัน 9 คูณลักษณะ แต่เรียงลำดับสลับ
ที่กันบ้าง คูณลักษณะที่ไม่ตรงกัน คือ เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีความกตัญญู ทัศนคติในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นดีเห็นน้อย

4 5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

เมื่อพิจารณาคูณธรรมจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป 10 อันดับแรก ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม
เมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระต่าง ๆ ปรากฏผลเรียงลำดับโดยสรุปดังแสดงไว้ในตาราง 17 ต่อไปนี้

ตาราง 17 สรุปลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปตามความคิดของนักเรียนเมื่อจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

	เพศ		ระดับชั้น		กลุ่มการเรียน		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน			
คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป									เฉลี่ย ลำดับ	
	ชาย	หญิง	ม.ต้น	ม.ปลาย	กลุ่มวิทย์	กลุ่มภาษา	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
รักและเอาใจใส่ครอบครัว	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0.11 1
มีเหตุผล	2	2	3	2	2	3	4	2	2	2.44 2
มีความรับผิดชอบ	3	4	4	2	3	2	3	4	4	3 22 3
ไม่ก้าวร้าวข่มขู่	4	2	2	4	4	4	2	3	6	3.44 4
มีความยุติธรรม	5	5	6	5	5	5	5	5	3	4.88 5
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	6	7	7	7	8	7	7	9	5	7.00 7
ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	7	6	8	6	6	6	6	6	7	6.44 6
มีความซื่อสัตย์	8	10	10	8	7	8	9	9	8	8.55 8
ทัศนคติในการทำงานอย่างไม่เห็น										
แก่เห็นดีเห็นน้อย	9	11	10	10	15	9	11	10	11	10.66 11
พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น	10	7	5	11	10	12	8	7	10	8 88 9
เป็นที่ปรึกษาที่ดี	11	9	9	9	11	10	12	11	8	10.00 10

ตาราง 17 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	เพศ		ระดับชั้น		กลุ่มการเรียนรู้		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		เฉลี่ย		ลำดับ
	ชาย	หญิง	ม.ต้น	ม.ปลาย	กลุ่มวิทย์	กลุ่มภาษา	ต่ำ	ปานกลาง	สูง		
รู้จักควบคุมอารมณ์	17	13	14	13	9	16	17	11	15	13.88	13
มีความกตัญญู	13	12	13	12	16	11	13	7	13	12.22	12
มีความเป็นผู้นำที่ดี	12	14	10	18	18	15	9	15	22	14.77	14

จากตาราง 17 ลำดับที่ของคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปตามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำค่าตอบ 10 อันดับแรก มาสรุปเข้าด้วยกัน จะได้คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป ตามความคาดหวังของนักเรียนที่มีลำดับที่สูงสุด 14 อันดับ ดังนี้

1. รักและเอาใจใส่ครอบครัว
2. มีเหตุผล
3. มีความรับผิดชอบ
4. ไม่มั่วสุมอบายมุข
5. มีความยุติธรรม
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
8. มีความซื่อสัตย์
9. พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น
10. เป็นที่ปรึกษาที่ดี
11. ยุติคนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นดีเห็นงาม

12. มีความกตัญญู
13. รู้จักควบคุมอารมณ์
14. ความเป็นผู้นำที่ดี

ตอนที่ 5 : สรุปคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่ม

จากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 2 - 4 มีข้อที่น่าสนใจเกิด คือคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่ม ที่จัดอยู่ในอันดับต้น ๆ จะมีลักษณะร่วมกันเพื่อให้สามารถสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำคุณลักษณะในอันดับต้น ๆ นั้น มาพิจารณาร่วมกันทั้ง 3 กลุ่ม คือคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ของครูอาจารย์ และของผู้ใหญ่ทั่วไป ดังผลในตาราง 18 ต่อไปนี้

ตาราง 18 สรุปคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ตามความคิดเห็นของนักเรียน

คุณธรรมและจริยธรรม	อันดับที่		
	บิดามารดา	ครูอาจารย์	ผู้ใหญ่ทั่วไป
ตัดสินใจปัญหาโดยการปรึกษาหารือ	1	—	—
รักและเอาใจใส่ครอบครัว	2	—	1
เอาใจใส่ลูก	3	—	—
ไม่ละทิ้งครอบครัว	4	—	—
ไม่มั่วสุมอบายมุข	6	6	4
มีความยุติธรรม	5	2	5
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	7	1	7
เก่งที่ปรึกษาที่ดี	8	7	10
มีเวลาให้ลูก	9	—	—

ตาราง 18 (ต่อ)

คุณธรรมและจริยธรรม	อันดับที่		
	ปีคามาตรา	ครูอาจารย์	ผู้ใหญ่วิทยาลัย
มีความเป็นผู้นำที่ดี	10	–	14
รู้จักควบคุมอารมณ์	11	–	13
เข้าใจความต้องการของลูก	13	–	–
ยินดีเมื่อลูกได้ดี	12	–	–
ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด	–	5	–
สอนเข้าใจดี	–	9	–
มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์	–	3	–
มีใจเป็นกลาง	–	4	–
มีสติปัญญา	–	11	–
เอาใจใส่ลูกศิษย์	–	8	–
มีความซื่อสัตย์	–	12	8
ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน	–	13	–
ให้เกียรตินักเรียน	–	10	–
พูดจาสุภาพ	–	15	–
มีความอดทน	–	14	–
มีเหตุผล	–	–	2
มีความรับผิดชอบ	–	–	3
ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	–	–	6
อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นน้อย	–	–	11
พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น	–	–	9
มีความกตัญญู	–	–	12

จากตาราง 18 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของ
 ปิตามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ที่มีความเห็นตรงกันทั้ง 3 กลุ่ม คือ ไม่ว่าผู้ตอบแบบ
 มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี ส่วนที่มีความเห็นตรงกัน 2 กลุ่ม
 คือ รักและเอาใจใส่ครอบครัว ความเป็นผู้นำที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ มีความซื่อสัตย์ ส่วนที่
 มีความเห็นไม่ตรงกัน ได้แก่ ตัดสินปัญหาโดยการใช้อะไรก็ได้ เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว
 มีเวลาให้ลูก เข้าใจความต้องการของลูก ยินดีเมื่อลูกได้ดี ให้โอกาสเมื่อลูกศิษย์ผิดพลาด
 สอนเข้าใจดี มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ มีใจเป็นกลาง มีสติปัญญา เอาใจใส่ลูกศิษย์
 ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน ให้เกียรตินักเรียน พูดจาสุภาพ มีความอดทน มีเหตุผล
 มีความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นน้อย
 พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น มีความกตัญญู

เมื่อนำคุณลักษณะเด่น ๆ ในตาราง 18 มาจัดกลุ่ม โดยจัดลักษณะที่ใกล้เคียงกันมารวมเป็น
 กลุ่มเดียวกัน จะได้ 3 กลุ่ม ดังแสดงในตาราง 19 ต่อไปนี้

ตาราง 19 การจัดกลุ่มคุณธรรมและจริยธรรม ของปิตามารดา ของครูอาจารย์ และของผู้ใหญ่ทั่วไป

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3
ความยุติธรรมและมีเหตุผล	ความรับผิดชอบและเอาใจใส่	ความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี
ตัดสินปัญหาโดยการใช้อะไรก็ได้	รักและเอาใจใส่ครอบครัว	มีความเป็นผู้นำที่ดี
มีความยุติธรรม	เอาใจใส่ลูก	ไม่มัวสุมอบายมุข
มีเหตุผล	ไม่ละทิ้งครอบครัว	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
รู้จักควบคุมอารมณ์	เป็นที่ปรึกษาที่ดี	สอนเข้าใจดี
ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	มีเวลาให้ลูก	มีใจเป็นกลาง
ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด	เข้าใจความต้องการของลูก	มีความซื่อสัตย์
มีสติปัญญา	ยินดีเมื่อลูกได้ดี	ให้เกียรตินักเรียน

ตาราง 19 (ต่อ)

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 3
ความยุติธรรมและมีเหตุผล	ความรับผิดชอบและเอาใจใส่	ความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี
ให้คำอธิบายที่ถูกต้องอย่างชัดเจน	มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์	พูดจาสุภาพ
พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น	เอาใจใส่ลูกศิษย์	อุทิศตนในการทำงานอย่าง
	มีความรับผิดชอบ	ไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย
		มีความกตัญญู
		มีความอดทน

จากตาราง 19 เป็นการรวมกลุ่มคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ ตามความคาดหวังของนักเรียน พอลจะแบ่งโดยดูความคล้ายคลึงของคุณลักษณะนั้น ๆ ได้เป็น 3 กลุ่ม หรือ 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความยุติธรรมและความมีเหตุผล ได้แก่ ตัดสินปัญหาโดยการชี้เหตุผล มีความยุติธรรม มีเหตุผล รู้จักควบคุมอารมณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด มีสติปัญญา ให้คำอธิบายสิ่งถูกต้องอย่างชัดเจน พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น

2. ความรับผิดชอบและเอาใจใส่ ได้แก่ รักและเอาใจใส่รอบครว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งรอบครว ไม่ละทิ้งรอบครว เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก เข้าใจความต้องการของลูก ยินดีเมื่อลูกได้ดี มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์

3. ความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ ความเป็นผู้นำที่ดี ไม่มั่วสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอนเข้าใจดี มีใจเป็นกลาง มีความซื่อสัตย์ ให้เกียรตินักเรียน พูดจาสุภาพ อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย มีความกตัญญู มีความอดทน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือเยาวชน ว่าเขามีความคาดหวัง หรือความต้องการเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่อย่างไร กล่าวคือ เขาต้องการให้ผู้ใหญ่มีลักษณะอย่างไร ทำตัวอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ใหญ่ที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับตัวเยาวชนเอง ได้แก่ ปิตามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ข้อมูลและความคิดเห็นจากเยาวชนจะเป็นสิ่งสะท้อนให้ผู้ใหญ่นำไปใช้ในการพิจารณากำหนดบทบาทและการวางตัวได้เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของเยาวชน เป็นการลดช่องว่างระหว่างวัยและขจัดความขัดแย้ง นำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม

ความมุ่งหมาย

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ 3 กลุ่ม คือปิตามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป ว่านักเรียนหรือเยาวชนต้องการให้ผู้ใหญ่ทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวได้มีการปฏิบัติตัว การวางตัว หรือมีคุณลักษณะอย่างไร จึงจะจัดว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ดีหรือ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมที่ดีในสังคมปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องในความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีความสอดคล้อง หรือแตกต่างกันอย่างไร เกี่ยวกับความคาดหวังในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังในคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ โดยการสำรวจ 2 รอบ

รอบแรกให้แบบสอบถามปลายเปิดให้นักเรียนตอบโดยเสรี และในรอบที่ 2 นำความคิดเห็นจากรอบแรกมาจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาให้มีความกระชับและเจาะจงขึ้น แล้วนำไปสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นอีกครั้ง แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ได้เจาะจงศึกษาแก่นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2537 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,213 คน แยกเป็นชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 578 คน และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 635 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีจับสลากเลือกห้องเรียนแต่ละระดับชั้นมาจากรายชื่อหนึ่งของห้องเรียนทั้งหมด แล้วให้นักเรียนในห้องที่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 653 คน คิดเป็นร้อยละ 53.83 ของนักเรียนทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่างแยกเป็นนักเรียนชาย 334 คน คิดเป็นร้อยละ 51.14 และนักเรียนหญิง 319 คน คิดเป็นร้อยละ 48.85 เมื่อแยกตามระดับชั้นจะได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 289 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 364 คน คิดเป็นร้อยละ 55.74 เมื่อแยกตามกลุ่มการเรียนเป็น 2 กลุ่ม จะได้กลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์ 134 คน คิดเป็นร้อยละ 36.81 และกลุ่มการเรียนภาษา 230 คน คิดเป็นร้อยละ 63.18 เมื่อแยกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 3 กลุ่มจะได้กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50) 359 คน คิดเป็นร้อยละ 54.97 กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง 130 คน (คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.00) คิดเป็นร้อยละ 19.90 และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 164 คน (คะแนนเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 25.11

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ทั่วไป แบบสอบถามมี 2 ชุด เก็บข้อมูลต่อเนื่องกันดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามในรอบที่ 2 ได้ทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences Version) โดยดำเนินการดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สำหรับคุณธรรมและจริยธรรมแต่ละข้อ
2. หาค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเมื่อแยกตามตัวแปรอิสระ

โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Simple Correlation) แล้วพิจารณานัยสำคัญต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา เมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระ คือ เพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนชายและหญิงเท่ากับ .9521

ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดาสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา ระหว่าง 3.58 - 4.66 คือจากระดับปานกลาง ถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว ไม่ว่าสูมอบายมุข มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก และมีความเป็นผู้นำที่ดี

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.69 - 4.78 คืออยู่ในระดับสูงทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกได้แก่ ตัดสินปัญหาโดยการใช้อะไรก็ได้ เอาใจใส่ลูก รักและเอาใจใส่ครอบครัว ไม่ละทิ้งครอบครัว มีความยุติธรรม ไม่มั่วสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก และมีความเป็นผู้นำที่ดี

1.2 ความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียน

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ .9687 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา สอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.58 - 4.71 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ เอาใจใส่ลูก รักและเอาใจใส่ครอบครัว ไม่ละทิ้งครอบครัว ตัดสินปัญหาโดยการใช้อะไรก็ได้ ไม่มั่วสุมอบายมุข เป็นที่ปรึกษาที่ดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความเป็นผู้นำที่ดี และมีเวลาให้ลูก

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.66 - 4.76 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ตัดสินปัญหาโดยการใช้อะไรก็ได้ รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก มีความยุติธรรม ไม่ละทิ้งครอบครัว ไม่มั่วสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก และรู้จักควบคุมอารมณ์

1.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่จำแนกตามกลุ่มการเรียน

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา เท่ากับ .9578 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา สอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.55 - 4.78 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง

ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ คัดสินปัญหาโดยการใช้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ครอบครัว ไม่ละทิ้งครอบครัว ไม่มั่วสุมอบายมุข มีความยุติธรรม รู้จักควบคุมอารมณ์ เป็นที่ปรึกษาที่ดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และมีเวลาให้ลูก

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนภาษาเกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรมของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.74 - 4.75 คืออยู่ในระดับสูงสุดทุกข้อ ข้อที่มี ค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ คัดสินปัญหาโดยการใช้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก มีความยุติธรรม ไม่ละทิ้งครอบครัว ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มั่วสุม อบายมุข เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก และมีความเป็นผู้นำที่ดี

1.4 ความคิดเห็นที่จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่ำกับ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เท่ากับ .9542 กลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำกับนักเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9588 กลุ่มที่มีผลการเรียนปานกลางกับกลุ่มที่มีผลการเรียน สูง เท่ากับ .9775 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ .01 ทั้ง 3 กรณี แสดงให้เห็นว่า นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.68 - 4.66 คือทุกข้ออยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ เอาใจใส่ลูก คัดสินปัญหาโดยการใช้เหตุผล รักและ เอาใจใส่ครอบครัว ไม่ละทิ้งครอบครัว มีความยุติธรรม ไม่มั่วสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีความเป็นผู้นำที่ดี และยินดีเมื่อลูกได้ดี

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.62 - 4.77 คือจากระดับ ปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ คัดสินปัญหาโดยการใช้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว ไม่มั่วสุมอบายมุข มีเวลาให้ลูก มีความยุติธรรม เป็นที่ปรึกษาที่ดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรู้จักควบคุมอารมณ์

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา มีค่าระหว่าง 3.53 - 4.83 คือจากระดับปานกลาง

ถึงระดับสูงสุด ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ คัดล้นปัญหาโดยการไร้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มั่วสุมอบายมุข เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก และมีความเป็นผู้นำที่ดี

1.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา

คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาตามความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระคือ เพศ ระดับชั้นเรียน กลุ่มการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อนำมาสรุปรวมเข้าด้วยกันจะได้ข้อที่มีค่าสูงสุด 13 ข้อ เรียงตามลำดับดังนี้คือ คัดล้นปัญหาโดยการไร้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว มีความยุติธรรม ไม่มั่วสุมอบายมุข ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก มีความเป็นผู้นำที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ ยินดีเมื่อลูกได้ดี และเข้าใจความต้องการของลูก

2. คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ เมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระ คือ เพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียน และผลสัมฤทธิ์ของการเรียน สรุปได้ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เท่ากับ 9604 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์สอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.47 - 4.47 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม ไม่มั่วสุมอบายมุข ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด สอนเข้าใจดี มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ มีใจเป็นกลาง มีสติปัญญา เป็นที่ปรึกษาที่ดี และเอาใจใส่ลูกศิษย์

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.51 - 4.73 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์

มีใจเป็นกลาง ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด เป็นที่ปรึกษาที่ดี เอาใจใส่ลูกศิษย์ ไม่มัวสุม
อบายมุข สอนเข้าใจดี และมีความซื่อสัตย์

2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ .9695 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับคุณธรรมและ
จริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.57 - 4.55 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง
ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์
เป็นที่ปรึกษาที่ดี สอนเข้าใจดี มีความยุติธรรม ไม่มัวสุมอบายมุข มีสติปัญญา ให้อาธิบาย
สิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน เอาใจใส่ลูกศิษย์ และให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับคุณธรรม
และจริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.42 - 4.65 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง
ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีใจ
เป็นกลาง ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ไม่มัวสุมอบายมุข
เอาใจใส่ลูกศิษย์ สอนเข้าใจดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี และให้เกียรตินักเรียน

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามกลุ่มการเรียน

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และ
กลุ่มการเรียนภาษา เท่ากับ .9642 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มการเรียน
วิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์
สอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับคุณธรรม
และจริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.36 - 4.67 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง
ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีใจ
เป็นกลาง ไม่มัวสุมอบายมุข ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์
สอนเข้าใจดี เอาใจใส่ลูกศิษย์ ให้เกียรตินักเรียน และมีความซื่อสัตย์

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนภาษาเกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.45 - 4.66 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีใจ เป็นกลาง ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ ไม่มัวสุมอบายมุข เอาใจใส่ลูกศิษย์ เป็นที่ปรึกษาที่ดี สอนเข้าใจดี และมีความซื่อสัตย์

2.4 ความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกับนักเรียนที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เท่ากับ .9578 ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9417 และระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนปานกลางและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9692 ซึ่งมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 ทั้ง 3 กรณี แสดงว่านักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.68 - 4.66 คืออยู่ในระดับสูงทุกข้อ ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มัวสุมอบายมุข มีความ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ มีใจเป็นกลาง เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีสติปัญญา สอนเข้าใจดี ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด และเอาใจใส่ลูกศิษย์

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.44 - 4.65 คือจากระดับ ปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด มีใจเป็นกลาง เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีความ รับผิดชอบต่อลูกศิษย์ เอาใจใส่ลูกศิษย์ ไม่มัวสุมอบายมุข ให้เกียรตินักเรียน และมีความอดทน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเกี่ยวกับ คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ มีค่าระหว่าง 3.44 - 4.77 คือจากระดับปานกลางถึง ระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ มีใจเป็นกลาง ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด เอาใจใส่ลูกศิษย์ สอนเข้าใจดี ไม่มัวสุมอบายมุข ให้คำอธิบายถูกต้องอย่างชัดเจน และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี

2.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ตามความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระคือ เพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อนำมาสรุปเข้าด้วยกันจะได้ข้อที่มีค่าสูงสุด 15 ข้อ เรียงตามลำดับดังนี้คือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ มีใจเป็นกลาง ให้ออกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ไม่มัวสุมอบายมุข เป็นที่ปรึกษาที่ดี เอาใจใส่ลูกศิษย์ สอนเข้าใจดี ให้เกียรตินักเรียน มีสติปัญญา มีความซื่อสัตย์ ให้ความสำคัญสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน มีความอดทน และพูดจาสุภาพ

3 คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป เมื่อจำแนกของตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ เพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เท่ากับ .9604 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.52 - 4.57 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ไม่มัวสุมอบายมุข มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ อดทนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนหญิงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.57 - 4.75 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล ไม่มัวสุมอบายมุข มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี และมีความซื่อสัตย์

3.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อแยกตามระดับชั้น

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เท่ากับ .9695 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.54 - 4.61 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว ไม่มั่วสุมอบายมุข มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาของผู้อื่น มีความยุติธรรม ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นที่ปรึกษาที่ดี และมีความเป็นผู้นำที่ดี

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.57 - 4.69 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ไม่มั่วสุมอบายมุข มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ เป็นที่ปรึกษาที่ดี และอุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นเล็กน้อย

3.3 ความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อแยกกลุ่มการเรียน

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์กับกลุ่มการเรียนภาษา เท่ากับ .9642 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่ากลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์และกลุ่มการเรียนภาษา มีความเห็นสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.06 - 4.67 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม ไม่มั่วสุมอบายมุข ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ และพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มการเรียนภาษาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.56 - 4.71 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง

ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล ไม่มัวสุมอบายมุข มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ ทัศนคติในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นัดเหน้อย และเป็นที่ปรึกษาที่ดี

3.4 ความคิดเห็นของนักเรียนที่จำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง เท่ากับ .9578 ระหว่างกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9417 และระหว่างกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เท่ากับ .9692 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้ง 3 กรณี แสดงว่า นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.54 - 4.59 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว ไม่มัวสุมอบายมุข มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาของผู้อื่น มีความเป็นผู้นำที่ดี และมีความซื่อสัตย์

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.40 - 4.74 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล ไม่มัวสุมอบายมุข มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความกตัญญู พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป มีค่าระหว่าง 3.63 - 4.77 คือจากระดับปานกลางถึงระดับสูง ข้อที่มีค่าสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มัวสุมอบายมุข ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีความซื่อสัตย์ และพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น

3.5 สรุปความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปตามความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อจำแนกตามตัวแปรอิสระคือ เพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อนำมาสรุปเข้าด้วยกันจะได้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 14 ข้อ เรียงตามลำดับดังนี้คือ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ไม่มั่วสุมอบายมุข มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น เป็นที่ปรึกษาที่ดี อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นัดเหน้อย มีความกตัญญู รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความเป็นผู้นำที่ดี

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยผู้วิจัยนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาตามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ

เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ระดับการเรียนรู้ กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก คือตัดสินใจปัญหาโดยใช้เหตุผล รักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว ไม่มั่วสุมอบายมุข มีความยุติธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูก มีความเป็นผู้นำที่ดี เป็นเพราะนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัว และมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาไม่แตกต่างกันมาก นักเรียนอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันเป็นเวลานาน เป็นนักเรียนโรงเรียนเดียวกัน การได้รับการอบรมสั่งสอนและการได้รับการปลูกฝังค่านิยมก็ใกล้เคียงกัน ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ จึงสอดคล้องกันอีก ทั้งนี้เพราะนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ มีความเห็นว่าคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาตั้งกล่าวมีความสำคัญที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุขและความอบอุ่น ซึ่งจะ เป็นปัจจัยพื้นฐานอันสำคัญที่จะทำให้บุตรธิดามีสุขภาพทางกายและทางจิตดี มีบิดามารดาเป็นที่พึ่งที่ดี และเป็นความภาคภูมิใจของลูก ๆ

ทัศนะของนักเรียนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดาในด้านต่าง ๆ อภิปราย
ได้ดังนี้

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดาด้านศีลวินัยปัญหาโดย
ให้เหตุผลอยู่ในระดับสูงนั้น เพราะแนวการอบรมบ่มนิสัยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษา แนวคิดแบบประชาธิปไตยที่บุคคลได้รับการปลูกฝังใหม่นี้ เปิดโอกาส
ให้บุคคลมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ดังนั้นนักเรียนจึงให้ความสำคัญต่อ
การศีลวินัยปัญหาโดยใช้เหตุผลอยู่ในระดับสูง โดยคาดหวังว่าปิตามารดาควรเป็นผู้มีเหตุผล ศีลวิน
ปัญหาโดยมีเหตุผล รู้จักกฎเกณฑ์ที่แท้จริงของความมีเหตุผล จะคิดว่าอะไรต้องมีหลัก มีพื้นฐาน
ความคิดที่ถูกต้อง ไม่เอาแต่ใจตนเป็นใหญ่ ยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่ควรบงการหรือ
จู้จี้จ้านกับชีวิตของลูกมากเกินไป โดยเฉพาะนักเรียนกำลังอยู่ในวัยรุ่น ต้องการเป็นตัวของตัวเอง
ถ้าไม่ใช้เหตุผลแต่กลับใช้อารมณ์จะทำให้ลูกเป็นคนโลเล ขาดความเชื่อมั่น และไม่กล้าตัดสินใจ
ทำให้ไม่สามารถรับผิดชอบแทนปิตามารดาได้ และไม่สามารถพึ่งตนเอง ซึ่งจะกลายเป็นภาระ
หนักอกหนักใจของปิตามารดาไปจนชั่วชีวิต (บุญชนะ อัดถากร. 2533 : 109)

นักเรียนมีทัศนะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดาด้านการรักและเอาใจใส่
ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัวอยู่ในระดับสูงนั้นเป็นเพราะว่า คุณลักษณะดังกล่าว
มีความเกี่ยวเนื่องกัน นักเรียนจำเป็นต้องพึ่งพ่อแม่ให้เลี้ยงดูตนเอง เอาใจใส่ตนเอง อีกทั้ง
ต้องชวนชวนให้ลูกได้รับการศึกษาตามแนวที่ตนจนกว่าจะสำเร็จและประกอบอาชีพได้ แต่ปัจจุบัน
สถาบันครอบครัวกำลังสั่นคลอนด้วยอาชญากรรม ต้องมีการแข่งขันแสวงหาวัตถุเพื่อความอยู่รอด
และความสุขสบาย อีกทั้งสภาวะเศรษฐกิจทำให้ทุกคนต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและความ
อยู่ดีกินดี ความขัดแย้งในครอบครัวส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ปิตามารดา
ต้องแบกย้ายกินหารายได้เลี้ยงดูและจุนเจือครอบครัว บางครั้งปิตามารดาแม้แต่ทำงานหาเงิน
จนล้มความสัมพันธ์อันดีต่อกันไม่ค่อยได้เอาใจใส่กันและกัน จึงทำให้ชีวิตครอบครัวได้รับความ
กระทบกระเทือน บางครั้งปิตามารดาไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ครอบครัวและเอาใจใส่ลูก ความสุข
ในชีวิตครอบครัวจึงน้อยลง ลูกจึงดูเหมือนขาดความรักความอบอุ่น เกิดความว้าวุ่น นักเรียน
จึงคาดหวังให้ปิตามารดารักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก ไม่ละทิ้งครอบครัว เอกวิมล

ลัทธิมหาศาล (2533 : 146) ได้กล่าวว่า ปิตามารดาถือว่าเป็นพรหมของบุตร คือเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร สามารถลิขิตชีวิตของบุตรดำเนินไปในทางที่ดีหรือชั่วได้ และเป็นครูคนแรก สอนให้ลูกทุกคนรู้จักสิ่งต่าง ๆ รู้จักวิถีการดำเนินชีวิต เป็นต้น ปิตามารดาจึงต้องรักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก และไม่ละทิ้งครอบครัว ยอมทุ่มเทสติปัญญา กำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังใจ เพื่อความสำเร็จของลูกเป็นสำคัญ ดังนั้นหากปิตามารดาได้ทำหน้าที่และดำเนินบทบาทของตัวเองได้อย่างเหมาะสมแล้ว จะเป็นปัจจัยให้ครอบครัวมีความสุข ทุกคนในครอบครัวมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี การปล่อยปละละเลยต่อหน้าที่ของตนในครอบครัว หรือทำหน้าที่ขาดตกบกพร่องแล้ว จะทำให้ครอบครัวเกิดความวระสวระสาย ไม่มีความมั่นคงในหลาย ๆ ประการ ถ้าหากเหตุการณ์นั้นร้ายแรงมากขึ้น ในที่สุดครอบครัวก็จะต้องแตกแยก กระจัดกระจายกันไป ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลูกที่เกิดมาในครอบครัวที่แตกแยกก็จะกลายเป็นบุคคลที่มีปัญหาในการวางตัว ในความรู้สึกลึกซึ้ง มีปัญหาในด้านสุขภาพจิตและบุคลิกภาพ เมื่อเจริญเติบโตออกไปสู่สังคมก็จะกลายเป็นบุคคลที่มีปัญหา สร้างปัญหาต่อไปในสังคม ดังนั้น ปิตามารดาจึงควรรักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูก และไม่ละทิ้งครอบครัว

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดาฉันไม่ม่่าสมอบายมุขนั้น เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า อบายมุขเป็นทางแห่งความเสื่อมของชีวิตตน ครอบครัว และทรัพย์สินที่หามาได้ ปัจจุบันมีสถานเริงรมย์มาก มีการชักจูงให้คนม่่าสมอบายมุข ถ้าปิตามารดาหมกมุ่นในอบายมุข รายได้ของผู้ปกครองอาจต้องนำไปใช้จ่ายเพื่อการนี้ให้หมดเปลืองไป และเป็นเหตุให้ปิตามารดารักและเอาใจใส่ครอบครัว เอาใจใส่ลูกน้อยลงไป เกิดภาวะปัญหาในครอบครัว ละทิ้งครอบครัว นักเรียนจึงให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก สอดคล้องกับเอกรินทร์ ลัทธิมหาศาล (2533 : 118) ได้กล่าวว่า การนิยมเที่ยวคลุกคลีในเวลากลางคืน ทำให้เงินทองไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว และบางทีอาจมีเรื่องวิวาทชกต่อยจนเจ็บตัว เสียชีวิต หรือพิการ ชำร่วยพ้อบ้านบางคนไปมีภริยาใหม่ที่แสวงหาได้ง่ายในชีวิตยามค่ำคืน บางคนก็นำโรคติดต่อมาติดต่อกันรยา เช่น กามโรค โรคเอดส์ ฯลฯ ในขณะที่แม่บ้านบางคนก็ชอบเล่นการพนัน ไม่สามารถรักษาทรัพย์สินที่พ้อบ้านหามาได้ ไม่ใส่ใจบุตรธิดาจนกลายเป็นเด็กมีปัญหาดิตยาเสพติดไปในที่สุด บัน มุทุกันต์ (2525 : 449) ได้กล่าวว่า ปิตามารดามีหน้าที่อนุเคราะห์บุตรด้วยการห้ามไม่ให้ทำชั่ว ดังนั้นปิตามารดาจึงต้องไม่ทำชั่ว

เสียเอง ปัญหาและความเสื่อมมีต้นเหตุมาจากการมั่วสุมเสพอบายมุข บิดามารดาจึงต้องไม่ขังแฉะ หรือลดละเลิกอบายมุข อบายมุขเป็นหนทางที่จะนำคนไปสู่ความเสื่อม หากใครละเว้นเสียได้ ก็ย่อมจะมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตและครอบครัวอย่างมาก

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาด้ว้้นความยุติธรรมในระดับสูงนั้น เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า ความยุติธรรมเป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงและมีเหตุผล ไม่มีความลำเอียง โดยเฉพาะบิดามารดาที่มีลูกหลายคน จำเป็นต้องรักลูกทุกคนเท่ากัน และต้องแสดงออกให้รู้ว่ารักเท่าเทียมกัน ไม่มีอคติหรือความลำเอียงเพราะรักหรือชิง เฆลาและกสัว การแสดงความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งที่ลูก ๆ ทุกคนเห็นได้ บิดามารดาจึงต้องให้ความยุติธรรมต่อลูก ๆ เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ สุฟัตรา สุภาพ (2514 : 34) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงความสัมพันธ์ต่อกันของคนในครอบครัว การแสดงออกของอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ การแก้ปัญหาของผู้ใหญ่ การแสดงออกของความทุกข์สุข เป็นต้น เป็นสิ่งที่เด็กได้รู้ได้เห็น และซึมซาบเข้าไปในจิตใจ ซึ่งเด็กอาจจะนำไปปฏิบัติในอนาคตหรือมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กต่อไปได้ บิดามารดาควรเข้าใจธรรมชาติของลูก ๆ ทุกคนและรักลูกโดยเท่าเทียมกัน และควรปรับปรุงท่าทีของตัวเองเพื่อการอบรมสั่งสอนจะได้ผลและเป็นประโยชน์ต่อลูก ๆ เพื่อเขาได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตใจดีงามต่อไป ดังนั้นนักเรียนจึงให้ความสำคัญและคาดหวังให้บิดามารดามีความยุติธรรม เพื่อให้ครอบครัวเป็นแหล่งที่ให้ความรัก ที่พึ่งพิง ความคุ้มครองและความมั่นคงทางด้านจิตใจแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

นักเรียนมีทัศนะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาด้ว้้นประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า บิดามารดาเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดลูกมากที่สุด สามารถลิดีให้ชีวิตของบุตรดำเนินไปในทางที่ดีหรือชั่วได้ ถ้าบิดามารดาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีบุตรธิดาก็จะพอใจและภูมิใจ อีกทั้งจะประพฤติดีตามไปด้วย ถ้าบิดามารดาประพฤติไม่ดีบุตรธิดาก็จะไม่เชื่อฟังและต่อต้าน เข้าลักษณะ "ลูกไม่ยอมหล่นไม่ไกลต้น" และ "แบบอย่างที่ดีคือคำสอนที่ดี" สวานา พรพัฒน์กุล (2525 : 5) ได้กล่าวว่า ตัวแบบมีอิทธิพลที่จะช่วยสร้างบุคลิกภาพที่ดีแก่เด็กแบบที่จะปล่อยผ่านมาสู่เด็กควรจะเป็นแบบที่ดี บุคคลที่เด็กจะเลียนแบบนั้นจะ เริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุด

แล้วค่อย ๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการทางสังคมของเขา พ่อแม่ที่ประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดีจะทำให้ลูก ๆ มั่นใจที่จะเลียนแบบมากยิ่งขึ้นและจะประพฤติดีตามไปด้วย และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2527 : 71) ได้กล่าวว่า วิธีการใช้ตัวแบบที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะให้เลียนแบบนั้นสังเกตพฤติกรรมตลอดทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบ ผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์ อนุสรณ์ อรรถศิริ (2516 : 148) ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมให้ได้ผลอีกทางหนึ่งคือการที่สังคมไม่ว่าจะเป็นผู้มาสังคม บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ใหญ่หรือบุคคลทั่วไป กระทำตัวอย่างที่ดีงาม ทั้งการยึดมั่นในจริยธรรมต่าง ๆ ปฏิบัติธรรม รักษาไว้ให้มั่นคง พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมจะถ่ายทอดต่อ ๆ ไปให้กับบุคคลรุ่นหลังให้ยึดปฏิบัติตามด้วย นับว่าเป็นวิธีที่สร้างความมั่นคงในแบบแผนจริยธรรมทางหนึ่ง การปลูกฝังหลักธรรมที่พึงปรารถนานั้นควรเริ่มต้นที่ครอบครัวก่อนอื่น ผู้ปกครอง บิดามารดา ควรมีจริยธรรมที่ดีและเหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน ดังนั้นนักเรียนจึงคาดหวังไว้สูงว่าบิดามารดาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

นักเรียนมีทัศนะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาว่าเป็นที่ปรึกษาที่ดี มีเวลาให้ลูกในระดับสูง เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า บิดามารดานอกจากมีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรธิดาแล้วยังต้องรับผิดชอบมิให้บุตรธิดาประพฤติชั่วด้วย ดังนั้นบิดามารดาจึงต้องมีเวลาให้ลูกอยู่ใกล้ชิดลูก ค้นหาทางป้องกันลูกมิให้หลงผิด ไม่เกะฮือกกลัวกับสิ่งที่เป็นอบายมุข อันเป็นความเสื่อมต่อตนเองและครอบครัว บิดามารดาจึงต้องเอาใจใส่ต่อการกระทำของลูก ต้องป้องกันมิให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่ลูกซึ่งต่างไม่เข้าใจกัน จะทำให้ลูกประพฤติตนออกนอกกลุ่มนอกทาง เช่น ติดยาเสพติด มีนิสัยก้าวร้าว ไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ ลักขโมย วางตัวไม่เหมาะสม เป็นต้น ในฐานะที่พ่อแม่ผ่านโลกผ่านชีวิตมามากกว่า น่าจะมีส่วนให้คำแนะนำในการตัดสินใจเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของลูก เพราะบางครั้งลูกที่ยังเยาว์อยู่ยังไม่ค่อยเข้าใจชีวิต อาจตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ตามอารมณ์ความรู้สึก บิดามารดาจึงต้องมีเวลาให้ลูก ควรประคับประคอง วางตัวให้ลูกไว้ใจและสบายใจที่จะเล่าปัญหาต่าง ๆ ให้ฟัง คอยเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้ลูก อีกทั้งบิดามารดาต้องหมั่นย้ำเตือนให้ลูกทำความดีอยู่เสมอ คือทำงานสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับ เอกวิรินทร์ สัมहाศาล (2533 : 146) ได้กล่าวไว้ว่า ลูกทุกคนเกิดมาเมื่อยังเล็กอยู่มีสภาพเหมือนคนตาบอด ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

คลาทางชีวิตไม่เจอ บางครั้งบิดามารดาต้องเป็นผู้แนะนำทางเดินให้ บางครั้งต้องจูงก้าวไปพร้อมกัน จนกว่าลูกจะเดินได้ด้วยตนเอง ดังนั้นบิดามารดาจึงต้องสอนให้ลูกรู้จักบาปบุญคุณโทษ จะได้หลบหลีกได้ไม่หลงทางชีวิตไปสู่อำนาจฝ่ายต่ำ อันได้แก่ ความชั่ว คำเนนชีวิตไปทางอำนาจฝ่ายสูงนั้นต้องหมั่นสร้างคุณงามความดีโดยตลอด บิดามารดาจึงต้องสอนลูกให้รู้จักทำความดี และรู้จักว่าอะไรคือความชั่วที่ควรหลีกเลี่ยงให้ไกล อีกทั้งบิดามารดาควรสนใจปัญหาของลูกไม่ว่าจะเป็นปัญหาอะไร สอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2514 : 31) ได้กล่าวว่า เด็กวัยนี้ทุกอย่างสำคัญหมด บิดามารดาควรจะปรึกษาปัญหากับเขา โดยให้เขามีโอกาสแสดงความคิดเห็นแก่ปัญหาและยอมรับความคิดเห็นนั้นถ้ามีเหตุผลสมควร ดังนั้นนักเรียนจึงเห็นความสำคัญและคาดหวังว่าบิดามารดาควรมีเวลาให้ลูกและเป็นที่ปรึกษาที่ดี บิดามารดาที่ต้องพร้อมเสมอที่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในเหตุการณ์ต่าง ๆ

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดาด้านมีความเป็นผู้นำที่ดี เห็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า บิดามารดามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนลูกที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า เพราะเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวเด็กที่สุด ในพุทธศาสนাজัดบิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า เป็นผู้ให้การอุปการะบุตรธิดาก่อน (พระธรรมปิฎก. 2535 : 224) บิดามารดาเปรียบเสมือนพรหม คือเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร และสามารถลิขิตให้ชีวิตของบุตรดำเนินไปในทางที่ดีหรือชั่วได้ อีกทั้งบิดามารดาเปรียบเสมือนบูรพาจารย์คือ เป็นครูคนแรกสอนให้ลูกรู้จักสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ดังนั้นบิดามารดาจึงต้องเป็นผู้นำที่ดี ชี้แนะทางการดำเนินชีวิตไปในทางอำนาจฝ่ายสูงคือ การหมั่นสร้างคุณงามความดีโดยตลอด บิดามารดาเป็นผู้ที่ผ่านโลกมามากกว่า จึงน่าจะเป็นผู้นำชีวิตที่ดีได้ โดยบิดามารดาต้องมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีได้แก่ การมีความรับผิดชอบ อดทน เข้มแข็ง เสียสละไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ฟังตนเอง รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมองการณ์ไกล เป็นต้น ซึ่งเด็กจะเลียนแบบบิดามารดาโดยไม่รู้ตัว (สุพัตรา สุภาพ. 2527 : 248) ดังนั้นบิดามารดาจึงควรมีสักขณะผู้นำที่ดี กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง เด็กจึงจะเป็นคนมีคุณลักษณะที่ดีได้ อีกทั้งบิดามารดาต้องทำทุกอย่างให้เด็กรู้สึกว่าเขาได้รับความรักอย่างเพียงพอ เพื่อที่เขาจะได้ไม่แสวงหาความรักจากภายนอกซึ่งอาจหลงผิดได้ บิดามารดาเป็นผู้นำและเป็นที่พึ่งที่ดีแก่ลูก สอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2514 : 34) ได้กล่าวไว้ว่า บิดามารดาต้องทำทุกอย่างที่เด็กจะเห็นได้ว่าบิดามารดาเป็นที่พึ่งแก่เขาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ บิดามารดาควร

แนะนำว่าสิ่งใดดีไม่ดี เพื่อให้เด็กรู้จักตัดสินใจ อีกทั้งบิดามารดาที่ดีต้องแสดงความรับผิดชอบต่าง ๆ ให้เด็กเห็นและต้องพยายามให้เด็กรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และสังคมด้วย เมื่อโตขึ้นมีครอบครัวของตนจะบริหารกิจการครอบครัวของเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นนักเรียนจึงเห็นความสำคัญและคาดหวังให้บิดามารดามีความเป็นผู้นำ บิดามารดามีความสำคัญต่อการอบรมสั่งสอน เด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า จึงควรแสดงลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี เพื่อเด็กจะได้พัฒนาในทางที่ดีที่ควรจะเป็นไป

2. คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ตามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ระดับชั้นเรียน กลุ่มการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์ มีใจเป็นกลาง ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด ไม่มัวสุมอบายมุข เป็นที่ปรึกษาที่ดี เอาใจใส่ลูกศิษย์ สอนเข้าใจดี และให้เกียรตินักเรียน เป็นเพราะนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของนักเรียนจึงสอดคล้องกัน และอาจเป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่าคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ดังกล่าวมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูอาจารย์จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติ โดยสังคมไทยให้การยกย่องครูอาจารย์เป็นบุพนิยบุคคล และเปรียบครูเสมือนแม่พิมพ์ของชาติ ครูอาจารย์ จึงควรมีคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ดีและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ได้ สอดคล้องกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2531 : 50) ได้กล่าวว่า ครูทุกคนจะต้องมีคุณลักษณะทางจริยธรรมเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในอาชีพอย่างมีคุณภาพ พฤติกรรมที่ดีของครูที่แสดงออกยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการปลูกฝังหวั่นไหวให้ศิษย์ปฏิบัติตามอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ภาณุ สุวรรณ (2514 : 11) ได้กล่าวว่า ครูอาจารย์เป็นบุคคลสำคัญ เป็นผู้สั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์อีกทั้งทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมในสังคมให้กับนักเรียน

ทัศนะของนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ด้านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะนักเรียนมีความเห็นว่า ครูเปรียบเสมือนบิดามารดาคนที่สองของนักเรียน นักเรียนให้ความเคารพรัก อีกทั้งเด็กในวัยเรียนจะไปโรงเรียนโดยใช้เวลาครึ่งหนึ่งของชีวิต

งานแต่ละวันอยู่กับครูอาจารย์ ดังนั้นครูจึงมีความสำคัญในการเป็นต้นแบบพอ ๆ กับบิดามารดา ครูจึงควรเป็นตัวแบบที่ดีโดยสม่ำเสมอ แต่ต้องไม่แสวงแสดงบทบาทของตัวแบบแก่เด็ก สอดคล้องกับสวนา พรพัฒน์กุล (2525 : 5) กล่าวว่า บุคคลที่เด็กจะเลียนแบบนั้นจะเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุดแล้วค่อย ๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการทางสังคมของเขา และมีคำกล่าวว่า "การสอนที่ดีคือการเป็นแบบอย่างที่ดี" นักเรียนจึงคาดหวังไว้สูงว่าครูอาจารย์ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน สอดคล้องกับ พุทธทาสภิกขุ (2530 : 26) ได้กล่าวไว้ว่า การดำรงชีวิตอย่างครูคือทำงานเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นทำตาม มีความเป็นอยู่อย่างพอคิ ทำงานเพื่อหน้าที่มิใช่เพื่อตนเอง เป็นมนุษยบุคคลที่มีบุญคุณและทำประโยชน์แก่โลกอย่างมหาศาลแล้วรับประโยชน์ตอบแทนเพียงเล็กน้อย ชีวิตได้ นอกจากนี้ความคาดหวังของสังคมต้องการให้ครูประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ซึ่งพบได้จากผลการวิจัยผลการสัมมนาหลายฉบับระบุว่า คุณลักษณะของครูที่ดีต้องประพฤติตามแบบอย่างที่ดี (ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ . 2529 : 12; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู . 2529 : 1; เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ . 2520 : 367 - 369) เสนีย์ มีทรัพย์ (2522 : 31 - 34) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ครูควรประพฤติปฏิบัติ คือประพฤติตนดีสม่ำเสมอ ดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมในด้านศีลธรรม วัฒนธรรม กิจนิสัย สุชนนิสัย และอุบาสัย บุญเป็น สุภาพ และวาณิช สุธารักษ์ (2524 : 280) ได้กล่าวว่า ครูในฐานะผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในด้านการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน ดังนั้นครูจะต้องตระหนักว่าจำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านจริยธรรมแก่นักเรียน มงคล ภูภิรมย์ (2525 : 62) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมในส่วนคาดหวังกับปฏิบัติจริงจากกลุ่มนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน พบว่าความคาดหวังเกี่ยวกับจริยธรรมของครูอยู่ในระดับสูงมากทุก ๆ ด้าน และการประพฤติปฏิบัติจริงก็อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน วีระพงษ์ คุณมณี (2528 : 34) ได้สรุปไว้สอดคล้องกันว่า ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีประทับใจลูกศิษย์ โดยครูนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎกติกาของอาชีพและสูงส่งด้วยคุณธรรม และมีจริยธรรมประจำใจ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตามที่สังคมคาดหวังและยอมรับ อีกทั้งดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จัน (2520 : 8) และสมบูรณ์ ศาลยาชิน (2526 : 629) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเยาวชนได้จากการเลียนแบบจากครู นักเรียนอยู่ใกล้ชิดกับครูมากจึงคิดว่า

ครูควรจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในระดับสูง และคาดหวังให้ครูปฏิบัติตนสอดคล้องกับสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและบุคคลทั่วไป คาดหวังให้ครูประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีเป็นผู้มีจริยธรรมเปรียบพร้อมทุกด้าน (จานงค์ อาศิรวังน. 2529 : 83 - 85) ดังนั้นครูอาจารย์จึงต้องปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นตัวแบบที่ดีของศิษย์จึงจะได้ชื่อว่า เป็นครูผู้ส่องสว่างทางชีวิตอย่างแท้จริง

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ด้านความยุติธรรมอยู่ในระดับสูง เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า ครูควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผลไม่มีความลำเอียง ความยุติธรรม คือการกระทำที่ชอบ ด้วยเหตุผลความยุติธรรมเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ สังคมที่เต็มไปด้วยความลำเอียง เช่น ลำเอียงเพราะรักใคร่ชอบพอ ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงเพราะเขลา และลำเอียงเพราะกลัว สังคมจะไม่มีทางสงบหรือเป็นปกติสุขอยู่ได้ ถ้าสังคมคืออย่างนี้จะเป็นมูลฐานก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น จักรวรรดิบังหลวง การเห็นแก่หน้า การเลือกที่รักมักที่ชัง การลอบหน้าปะจมูก เป็นต้น ความยุติธรรม คือ ธรรมพระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ใดประพฤติล่วงธรรม เพราะความรัก ความชัง ความหลง และความกลัว ชีวิตของผู้นั้นย่อมมีคัมภีร์เหมือนดวงจันทร์ข้างแรมในทางตรงกันข้าม ชีวิตเขาย่อมรุ่งเรืองเหมือนดวงจันทร์ข้างขึ้น สังคมที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอคติ ย่อมเป็นสังคมที่มีคัมภีร์ ไม่น่าอภิรมย์ เช่นเดียวกับบรรยากาศยามราตรีเดือนแรม (สุนทร ณ รั้งยิ และคณะ. 2527 : 70) ในกระบวนการเรียนการสอนปัจจุบันทุกระดับชั้น เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการคิดและสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเสรีมากขึ้น แต่เกณฑ์การตัดสินตามความยุติธรรมของครูอาจารย์บางส่วนที่กำหนดขึ้นอาจยังไม่เป็นที่เข้าใจ หรือนักเรียนไม่ได้มีส่วนรับรู้ร่วมกันกับอาจารย์อย่างถ่องแท้ เช่น การตกลงวางแผนร่วมกันในกิจกรรมการเรียน การสอน ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล การกำหนดกฎเกณฑ์หรือระเบียบ และการลงโทษนักเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับ บรรหาร ตันหยง (2535 : 63) วิจัยพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูบางส่วนยังขาดความเที่ยงธรรมในการให้คะแนนและการจัดบริการให้แก่ศิษย์ นักศึกษาจึงน่าจะต้องได้รับความชี้แจงหรือร่วมรับรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นนักเรียนจึงคาดหวังให้ครูอาจารย์มีความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยและผลการสัมมนาหลายฉบับระบุว่า คุณลักษณะของครูที่ดี ต้องมีความยุติธรรม (กรมการฝึกหัดครู. 2523 ข : 12; มัชฌิมา ปิยะมาตา. 2511 . 3; บุญสนอง ไกรเนตร 2515 : 38; ภักดี ยาวะโนมาส. 2529 : 17; พรพิมล เฟื่องศรีทอง. 2515 : 31; เจลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ. 2520 : 367 - 369; และกระทรวงศึกษาธิการ. 2523 ข : 147)

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ด้านความรับผิดชอบ ต่อลูกศิษย์ เป็นเพราะนักเรียนมีความคาดหวังให้ครูอาจารย์มีความรับผิดชอบมาก มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันกับนักเรียน ด้วยความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ ยอมรับ ผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จ ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น เพื่อส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน แต่ในทางปฏิบัติครูอาจารย์บางส่วน อาจยังไม่สามารถประพฤติปฏิบัติได้ตามระดับที่คาดหวัง โดยเฉพาะสภาพการปฏิบัติงานและระบบ การบริหารของโรงเรียนให้อิสระต่ออาจารย์ค่อนข้างมากแต่ขาดการติดตามผล ตลอดจนขาดการ ประเมินผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ หรือขาดการชี้แนะให้แก้ไขข้อบกพร่องที่พบอย่างจริงจัง อาจารย์บางส่วนจึงไม่สนใจปรับปรุงแก้ไขการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ บรรหาร ดันหยง (2535 . 61) วิจัยพบว่า อาจารย์บางส่วนไม่ค่อยยอมรับสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมให้กับศิษย์ ขาดสอนบ่อย เตรียมการสอนน้อย ไม่ค่อยอยู่สำนักงาน ทำงานล่าช้า และไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือกับสถาบัน ซึ่งผลการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู พบว่า อาจารย์ของวิทยาลัยครูส่วนใหญ่ มีคุณลักษณะทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าเกณฑ์ (กรมการฝึกหัดครู. 2525 : 256) แต่เนื่องจากคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของการทำงานที่สำคัญ จึงควรมี การสนใจเป็นอย่างยิ่ง จากการศึกษาประวัติคนดีเด่น พบว่า คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะดีเด่นในอันดับแรก ๆ (คุรุสภา. 2532 : 102)

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ด้านมีใจเป็นกลาง ให้โอกาสเมื่อลูกศิษย์ผิดพลาดและให้เกียรตินักเรียน เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า ครู อาจารย์มีศิษย์หลายคนที่แตกต่างกัน มีทั้งฉลาดมาก ฉลาดน้อย ใจดีใจชั่ว และเพิกเฉย ครูอาจารย์จึงต้องมีวิธีที่เหมาะสมในการฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยให้ศิษย์ของตนเป็นคนดี บางครั้งจึงต้อง

ใช้ศิลปะ เพื่อตัดนิสัยลูกศิษย์แต่ละคนที่ประพฤติดอกนอกกรอบนอกทาง ส่วนใครประพฤติดี ผลการเรียนดี ก็ยกย่องชมเชยให้ปรากฏชื่อเสียงในหมู่เพื่อนฝูงและคนทั่วไป เป็นการให้เกียรตินักเรียน

ใครประพฤติไม่ดีก็ตักเตือนให้กำลังใจและแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กที่ สุพิตรา สุภาพ (2528 : 46) ได้กล่าวว่า นักเรียนเป็นเด็กหรือวัยรุ่น ยังต้องอาศัยความเห็นอกเห็นใจ กำลังใจ และการช่วยเหลือที่ถูกต้องจากผู้ใหญ่ ต้องการได้รับการยกย่องให้เกียรติ ต้องการมีชื่อเสียง อยากให้สังคมยอมรับหรือชมเชย หรืออยากเด่น อยากดัง นอกจากนี้ก็ต้องมีใจเป็นกลาง เป็นอุเบกขา ยึดถือเอาความรัก ความเมตตา และกรุณาต่อศิษย์เป็นที่ตั้ง หากแก้อะไรไม่ได้ก็ต้องทำใจวางเฉย ไม่โกรธเคืองขุ่นใจ ครูที่ดีควรจะต้องอภัยให้ศิษย์ เพราะทุกคนต่างทำอะไรผิดพลาดได้ทั้งนั้น เมื่อศิษย์คิดและประพฤติไม่ถูก ครูต้องพิจารณาอย่างตรงไปตรงมา เพื่อแก้ไขความหลงผิดทั้งหลายให้ถูกต้อง และเมื่อศิษย์ประพฤติไม่ถูกต้องตามทันทองคลองธรรมหรือผิดพลาด ก็ต้องตักเตือนด้วยอุบายต่าง ๆ ที่จะยกมาเป็นตัวอย่างให้ศิษย์เห็นจริงและยอมแก้ไข การกระทำของตน เมื่อศิษย์เกียจคร้านในการทำงานก็ต้องหาทางอบรมให้มีความรักการทำงาน ใฝ่ใจในความสำเร็จของงาน ซึ่งต้องใช้ทั้งปัญญา ความอดทน อดกลั้น สอดคล้องกับ เอกวิมล สิมหาศาล (2533 : 151) ได้กล่าวไว้ว่า ครูอาจารย์ต้องมีขันติธรรมในการพัฒนาศิษย์แม้กระทั่งมีคนกล่าวร้ายต่อศิษย์ของตนโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ ครูต้องปกป้องศิษย์ของตนไว้แล้วหาทางสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อแก้ไขให้ตรงประเด็นต่อไป เป็นการปกป้องศิษย์เมื่อยามมีภัยเช่นเดียวกับ พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 225) ได้กล่าวถึง ครูอาจารย์ ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์เป็นต้นว่ายกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ และสร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ จากการศึกษาวิเคราะห์ผลการศึกษาและงานวิจัยต่าง ๆ เรื่องคุณสมบัตินี้ของครูที่ดี พบลักษณะบางประการที่สำคัญดังนี้ เสนีย์ มีทรัพย์ (2522 : 31) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของครูดีประการหนึ่งคือ ต้องไม่ทำโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2516 : 5) ระบุคุณลักษณะของครูดี คือ ยินดีในความสำเร็จของคนอื่น ซึ่งตรงกับหลักพรหมวิหารธรรม อันเป็นคุณธรรมสำหรับการเป็นครูหรือผู้นำที่ดี ในข้อที่ว่า มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตใจแจ่มใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ และความวางใจเป็นกลาง ทำให้ไม่เอนเอียงด้วยรักหรือชัง รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจควรทำ

ดังนั้น ถ้าหากครูอาจารย์ตั้งอยู่ในคุณธรรมดังกล่าวก็ย่อมจะช่วยเหลือเกื้อกูลนักเรียนด้วยเมตตากรุณา และรักษาดินไว้ได้ด้วยอุเบกขา ครูอาจารย์จะเป็นที่เคารพรักของศิษย์เสมอ และนักเรียนจะนิยมนับถือและยึดเอาเป็นที่พึ่ง

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ด้านไม่ว่าสุมนในอบายมุข อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความคิดว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นปูชนียบุคคลที่บุคคลทั่วไปเคารพนับถือ ถ้าครูอาจารย์มีไม่ว่าสุมนในอบายมุขจะเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมเสียหลาย ๆ ประการ โดยเฉพาะครูมีหน้าที่สอนนักเรียนให้เป็นคนดี ครูจึงต้องประพฤติตนดีด้วย เข้าลักษณะ "สอนเขาด้วยตัวอย่างของเรา" หรือ "การเป็นตัวอย่างที่ดีเป็นการสอนที่ดี" อีกทั้งสังคมคาดหวังให้ครูประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ครูจึงไม่ควรข้องแวะหรือมีไม่ว่าสุมนกับอบายมุขอย่างเด็ดขาด สอดคล้องกับ เสนีย์ มีทรัพย์ (2522 : 24) กล่าวว่า ครูต้องประพฤติตัวดีมีไม่ว่าสุมน ต้องนำนักเรียนให้พ้นจากความเสื่อม เว้นจากการกระทำผิดเรื่องชั่วช้า แต่ก็มีครูอาจารย์บางส่วนมีไม่ว่าสุมนในอบายมุข ดังเช่น บรรหาร ดันหยง (2535 : 63) วิจัยพบว่า ครูอาจารย์ส่วนหนึ่งมีไม่ว่าสุมนดื่มสุรา เล่นการพนัน จึงไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 238) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูประการหนึ่งว่า ต้องไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย และเจสสิยา บุรีภักติ และคนอื่น ๆ (2520 : 367 - 368) ได้กล่าวถึงลักษณะครูดีบางประการว่า ต้องไม่ทำชั่วเสเพล ไม่ทำผิดเรื่องชั่วช้า

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ด้านเป็นที่ปรึกษาที่ดี และเอาใจใส่ลูกศิษย์ เป็นเพราะนักเรียนมีความคิดว่า ครูอาจารย์เปรียบเหมือนพ่อแม่คนที่สอง อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน นักเรียนจึงคาดหวังไว้สูงว่าครูอาจารย์จะต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียน และเอาใจใส่ลูกศิษย์ ครูจึงจะเป็นที่พึ่งและเป็นที่เคารพรักของศิษย์แต่สภาพจริงครูอาจบกพร่องในเรื่องดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของบรรหาร ดันหยง (2535 : 62) ได้วิจัยคุณลักษณะทางจริยธรรมของอาจารย์วิทยาลัยครู พบว่า ครูอาจารย์บางส่วนไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นและควบคุมอารมณ์ยังไม่ดีพอ แต่เนื่องจากคุณลักษณะการเป็นที่ปรึกษาที่ดีและการเอาใจใส่ลูกศิษย์เป็นคุณลักษณะสำคัญของครูอาจารย์ จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมดังกล่าว

สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 238) ได้กล่าวถึง องค์คุณของกัลยาณมิตรซึ่งเป็นคุณสมบัติของครูดีว่าควรมีลักษณะสำคัญ ๆ บางประการ คือ ปิโย น่ารัก ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ตาม คุรุ นำเคารพ ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย รัตนา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้ว่าควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี วจนิกขโม อุดหนุนถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่จนใจ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปิ่น มุทุกันต์ (2525 : 5) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูดีประการหนึ่งคือ จักต้องแนะนำดี มีเมตตา ปิยะมาดา (2511 : 3) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะครูที่ดีคือ เป็นผู้ให้ คำปรึกษาแก่ศิษย์ สอดคล้องกับ ไรอันส์ และคณะ (Ryans and Other. 1970) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะครูดี พบว่า ลักษณะครูดีบางประการคือ ให้ความรัก ความอบอุ่น มีความรับผิดชอบ และมีสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน เช่นเดียวกับผลการวิจัยลักษณะครูที่สังคมต้องการ คือ ต้องเอาใจใส่ต่อความประพฤติของนักเรียน (วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 2515 : 88) และเจสสิยา บุวิภักดี (2520 : 367) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูดีบางประการคือ รู้จักและ เข้าใจเด็ก มีอารมณ์ดี เป็นมิตรกับนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ด้านสอนเข้าใจคืออยู่ในระดับสูง เป็นเพราะนักเรียนมีความคิดว่า หน้าที่เบื้องต้นของครูอาจารย์คือ การอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำที่ดีมีประโยชน์แก่ศิษย์ของตน ครูจึงต้องให้ทั้งความรู้วิชาการ และความเป็นคนดีควบคู่กันไปด้วย วิชาความรู้มันจึงจะเป็นประโยชน์ หากเป็นคนเก่งแล้วเห็นแก่ตัวใช้ความรู้ไปในทางที่ผิดก็จะกลายเป็น "ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด" ซึ่งจะเป็นภัยแก่ตนเองและสังคม

การสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้เป็นครูอาจารย์ย่อมมีความปรารถนาให้ศิษย์ของตนเป็นคนเก่ง เขียวชาญ และเป็นคนดี ซึ่งการที่เด็กจะดีและเก่งนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้ให้ศิลปวิทยาการอย่างลึกซึ้ง หมั่นชวนขยายค้นหาความรู้มาเพิ่มเติมแก่ศิษย์เสมอ ความรู้ทั้งหลายที่มีอยู่ต้องถ่ายทอดให้แก่ศิษย์โดยไม่ปิดบัง และต้องมีศิลปะในการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งครูต้องเป็นแบบอย่างความประพฤติที่ดีด้วย ซึ่งพระธรรมปิฎก (2535 : 225) ได้กล่าวว่า ครูเป็นศิลปทายาทหรือผู้ถ่ายทอดศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์และเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ด้วย ครูอาจารย์ย่อมอนุเคราะห์ให้ศิษย์คือฝึกฝนแนะนำ

ำให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง และพระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2536 : 238) ได้กล่าวถึง องค์คุณของกัลยาณมิตรซึ่งเป็นคุณสมบัติของครูที่ดีประการหนึ่งคือ คัมภีร์ จ กถา กัตตา แดงเรื่องล้าลึกได้สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป นักเรียนต้องมีการเรียนรู้จากการสอนของครูเป็นสำคัญ ดังนั้นนักเรียนจึงคาดหวังว่า ครูอาจารย์ควรสอนเข้าใจดี ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2527 : 80) มัชฌิมา นิกายมาดา (2511 : 3) กรมการฝึกหัดครู (2516 : 5) เสนีย์ มีทรัพย์ (2522 : 34) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูที่ดีต้องมีความสามารถในด้านการสอนหรือสอนดี

3. คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปตามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้านเพศ ระดับชั้น กลุ่มการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรกตามลำดับคือ รักและเอาใจใส่ครอบครัว มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ ไม่ว่ากล่าวตักเตือน มีความยุติธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ พร้อมทั้งจะรับฟังปัญหาของผู้อื่น และเป็นที่ปรึกษาที่ดี เป็นเพราะนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ มีความเห็นว่าผู้ใหญ่เป็นบุคคลสำคัญที่ใกล้ชิดกับนักเรียนในสังคม เป็นผู้ดูแลและช่วยเหลือนักเรียน ถ้าผู้ใหญ่มีคุณธรรมและจริยธรรมเปรียบพร้อมในด้านต่าง ๆ จักเป็นแบบอย่างที่ดีและจะมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมเยาวชนในด้านต่าง ๆ อีกทั้งคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้ใหญ่ทั่วไป ควรมีเป็นพื้นฐาน

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปด้านรักและเอาใจใส่ครอบครัวอยู่ในระดับแรก เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญ เป็นแหล่งที่สมาชิกได้รับความรักและความอบอุ่นอย่างบริสุทธิ์ใจ ถ้าผู้ใหญ่รักและเอาใจใส่ครอบครัว เด็กจะได้รับความรักและความอบอุ่น จะทำให้เขามีบุคลิกภาพที่ดี มีที่พึ่งพา มีความมั่นใจ ซึ่งจะทำให้เขาอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข นักเรียนกำลังอยู่ในวัยรุ่นที่ต้องการความรักและการเอาใจใส่จากผู้ใหญ่ ดังนั้นนักเรียนจึงคาดหวังให้ผู้ใหญ่รักและเอาใจใส่ครอบครัวเป็นประการแรก สอดคล้องกับ จานงค์ อธิวัฒน์ และคนอื่น ๆ (2532 : 91) ได้กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ

มนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม วิธีประพฤติ ปฏิบัติคน และบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ ครอบครัวจึงทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ ซึ่งนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข บุคคลจะได้รับความรักและความอบอุ่นจากครอบครัวเป็นสำคัญ ความใกล้ชิดและการดูแลเอาใจใส่ระหว่างสมาชิก ตลอดจนการให้กำลังใจต่อกัน เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหาได้จากบุคคลอื่นนอกจากครอบครัว และสุพัตรา สุภาพ (2528 : 64) ได้กล่าวว่า ครอบครัวเป็นแหล่งที่สมาชิกได้รับความรักและความอบอุ่นอย่างบริสุทธิใจ เป็นแหล่งที่ให้ประกันว่าจะมีคนที่เรารักและคนที่รักเราเสมอ ครอบครัวเป็นแหล่งที่ทำให้ความรัก ความคุ้มครอง และความมั่นคงทางจิตใจให้กับสมาชิก ทำให้สมาชิกมีพลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

นักวิจัยมีความคิดเห็นต่อคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปด้านความมีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดของผู้อื่นเป็นเพราะนักวิจัยมีความเห็นว่า ความมีเหตุผลและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และบุคลิกภาพของเด็กในสังคมสมัยใหม่ แตกต่างไปจากเดิม เด็กที่เคยว่าง่ายสอนง่ายกลับมาเป็นเด็กที่มีความมั่นใจสูง มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ซึ่งคงจะเป็นเพราะอิทธิพลของอารยธรรมตะวันตก การอบรมสั่งสอนแบบประชาธิปไตย และอิทธิพลจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เด็กจึงต้องการความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ดังนั้นนักวิจัยให้ความสำคัญต่อความมีเหตุผลอยู่ในระดับสูง โดยต้องการให้ผู้ใหญ่ที่ดี ควรเป็นผู้มีเหตุผล ใช้ปัญญาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักใคร่ครวญพิจารณาให้ประจักษ์ไม่หลงมงายมีความยับยั้งชั่งใจ ไม่ผูกพันกับอารมณ์ ไม่เอาแต่ใจตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ดังนั้นบางครั้งสังคมที่มักจะเรียกร้อง คาดหวัง และสร้างกฎเกณฑ์มาตรฐานแบบผู้ใหญ่ให้นักเรียนที่เป็นวัยรุ่นปฏิบัติ แต่กับปฏิบัติได้ยากจนเกิดปัญหาต่าง ๆ เกิดช่องว่างระหว่างวัย เวลาพบกันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง เด็กจึงมีความตึงเครียดและอารมณ์รุนแรง ขาดความรับผิดชอบ สอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2528 : 44 - 45) ได้กล่าวว่า บางครั้งผู้ใหญ่อาจจะไม่เข้าใจเด็ก ทำให้เกิดปัญหาในการมีความสัมพันธ์ต่อกัน นักเรียนอยู่ในวัยต้องการอิสระ ไม่ชอบให้ผู้ใหญ่มากุมดูแลมาก ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ดีจึงควรเป็นผู้มีเหตุผลและยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น สอดคล้องกับผลการศึกษาและงานวิจัยหลายฉบับคือ พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 44) ได้กล่าวถึง คนที่ประสบความสำเร็จ

สำเร็จในการครองเรือนเป็นคฤหัสถ์หรือผู้ใหญ่ที่ดี นำเคารพนับถือ เป็นแบบฉบับ ถือเป็นตัวอย่าง เพื่อนำกิตติและครอบครัวของตนไปสู่ความเจริญ สงบสุข และเป็นพลเมืองดีที่สร้างสวรรค์สังคม มีคุณสมบัติบางประการคือ มีวิจยญาณ ทำการโดยใช้ปัญญา ยินดีรับฟังผู้อื่น เมื่อแบ่งปันและช่วยเหลือคนทั่วไป ในแผนงานของกรมการศาสนา (2521 : 1) ได้กำหนดคุณลักษณะสำคัญของคนไทยที่จำเป็นต้องปลูกฝังประการหนึ่งคือ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ในพจนานุกรมฉบับประมวลศัพท์ของพระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 244) ได้แสดงถึงคุณสมบัติของคนดีตามหลักสัปตปฐจ 7 ข้อ 1 และข้อ 2 คือ ชัมปัญญตา ความรู้จักเหตุ คือรู้หลักความจริง รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล ยัตตัญญตา ความรู้จักผล คือ รู้จักผลที่จะเกิดสืบเนื่องมาจากการกระทำ เป็นต้น คณะกรรมการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523 ข : 3) วิจัยพบว่า คุณลักษณะจริยธรรมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทยอย่างหนึ่งคือ ความมีเหตุผล สอดคล้องกับกรณีย์ นาคประดิษฐ์ วิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีคุณธรรมบางประการคือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน สามารถฟังคำวิจารณ์ตนเองจากเพื่อนได้ มีเหตุผล ฯลฯ

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปด้านมีความรับผิดชอบ เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะทำให้ครอบครัวและสังคม เจริญก้าวหน้า มั่นคง และสงบสุข โดยทุกคนต่างมีภารกิจซึ่งอยู่ในหน้าที่ที่จะต้องทำให้สำเร็จ การขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน นอกจากจะทำให้งานส่วนของตนเองไม่สำเร็จแล้วยังมีผลทำให้งานส่วนรวมหยุดชะงักไปด้วย จะเกิดความวุ่นวายและเสียหายทั่วไป ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ดีจึงต้องมีความรับผิดชอบทั้งในครอบครัว สังคม และหน้าที่การงาน บุคคลที่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ต้องรับผิดชอบทั้งก่อนลงมือทำ ขณะกำลังทำอยู่ และหลังจากทำแล้ว จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ จึงจะเรียกว่ามีความรับผิดชอบอย่างแท้จริง เขียวศรี วิวัธลี (2524 : 32) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่คือบุคคลที่มีพัฒนาการทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจสมบูรณ์เต็มที่ พร้อมรับสถานภาพในสังคมที่พึงจะมี รวมทั้งสามารถพอที่จะรับผิดชอบต่อ การดำเนินงานใด ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรมีความรับผิดชอบต่อ การศึกษา และวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ดังเช่น คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523 ข : 14 - 16) ได้กล่าวถึง ค่านิยมที่จำเป็นเร่งด่วนที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาบุคคล

คือ พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ กรมการศาสนา (2521 : 3) ได้กำหนดคุณลักษณะสำคัญของคนไทยประการหนึ่งคือ สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ และสามารถ คนหา (2529 : 149 - 150) วิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมของผู้ใหญ่ที่ควรเป็นแบบอย่างคือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงาน และต่อครอบครัว

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปด้านไม่มัวสุมอบายมุข เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า ในปัจจุบันมีแหล่งอบายมุขต่าง ๆ มาก เป็นแหล่งที่บุคคลต่าง ๆ ไปมัวสุม เพราะมีการขั้วสูง อบายมุขเป็นปากทางแห่งความเสื่อม ซึ่งบ้าน มุกกันต์ (2525 : 447) ได้กล่าวว่า ปัญหาเกี่ยวกับการครองตนอย่างหนึ่งคือ การระวังอย่าให้ตัวเราเองตกอยู่ในภาวะแห่งความเสื่อม เพราะถ้าเราตกอยู่สภาวะดังว่าแล้วย่อมทำความดีได้ยาก มีแต่ชีวิตเสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ เป็นตัวอย่างที่ดีไม่ได้ ดังนั้นนักเรียนจึงคาดหวังให้ผู้ใหญ่ทั้งไกลไม่มัวสุมในอบายมุข เพราะหากเกิดการหลงผิดแสวงหาความสุขจากการมัวสุมอยู่ในอบายมุข ไม่ละอายต่อความชั่วและสิ่งไม่ดีงามทั้งหลายจะเกิดขึ้น เป็นเหตุแห่งความเสื่อม เกิดปัญหาเศรษฐกิจ การประกอบสัมมาชีพ และเกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ดี จึงไม่ควรมัวสุมในอบายมุข ดังเช่น พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 44) ได้แสดงหลักธรรมไว้ว่า ผู้ใหญ่ที่ดีนำเคารพนับถือเป็นแบบฉบับควรยึดถือเป็นตัวอย่าง ต้องไม่คบขู้สุหามัวหมกมุ่นในทางเพศ สนิท เกษะศิริ (2527 : 69) ได้กล่าวถึงพลเมืองดีว่า จะต้องเป็นผู้ทำดีละเว้นความชั่ว สามารถ คนหา (2529 : 149) วิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมของผู้ใหญ่ที่ควรเป็นแบบอย่างบางประการคือ ไม่เล่นการพนัน ไม่ดื่มสุรา เป็นต้น กรมการศาสนา (2521 : 1) ได้กำหนดคุณลักษณะสำคัญของคนไทยประการหนึ่งคือ การยึดมั่นในสัมมาชีพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน (2525 : ไม่มีเลขหน้า) ได้พระราชทานคุณธรรมพื้นฐานพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยประการหนึ่งคือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต อีกทั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2523 ข : 15) ตระหนักว่า พฤติกรรมของคนไทยปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแปรเปลี่ยน และทวีความรุนแรงไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ นับแต่เรื่องอบายมุข เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม จึงได้มีค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนไทย ได้แก่ พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความ

รับผิดชอบ ประหยัดและอดออม มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ นอกจากนี้ได้มีการกำหนดหลักการพัฒนาประเทศตามอุดมการณ์ แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองประการหนึ่งคือ ขยันอย่างฉลาดปราศจากอบายมุข

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าอบายมุขเป็นปากทางแห่งความเสื่อม บุคคลและองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจและพยายามจะแก้ปัญหามุข นักเรียนจึงคาดหวังให้ผู้ใหญ่ไม่ว่าผู้ใดในอบายมุขจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและบุคคลทั่วไปได้ อีกทั้งจะได้ไม่นำไปสู่ความเดือดร้อน ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติในที่สุด

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปด้านความยุติธรรม เพราะนักเรียนมีความเห็นว่าปัจจุบันมีการเรียกร้องหาความยุติธรรมกันมาก แต่ไม่ค่อยได้รับ ดังนั้นนักเรียนจึงคิดว่าผู้ใหญ่ที่ดีควรมีความยุติธรรมทั้งนี้เพราะผู้ใหญ่ทั่วไปจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย หลายระดับ รวมทั้งนักเรียนด้วย จึงย่อมจะมีเรื่องต่าง ๆ มากระทบอยู่เสมอ ๆ ผู้ใหญ่จึงต้องมีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง ไม่มีอคติหรือความลำเอียงเพราะรัก เพราะชัง เพราะหลงหรือกลัว ต้องวางตัวเป็นกลางเมื่อจะให้ความยุติธรรมแก่ผู้อื่น อีกประการหนึ่งผู้ใหญ่ย่อมอยากให้เห็นคนของตนเป็นคนดี แต่บางกรณีเขากลับถึงความวิบัติไปตามกรรมของเขาสุดที่จะต้านทานไว้ได้ กรณีเช่นนี้ก็ต้องทำใจเป็นอุเบกขา คือ วางเฉย นึกว่าสรรพสัตว์ย่อมเป็นไปตามกรรม การปฏิบัติหน้าที่ของเรา จึงจะดำเนินไปตามปกติ ไม่แสดงอาการอ่อนแอให้ผู้ย่อยเห็น ซึ่งจะทำให้เขาขาดความไว้วางใจหรือการเคารพนับถือ สอดคล้องกับ ปิ่น มุทุกันต์ (2525 : 247) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้มีอุเบกขาย่อมตั้งอยู่ในความยุติธรรม ให้ความเป็นธรรมแก่คนอื่นได้ ทำให้ผู้อื่นที่อยู่ในบังคับบัญชาตั้งใจทำหน้าที่ของตน เพราะต่างเชื่อถือใจผู้ใหญ่ว่า ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และประการสำคัญอีกอย่างหนึ่งตัวผู้ใหญ่นั้นเอง จะไม่มีความกระวนกระวายเดือดร้อนใจ เมื่อทำอะไรก็ได้อย่างใจ โดยมีอุบายเอาใจของตนเข้าอยู่ในอุเบกขาเสีย ซึ่งสอดคล้องกับ เอกวิมล สิมหาศาล (2533 : 75) ได้กล่าวไว้ว่า อุเบกขาเป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งของผู้ใหญ่ที่ดี เป็นการวางใจให้เป็นกลาง เมื่อสุดวิสัยจะช่วยยั้งพันทุข์หรือเป็นสุขได้ เป็นการวางใจให้เป็นปกติ ปลงใจให้ได้ว่าเมื่อได้ช่วยจนสุดความสามารถแล้ว ผลเป็นอย่างไรต้องวางใจเป็นอุเบกขา ควบคุมใจไว้ไม่ให้เป็นทุกข์จนเกินควร การวางตัวเป็นอุเบกขาช่วยยั้งจิตใจไม่ให้ว้าวุ่น ไม่ให้ทุกข์ให้โทษ

แก่ตนเอง เมื่อทำใจให้เป็นกลางวางเฉยได้ ก็ไม่คั่นวณเดือดร้อน ก็เท่ากับมีจิตเมตตา กรุณาต่อตัวเราเอง แล้วก็จะมิจิตเมตตาต่อคนอื่นตามมาด้วย ปิ่น มุกกันต์ (2525 : 343) ได้กล่าวว่า ความยุติธรรมเป็นการกระทำที่ชอบด้วยเหตุผลเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องให้แก่กัน การที่ผู้ใหญ่ปกครองผู้น้อยด้วยดี เป็นการให้ความยุติธรรมแก่ผู้น้อย ความยุติธรรมเป็นหัวใจของสังคม ทำให้สังคมสงบสุข ดังนั้นนักเรียนจึงคาดหวังให้ผู้ใหญ่มีความยุติธรรมเป็นคุณธรรมพื้นฐาน จะได้เป็นที่พึ่งและเป็นพี่เลี้ยงรักและนับถือของนักเรียน จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ความยุติธรรมเป็นคุณธรรมที่เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของผู้ใหญ่ที่ดีเสมอ เช่น พระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 148) ได้กล่าวถึง ธรรมที่บุคคลมีไว้เป็นหลักใจกับความประพฤติ เรียกว่า "พรหมวิหารธรรม" มีคุณธรรมข้อหนึ่ง คือ อุเบกขา การวางใจเป็นกลาง ดำรงอยู่ในธรรมที่พิจารณาด้วยปัญญา มิจิตใจเรียบตรง เทียงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมทั้งหลายที่สัตว์กระทำ การได้รับผลดีหรือผลชั่วสมแก่เหตุที่ประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม และชาลี สัทธิ (2507 : 6) วิจัยพบว่า คุณธรรมจริยธรรมของพลเมืองดีประกอบด้วยความยุติธรรมประการหนึ่ง

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไปด้านประพฤตินั้นเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นเพราะนักเรียนอยู่ในวัยรุ่นต้องการความเห็นอกเห็นใจ กำลังใจ การช่วยเหลือ และการแนะนำที่ถูกต้องจากผู้ใหญ่ ซึ่งการแนะนำนั้นอาจทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงก็สอนด้วยวาจา ทางอ้อมก็ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับ สุพิตรว สุภาพ (2528 : 48) ได้กล่าวว่า วัยรุ่นปัจจุบันแม้จะชอบความเป็นอิสระ ก็ยังอยากได้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ที่ดี ผู้ใหญ่จึงจำเป็นต้องเป็นปูชนียบุคคลที่ดี วัยรุ่นจึงจะมีแนวโน้มที่ดีได้ ผู้ใหญ่จะต้องคอยแนะนำ คอยตักเตือนเมื่อทำผิดและให้รางวัลเมื่อทำดีด้วย ถ้าผู้ใหญ่ในวันดีก็จะช่วยให้วัยรุ่นได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้าได้ และสวนา พรพัฒน์กุล (2525 : 6) ได้กล่าวว่า ผู้ใหญ่เป็นบุคคลที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก ดังนั้นถ้าผู้ใหญ่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจะก่อให้เกิดความพอใจแก่เด็ก เป็นตัวแบบที่ดีให้แก่เด็กได้ สอดคล้องกับ ศรีสุชา แก้วสัมฤทธิ์ (2533 : 138) ได้กล่าวว่า ผู้ใหญ่ที่ดีควรกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน และอนุสรณ์ อรรถศิริ (2516 : 148) ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมให้ได้ผลอีกทางหนึ่งก็คือ การที่สังคมไม่ว่าจะเป็น

ผู้นำสังคม บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ใหญ่หรือบุคคลทั่ว ๆ ไป กระทำตัวอย่างที่ดีงาม ทั้งการยึดมั่นในจริยธรรมต่าง ๆ ปฏิบัติธรรม รักษาไว้ให้มั่นคง พกติดกรรมเหล่านี้ย่อมจะถ่ายทอด ต่อ ๆ ไปให้กับบุคคลรุ่นหลังให้ยึดมั่นปฏิบัติตามด้วย ซึ่งนับว่าเป็นวิธีที่สร้าง ความมั่นคงในแบบแผน จริยธรรมทางหนึ่ง การปลูกฝังคุณธรรมที่พึงปรารถนานั้นควร เริ่มต้นที่ผู้ใหญ่ก่อน ผู้ใหญ่ควรมี จริยธรรมที่ดีและเหมาะสมกับภาวะปัจจุบันแล้วจึงปลูกฝังให้เด็ก ซึ่งจะเป็นการพัฒนาตัวบุคคลให้ เป็นผู้มีความรับผิดชอบอันดีต่อสังคมต่อไป แต่เมื่อสังเกตพฤติกรรมหรือความประพฤติของผู้ใหญ่ ทั่ว ๆ ไปในสังคมปัจจุบัน จะหาแบบอย่างที่ดีได้ยาก ทำให้เด็กเรียนอาจเกิดความสับสน ดังนั้น นักเรียนจึงให้ความสำคัญในการที่ผู้ใหญ่ควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปด้านมีความซื่อสัตย์ เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่าในสภาพสังคมปัจจุบันความเจริญทางวัตถุธรรมกำลังได้รับการ พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ภาวะเศรษฐกิจก็เต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย วัฒนธรรมทาง จิตใจก็เสื่อมทรามลง เกิดการแข่งขันแย่งชิงดีชิงเด่นกันในอาชีพและความเป็นอยู่ของชีวิต ประจำวัน สภาพดังกล่าวบีบบังคับให้วิถีชีวิตบุคคลคล้อยตาม ค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต เริ่มเสื่อม- คลายลง เกิดความเห็นแก่ตัว เอาวัดเอาเปรียบกัน มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัว อีกประการหนึ่ง คนซื่อสัตย์สุจริตอาจถูกเอาเปรียบในเรื่องต่าง ๆ สอดคล้องกับ คณะกรรมการสภาวิจัย ได้เปิดเผย ผลการวิจัยว่า ข้อที่สังคมแทนที่จะสร้างเกียจบุคคลที่ประพฤติทุจริตคิดมิชอบจนร่ำรวย กลับยกย่องว่า เป็นผู้มั่งคั่งมีเกียรติ มีคนนับหน้าถือตากันทั่วไป ส่วนบุคคลที่มีศีลธรรม ตั้งอยู่ในความซื่อสัตย์แต่ยากจน กลับถูกเหยียดหยามหาว่าเป็นคนโง่ หาเกียรติมิได้ (อนุสรณ์ อรรถศิริ. 2516 : 131) ดังนั้น การที่นักเรียนได้ให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์ที่ผู้ใหญ่ทั่วไปพึงมีนั้น จึงนับได้ว่าต่างก็มีความคิดเห็น สอดคล้องกันในสภาพปัญหาของสังคมปัจจุบัน ซึ่งสุชีพ บุญญานุภาพ (2514 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกี่ยวข้องับวัฒนธรรมทางจิตใจที่จะต้องช่วยกันซ่อมแซมส่งเสริมให้ดีขึ้นนั้นก็คือ การปลูกฝังความซื่อสัตย์ให้เป็นมรดกของสังคมที่มั่นคงสืบไป และปิ่น มุทุกันต์ (2525 : 5) ได้กล่าวถึง คุณของการรักษาสัจจะจะทำให้เป็นคนหนักแน่น มั่นคงก้าวหน้าในธุรกิจการงาน มีคนเคารพเชื่อถือพึ่งพาเกรงสร้าง ความมั่นคงให้แก่ครอบครัว มีความมุ่งมั่นทำความดีไม่ทอดทิ้ง ในทางตรงกันข้าม คนขาดสัจจะจะทำให้เป็นคนเหลวแหลกตกต่ำ ประสบความพ่ายแพ้ล้มเหลว ในหน้าที่การงาน ถูกเหยียดหยามไม่ได้รับความเชื่อถือจากสังคม

การรักษาสัจจะหรือการมีความซื่อสัตย์เป็นเรื่องสำคัญมีขอบเขตที่กว้างขวาง และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน มีพุทธภาษิตที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสัตย์ ซึ่งกล่าวไว้ในสัจจวรรคดังนี้ ความสัตย์นั้นดีกว่ารสทั้งหลาย คนได้ชื่อเสียงเพราะความสัตย์ ความสัตย์เป็นวาจาไม่ตาย พึงรักษาตามความสัตย์ สัตบุรุษได้ตั้งมั่นในความสัตย์ที่เป็นอรรถและเป็นธรรม (กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 2516 : 70) ซึ่งชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516 : 83) ได้วิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่านักเรียนได้จัดอันดับคุณธรรมแห่งพลเมืองดีด้านต่าง ๆ ไว้ ปรากฏว่าความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญมากที่สุด สอดคล้องกับ ชาลี สัทธี (2507 : 5) วิจัยพบว่า คุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีประกอบด้วยความซื่อสัตย์เป็นลำดับแรก

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไปด้านเป็นที่ปรึกษาที่ดี และพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น เป็นเพราะนักเรียนมีความเห็นว่า นักเรียนเป็นวัยรุ่น แม้พัฒนาการทางร่างกายจะเติบโตแบบผู้ใหญ่แต่ก็ยังมีความเป็นเด็กอยู่ ดังนั้นในการทำความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ยังต้องอาศัยผู้ใหญ่ให้คำแนะนำ ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ และให้การช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ใหญ่ก่อน โดยเฉพาะในสังคมยุคปัจจุบัน นักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่นอาจมีปัญหามากมายเรื่องเป็นต้นว่า การปรับตัว การเรียน การคบเพื่อนต่างเพศ และการใช้เวลาว่าง ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความปรึกษาที่ดี ดังนั้นผู้ใหญ่จึงพร้อมจะรับฟังปัญหาหรือความคิดเห็นของเขา ต้องให้ความสนใจใกล้ชิดกับเขา อย่าทำให้มีช่องว่างระหว่างวัย จะได้พูดคุยกันรู้เรื่อง นักเรียนจึงจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและอบอุ่น ไม่มีความตึงเครียดไม่แสดงอารมณ์รุนแรงหรือขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ดีจึงต้องมีความเมตตากรุณาเป็นที่ตั้ง คือรักใคร่ปรารถนาอยากทำให้ทุกคนมีความสุข หรือผู้น้อยมีจิตใจมั่นคงและคิดทำประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น อีกทั้งสงสารคิดช่วยยืให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจบำเพ็ญปลดเปลื้องความทุกข์ยากเดือดร้อนของสังคม สอดคล้องกับ อรพินท์ นาคประดิษฐ์ (2518 : 16) ได้วิจัยพบว่า พฤติกรรมที่ทำให้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีคุณธรรมประการหนึ่งคือ การพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น และศรีสุธา แก้วสัมฤทธิ์ (2533 : 139) วิจัยพบว่า ผู้ใหญ่ควรเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่เยาวชนด้วยการทุ่มเทและด้วยใจรัก สอดคล้องกับพระธรรมปิฎกเมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระเทพเวที (2535 : 135) ได้แสดงหลักธรรมสำหรับบรรพชาซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการครองเรือน ซึ่งผู้ใหญ่ที่ดีควรมีคุณธรรม

ประการหนึ่ง คือ มีใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็น ความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือ ดังนั้น นักเรียนจึงคาดหวังว่า ผู้ใหญ่ควรเป็นผู้มีเหตุผล ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของบุคคลอื่น เพื่อจะได้เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้แก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นำผลการวิจัยเสนอให้ที่ประชุมครูอาจารย์ - ผู้ปกครอง ให้ทราบว่านักเรียน มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ และนักเรียนมีความต้องการให้ผู้ใหญ่ประพฤติปฏิบัติตัวอย่างไร จึงจะจัดว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

1.2 นำคุณธรรมและจริยธรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปทำวิจัยอีกครั้งในเรื่องเดียวกันนี้ต่อไปอีก เพื่อจัดกลุ่มคุณธรรมและจริยธรรม

1.3 เสนอให้หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและเยาวชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 คุณธรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นคุณธรรมและจริยธรรม ตามความคาดหวังของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักการเมือง ทหาร ตำรวจ เกษตร พนักงานขับรถโดยสาร ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพระสงฆ์ เป็นต้น

2.2 ศึกษาคุณธรรมและจริยธรรม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ต่างภูมิภาค และมีระดับของความเจริญต่างกัน เช่น นักเรียนหรือเยาวชนในชนบท

2.3 ศึกษาอิทธิพลหรือตัวแปร ที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรม และค่านิยมพื้นฐานของบุคคลในชุมชน หรือสถาบันต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสังคมไทยยิ่งขึ้นไปอีก

મગરનાં રવર

บรรณานุกรม

กมล สุตประเสริฐ. ครู 200. กรุงเทพฯ : อัมพวนิช, 2523.

การฝึกหัดครู, กรม การวิจัยเรื่องจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถานศึกษาม

การฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2525. อัดสำเนา

_____. โครงสร้างของคุณลักษณะของจริยธรรม. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู กระทรวง

ศึกษาธิการ, 2523 ก.

_____. รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522.

_____. รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถานศึกษามการ
ฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

2523 ข.

_____. ลักษณะครูที่ดี. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวง

ศึกษาธิการ, 2516.

กระมล ทองธรรมชาติ. "คุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองไทย," วารสารไทย, 2(5) :

80 - 82; มกราคม - มีนาคม 2525.

การศาสนา, กรม. หลักการและวิธีการจัดจริยศึกษา และหัวข้อจริยธรรมสำหรับสั่งสอนนักเรียน
นักศึกษา (ฉบับทดลอง). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2521.

กิตติ ศรีวิเชียร. การจัดการศึกษาในโรงเรียน กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2524.

กัณฑ์ ชูรัตน์. จริยธรรมและศักยภาพของการปฏิบัติ จริยธรรม ของนักเรียนวิทยาลัยครูภาค
ตะวันออก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

อัดสำเนา.

โกวิท ประวาลพุกษ์. การประเมินโครงการในเอกสารการอบรมวิจัยปฏิบัติการ ครั้งที่ 5
เรื่อง การประเมินโครงการเพื่อพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา

กรมวิชาการ, 2523.

_____. แนวการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย เขตการศึกษา 10, 22 - 27

มกราคม ในกรมวิชาการ แนวทางการศึกษาจริยธรรม.

เกียรติศักดิ์ อภัยนันท์. "การสร้างค่านิยมที่ดีในสังคมไทย," วัฒนธรรมไทย. 23 : 62 - 76; มีนาคม 2527.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน แผนการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2538).

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 ก.

_____. แผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 ข.

_____. "สรุปผลการประชุมปฏิบัติการจรรยาบรรณครู," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. 15(4) : 35 - 39; เมษายน - พฤษภาคม 2524.

คณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 - 2539. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535.

คณะกรรมการข้าราชการครู, สำนักงาน. ชุดปฏิบัติการพัฒนาวินัยข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2529.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนัก. บุคคลตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2523 ก.

_____. วิทยากรกับการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2523 ข.

_____. วิทยากรกับการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2530.

คุรุสภา, สำนักงานเลขาธิการ. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิชาชีพครู, สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2532.

_____. จรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู. กรุงเทพฯ : กองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2526.

จวบ มลิพันธ์. กค.ของอธิการสร้างแบบครูที่มีอุดมการณ์. คุรุสภา, 7(3) : 11; มีนาคม 2524.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคนอื่น ๆ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

- จันทงค์ อาศิรวังษ์. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อจริยธรรมที่คาดหวังกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2529. อัดสำเนา.
- จุฬาลงกรณ์, มหาวิทยาลัย. หลักสูตรจริยธรรม กรุงเทพฯ : คณะทำงานโครงการพัฒนาหลักสูตรความเป็นพลเมืองดี ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535
- เจริญ ไวรวิจกุล. ความเป็นครู. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2531.
- เจลิยว บุรีภักดิ์ และคนอื่น ๆ. ลักษณะของครูที่ดี. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมตำรวจ, 2520.
- ชมพูนุช ศรีเสาวลักษณ์. การอบรมเลี้ยงดูกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางที่ 11/7 กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.
- ชาลี สัททิ. การศึกษาเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีทางประการของเด็กที่จบชั้น ป.4. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2507. อัดสำเนา
- ชูชีพ ย่อนโคกสูง. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ กับตัวแสดงตัวความวิตกกังวลความเชื่อมั่นในตนเอง : กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2516. อัดสำเนา.
- เชื้อ สาริมา. "ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ," สรุปรายงานการประชุมสัมมนาคณะกรรมการจังหวัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2525.
- เกียรติ วิวสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยา จริยธรรม และจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันกิจจานิก. จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2520.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเฟื้อนเข ประจวบปัจฉานิก. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ติลก บุญเรืองรอด. ปรัชญาการฝึกหัดครูไทย : การจัดการฝึกหัดครูเพื่อให้ได้ครูพึงประสงค์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.

ทวีป ขลิบทัก. "ครู," ประชาศึกษา. 30(2) : 5 - 7; กันยายน 2521.

ทัศนีย์ สุกเมธี. "บทบาทของครูดีในสังคมปัจจุบัน," มิตรครู. 23(3) : 36 - 37 กุมภาพันธ์ 2524.

เทพ การะเกด. "สมบัติครู," ประชาศึกษา. 1 : 46 - 5; สิงหาคม 2505

ธรรมโกศาจารย์, พระ (พระราชปัญญานันทมุนี). "แต่คุณครูที่รัก," ข่าวการประถมศึกษา. 2(84) : 3 - 4; มกราคม 2525.

_____. ธรรมครองเรือน. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2537.

ธรรมโกศาจารย์, พระ (พุทธทาสภิกขุ). คำสอนในพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2519.

ธรรมปิฎก, พระ (พระเทพเวที). พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2535.

_____. ธรรมมญูชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สมาคมศิษย์เก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

_____. "ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันและแนวทางในการแก้ไข," ในปรัชญาการศึกษาของปรัชญาการศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523 ก.

_____. "ปัญหาจริยธรรม," ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523 ข.

ถาวร พุทธิพ. "แนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนจริยธรรม," (แปลและเรียบเรียงจากการประชุมคองเกรสแห่งสมาคมการศึกษาเปรียบเทียบทั่วโลก) สารพัฒนาศึกษา. 38 : 51 - 54; พฤษภาคม 2528.

- นิพนธ์ เขมโก. "เกียรติของครู," ครูสภาเขตการศึกษา 9. 16(5) : 84 ธันวาคม 2530
- นิพนธ์ ศันธเสรี. "ยุทธวิธีในการพัฒนาจริยธรรม," ใน รายงานการประชุมสัมมนาการพัฒนาศักยภาพและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2531.
- บรรจง จันทรส. ปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522
- บรรจง ชูสกุลชาติ. "แนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ," ใน คู่มือการพัฒนาคุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2533.
- บรรหาร ดันหยง. ทัศนะของผู้บริหารอาจารย์และนักศึกษาครูที่มีต่อคุณลักษณะทางจริยธรรมของอาจารย์วิทยาลัยในสหวิทยาลัยศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อุดสาเนา.
- บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, วิทยาลัยครู. ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามมิตร, 2515.
- บุญนะ อัดถาวร. หลักการครองเรือน. กรุงเทพฯ : โอเคเอ็นสโตร์, 2533.
- บุญยืน สุภาพ และวนิช สุธารักษ์. ปัญหาและความต้องการของผู้สอนจริยธรรมของสถานศึกษาทุกระดับในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กองการศึกษาและศาสนสัมพันธ์ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2524.
- บุญสนอง ไกรเนตร. การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพด้านความต้องการระหว่างผู้ที่ศึกษาวิชาชีพครูและวิชาชีพพยาบาล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515. อุดสาเนา.
- ประวิทย์ ทองศรีนุ่น. "หน้าต่างประชาบาล," ครูปริทัศน์. 6(4) : 56; เมษายน 2524.
- ปิ่น มุทุกันต์. แนวการสอนธรรมะตามหลักสุตตนิกรวรมติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2527.
- ฝน แสงสงแก้ว. "ศีลธรรมเสื่อม," ใน มติชน. 7 : 21 - 26 พฤษภาคม 2537.

พรหมเทพย์ ศิริวรรณบุญชัย ชัยพร วิชชาวุธ และธีราพร อุวรรณโณ. จริยธรรมชาวกรุงเทพมหานคร
มหานครปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2527

พรพิมล เฟื่องศรีทอง. การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนักวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.

พนัส หันนาสินทร์. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2523.

พัฒนาคุณธรรม, สำนักงาน. คู่มือการพัฒนาคุณธรรม. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2532
พิทยา สายชู. นิยมไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2516.

พุทธทาส อินทปัญโญ. มรรชาสัจธรรมะ. สุราษฎร์ธานี :ธรรมทานมูลนิธิ, 2523.

พุทธทาสภิกขุ, พระ. ธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2527 .

_____. ธรรมกับการดำเนินชีวิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

เพ็ญแข ประจวบเจ้านิก และอ้อมเดือน สดมณี. การยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของ
ชาวชนบทไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง. รายงานการวิจัยฉบับที่ 34 กรุงเทพฯ
: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ไพฑูริย์ จันทยศ. "การศึกษาการวิจัยแห่งชาติศีลธรรมเสื่อม," ประชากรศึกษา. 2 : 15 -
17; พฤศจิกายน 2526.

ไพฑูริย์ เกาวิเศษ. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษาตามทัศนะ
ของนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2527.
อัดสำเนา.

ไพฑูริย์ สีนลาวรัตน์. "การเปลี่ยนแปลงทางสังคม : ผลกระทบต่อค่านิยมและการศึกษาไทย,"
วารสารเศรษฐศาสตร์. 11(4) : 90 - 102; เมษายน - มิถุนายน 2526.

- ภักดี ญาวโนภาส. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองที่มีต่อจริยธรรมที่คาดหวังกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริงของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต 10 ปีการศึกษา 2528. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัสสัณเณ.
- ภิญโญ สาร. รายงานการสมมนาคุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการครู, กระทรวงศึกษาธิการ, 2514. .
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. "คุณธรรมพื้นฐาน," ใน สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2525.
- มงคล ฤทธิภมย์. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อจริยธรรมที่คาดหวังกับจริยธรรมที่ปฏิบัติจริง ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ปีการศึกษา 2524. ปริญญาโท กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2525. อัสสัณเณ.
- มัทนา ปิยะมาดา. การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและนนทบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2511. อัสสัณเณ.
- นงนิตย์ อับดุลกาเดร์. จิตวิทยาและเทคนิคการสอนการศึกษาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2517.
- ยนต์ ชุ่มจิต. ความเป็นครู. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์. 2521.
- _____. ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2526.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2530.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา ฉบับ พ.ศ. 2524. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2529.
- วชิรญาณวโรรส, กรมพระยา. คุณสมบัตินักเรียน. กรุงเทพฯ : มหามงกุฎราชวิทยาลัย, 2516.
- วิชาการ, กรม. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.
- วีระพงษ์ คุณมณี. "พุทธธรรมสำหรับครู บทบาทของครูในการให้การศึกษาและเสริมสร้างจริยธรรม," วิทยาจารย์. 2 : 34 - 36; สิงหาคม 2528.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คู่มือการพัฒนาคุณธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, 2523 ข.

_____. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523 ก.

_____. แผนพัฒนาจริยธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2526 - 2529 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2528.

ศรีสุภา แก้วสมิตติ. "พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยกิจกรรมเยาวชน," วารสารเศรษฐศาสตร์. 18 : 139 - 144; มกราคม - มิถุนายน 2533.

สากล นิลวรรณ. ปรัชญาเบื้องต้น. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 218 : หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู, 2522.

สงวน สิทธิเลิศอรุณ. ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2524.

สนิท เกษะศิริ. คุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปริญญาโท กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2527. อัดสำเนา.

สัณญา สัณญาวิวัฒน์. จริยธรรมของนักบริหาร : ความถูกต้องกับการปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515.

สมบูรณ์ คาลยาชีวิน และคนอื่น ๆ. พัฒนาการใช้เหตุผลทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2526. อัดสำเนา.

สวนา พรพัฒน์กุล. "พฤติกรรมมนุษย์," เอกสารประกอบการเรียนทั่วไประดับปริญญาโท. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

_____. อิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อการพัฒนาการทางจิต ความคิดและการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 3. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

สามารถ คนหาร. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดเขตการศึกษา 7. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

สาโรช บัวศรี. "จริยธรรมกับข้าราชการไทย," ในการส่งเสริมค่านิยมข้าราชการไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2526.

- สาโรช บัวศรี. จริยธรรมไทยในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การสอน, 2523.
- _____. จริยธรรมศึกษา : เอกสารแผ่นปลิวคำสอน. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, ม.ป.ป.
- สำเริง นิลประดิษฐ์. "เผย 4 คุณสมบัติใหม่พ่อพิมพ์แม่พิมพ์ที่ดี," มติชน. 1 สิงหาคม 2532.
- สุชีพ บุญยานภาพ. จริยธรรม. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์. 2514.
- สุนทร ณ รังศรี และคนอื่น ๆ. พระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช 2527.
- สุนทร โคตรบรรเทา. การศึกษาผู้ใหญ่ : พื้นฐานการปฏิบัติ (Adult Education : Education of Practice). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.
- สุนทรี ไคมิน และสนิท สมัคการ. รายงานการวิจัยระบบค่านิยมของไทย : เครื่องมือในการสำรวจวัด. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2522.
- สุมน อมรวิวัฒน์. "การสร้างเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา," ธรรมของครู. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 25 .
- สุพิตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- _____. สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.
- _____. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2514
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- เสนีย์ มีทรัพย์. "คุณธรรมนิยมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ," ครูศาสตร์ ฉบับจริยธรรม. 2 : 22-25 มีนาคม - เมษายน 2522.
- แสง จันทร์งาม "จริยธรรมและภาวะที่ไว้จริยธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์โลกอย่างไร," ในรายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง กลวิธีเพื่อบรรลุผลในการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา. สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2530
- อรพินท์ นาคประดิษฐ์. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518
- อัสส้านา.

- อนุমানราชธน, พระยา. ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : บรรณาการ, 2516.
- อนุสรณ์ อรรถศิริ. การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมบางประการของอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี และนิสิตระดับชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2516. อัดสำเนา.
- เอกวิทย์ สัมหาศาล. จริยธรรมกับบุคคล. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2533.
- Bandura, A. Social Learning Theory of Identification Process. in D. Goslin (Ed.). Handbook of Socialization Theory and Research. New York : Rand McNally, 1973.
- Freud, Sigmund. An Outline of Psychoanalysis. New York : W. W. Norton Co., 1949.
- Obles, J. F. Introduction to Teaching. New York : Random House Inc., 1970.
- Roosevelt, Theodore. The Free Citizen. New York : Edited by Herman Hagedorn, The Macmillan Company, 1956.
- Ryans, D. G. and others. Characteristic of Teachers. Washington D. C. American Council on Education, 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม ครั้งที่ 1

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
รามคำแหง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน [] หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

เพศ [] ชาย [] หญิง

ระดับชั้น [] มัธยมศึกษาตอนต้น [] มัธยมศึกษาตอนปลาย [] กลุ่มวิทยาศาสตร์
[] กลุ่มภาษา

คะแนนเฉลี่ย [] ต่ำกว่า 2.50 [] 2.51 - 3.00
[] สูงกว่า 3.00

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนระบุคุณธรรมและจริยธรรมที่คิดว่าสำคัญที่สุดของบุคคลต่อไปนี้มาอย่างละ 5 ลักษณะ
คุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา

1.
2.
3.
4.
5.

คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

1.
2.
3.
4.
5.

คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ภาคผนวก ข

ข้อมูลจากแบบสอบถาม ครั้งที่ 1

ความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย
เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของบิดามารดา

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
เอาใจใส่ลูก	477	280	757	68.63	1
มีความยุติธรรม	254	240	494	44.78	2
ไม่ว่ากล่าวตักเตือน	86	211	297	26.92	6
ตัดสินปัญหาโดยการชี้เหตุผล	340	125	465	42.15	3
อบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี	256	120	376	34.08	4
มีความเมตตากรุณา	182	115	297	26.92	6
ไม่ละทิ้งครอบครัว	225	115	340	30.82	5
มีความเป็นผู้นำที่ดี	145	105	250	22.66	9
มีเวลาให้ลูก	-	101	101	9.15	16
เป็นที่ปรึกษาที่ดี	-	95	95	8.61	17
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	-	95	95	8.61	17
มีความเสียสละ	162	89	251	22.75	8
รู้จักควบคุมอารมณ์	38	80	118	10.69	14
มีความอดทน	97	78	175	15.86	12
ยินดีเมื่อลูกได้ดี	101	77	178	16.13	10
มีความมั่นคงต่อครอบครัว	95	77	172	15.59	11
ใจดี	71	53	124	11.24	13
มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	69	48	117	10.60	15
มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	11	47	58	5.25	24

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
รักและเอาใจใส่ครอบครัว	19	40	59	5.34	23
มีอารมณ์ขัน	16	39	55	4.98	26
ไม่รู้จักขี้บ่น	—	38	35	3.17	32
ประหยัด	17	37	54	4.89	27
มีสติปัญญา	19	37	56	5.07	28
พูดจาสุภาพ	—	15	15	1.35	34
มีความขยัน	30	15	45	4.07	31
มีความรอบคอบ	48	15	63	5.71	21
ประพฤติตนตามกฎเกณฑ์	60	—	60	5.43	22
เข้าใจความต้องการของลูก	64	—	64	5.83	20
มีความคิดก้าวหน้า					
ทันเหตุการณ์	29	—	29	2.62	33
รู้จักให้อภัย	48	—	48	4.35	29
สุภาพอ่อนโยน	40	—	40	4.35	29
ใจเย็น	50	—	50	4.53	28
มีลักษณะการเป็นผู้ตามที่ดี	70	—	70	6.34	19
ตรงต่อเวลา	11	5	16	1.45	35
ไม่เสเพลเสพติด	1	5	6	0.54	41
สนใจศึกษาหาความรู้					
เพิ่มเติมให้ลูก	—	5	5	0.45	42
เข้าใจบทบาทของตน	—	5	5	0.45	42

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ 3	–	5	5	0.45	42
ประกอบอาชีพสุจริต	8	1	9	0.81	37
จัดหาตู้ครองที่เหมาะสมให้	7	–	7	0.63	40
มีความพยายาม	10	–	10	0.90	36
มีมารยาทดีกับทุกคน	8	–	8	0.72	38
จดทะเบียนสมรสให้ถูกต้อง	8	–	8	0.72	38

ความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย
เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
มีความยุติธรรม	119	292	411	37.26	4
มีความเมตตากรุณา	153	283	436	39.52	2
ใจดี	38	283	321	29.10	6
มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์	236	200	436	39.52	2
กล้าตัดสินใจและกล้า แสดงออก	240	197	437	39.61	1
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	59	197	256	23.20	12
เป็นที่ปรึกษาที่ดี	165	195	360	32.63	5
มีความอดทน	84	191	275	24.93	11
พูดจาสุภาพ	48	187	235	21.30	15
มีความซื่อสัตย์	70	185	255	23.11	13
ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อ ผิดพลาด	-	176	176	15.95	20
เป็นคนตรงต่อเวลา	53	175	228	20.67	17
เป็นคนที่น่ายกย่อง					
การฉ้อโกง	-	174	174	15.77	21
ประพฤติตนตามกฎหมาย	-	173	173	15.68	23
ให้คำอธิบายที่ถูกต้องอย่าง ชัดเจน	149	166	315	28.55	7

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
สอนเข้าใจดี	129	163	282	25.56	9
ให้เกียรตินักเรียน	126	160	286	25.92	8
ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น	-	105	105	9.51	31
ปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน	122	101	223	20.21	19
เอาใจใส่ลูกศิษย์	177	99	276	25.02	10
มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	151	95	246	22.30	14
มีมารยาทงาม	136	90	226	20.48	18
ไม่ฉ้อสุ่มอบายมุข	146	89	235	21.30	15
มีใจเป็นกลาง	46	88	134	12.14	27
มีมนุษยสัมพันธ์	75	88	163	14.77	24
แต่งกายสุภาพ	24	73	97	8.79	33
รู้จักให้อภัย	42	73	115	10.42	28
มีสติปัญญา	101	73	174	15.77	21
รู้จักประหยัด	69	71	140	12.69	25
มีความขยัน	23	68	91	8.25	34
มีความเสียสละ	55	67	122	10.15	29
ชื่นชมยินดีในความสำเร็จ ของศิษย์	53	58	111	10.06	30
มีการฉ้อฉล	81	54	135	12.23	26
หมั่นศึกษาหาความรู้เสมอ	48	48	96	8.70	32
ไม่รู้จักขี้บ่น	41	48	89	8.06	35

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
มีความจริงจังกับศิษย์	9	-	9	0.81	42
ไม่เข้มงวด	5	-	5	0.45	49
กึ่งให้ศิษย์เวลาศิษย์ทำ					
ความเคารพ	6	-	6	0.54	46
ไม่ให้เกรด 0 นักเรียน	4	4	8	0.72	43
ไม่ทำร้ายจิตใจและร่างกาย					
ศิษย์	4	-	4	0.28	51
ไม่ออกข้อสอบยาก	1	1	2	0.18	54
ถือศีล 5	1	-	1	0.90	36
ไม่ว่านักเรียนที่ไม่ได้ทำ					
ความผิด	1	1	2	0.18	54
ไม่เอาอำนาจของตัวเอง					
มาอยู่	1	-	1	0.90	36
ยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี	1	1	2	0.18	54
เล่นกับนักเรียนบ้าง	5	-	5	0.45	49
ให้ความรู้นักเรียนเต็มที่	1	-	1	0.90	36
ไม่ดุเด็ก	7	-	7	0.63	44
ตักเตือนและโทษ	1	-	1	0.90	36
สทนอย่างใจเย็น	6	1	7	0.63	45
มีความสามารถ	1	-	1	0.90	36
เคารพต่อหน้าที่	6	-	6	0.54	46

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
กล้าพูดกล้าทำ	5	1	6	0.54	46
ไม่รับสินบน	3	1	4	0.28	51
มีความเชื่อมั่นในตนเอง	3	–	3	0.27	53
รักในอาชีพ	2	–	2	0.18	57
โอบก้อมถนอม	1	–	1	0.09	36

ความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย
เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
มีเหตุผล	224	301	545	49.41	3
ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	185	294	479	42.41	3
มีความเมตตา กรุณา	349	291	640	58.02	1
ซื่อสัตย์สุภาพ	-	287	287	26.01	18
มีความรับผิดชอบ	229	286	515	46.69	6
มีความซื่อสัตย์	177	284	461	41.79	7
มีความจริงจัง	125	281	406	36.80	9
มีความเสียสละ	103	269	372	33.72	11
มีความยุติธรรม	277	266	543	49.22	5
มีปฏิภาณ	-	266	266	24.11	19
มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	415	265	580	52.58	2
มีความสามัคคี	77	247	324	29.37	14
ไม่ไว้วางใจคนง่าย	201	243	444	40.25	8
มีระเบียบวินัย	93	243	336	30.46	13
มองการณ์ไกล	42	240	282	25.56	21
มีความอดทน	130	221	401	36.35	10
มีความกตัญญู	144	201	345	31.27	12
มีมารยาท	54	195	249	22.57	21

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น	101	190	291	26.38	17
รู้จักควบคุมอารมณ์	-	187	187	16.95	26
มีความเชื่อมั่นในตัวเอง	92	151	243	22.03	23
มองโลกในแง่ดี	-	140	140	12.69	32
วางตัวได้เหมาะสม	147	124	271	24.81	22
อุทิศตนในการทำงานอย่าง ไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย	-	117	117	10.60	34
มีความเป็นผู้นำที่ดี	92	104	196	17.76	23
เป็นทีปปรึกษาที่ดี	70	103	173	15.68	27
ไม่ผูกพยาบาท	48	98	146	13.23	30
มีความยินดีในความสำเร็จ ของผู้อื่น	-	97	97	8.79	37
มีความโอบอ้อมอารี	91	97	188	17.04	25
เป็นคนตรงต่อเวลา	213	97	310	28.10	16
มีความคิดสร้างสรรค์	-	97	97	8.79	37
มีสติปัญญา	64	82	146	13.23	30
รู้จักให้อภัย	88	80	168	15.23	28
มีความกล้าหาญ	-	75	75	6.79	40
รักและเอาใจใส่ครอบครัว	124	53	323	29.28	15

ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมและ จริยธรรม	จำนวนที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น (N = 1,113)		ความถี่	ร้อยละ	อันดับที่
	ม.ต้น	ม.ปลาย			
การไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย	51	50	101	9.15	36
มีความคิดริเริ่ม	76	48	124	11.24	33
ไม่ขี้บ่นจู้จิก	77	38	239	21.66	24
ศึกษาหาความรู้เสมอ	74	30	104	9.42	35
พร้อมที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น	62	30	92	8.34	39
เห็นคนดี	-	11	11	0.99	41
แนะนำสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้อง	6	5	11	0.99	41
วางแผน	1	5	6	0.54	44
เห็นใจผู้อื่น	-	1	1	0.09	48
มีมนุษยสัมพันธ์	2	1	3	0.27	47
เคารพในสถาบันชาติ					
ศาสนา พระมหากษัตริย์	4	1	5	0.45	45
ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น	7	1	8	0.72	43
บุคลิกดี	-	1	1	0.09	48
เจรจาในสิ่งที่เหมาะสม	1	-	1	0.09	48
สุภาพรอบคอบ	5	-	5	0.45	45
รักเด็ก	1	-	1	0.09	48

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม ครั้งที่ 2

ตอนที่ 2

คุณลักษณะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา ตามตารางต่อไปนี้มีความจำเป็น
มากน้อยในระดับใด

ที่	คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ระดับความจำเป็น					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1	ตัดสินใจปัญหาโดยใช้เหตุผล						
2	มีความเมตตากรุณา						
3	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่						
4	มีความยุติธรรม						
5	ไม่ละทิ้งครอบครัว						
6	เอาใจใส่ลูก						
7	มีความเสียสละ						
8	สุภาพอ่อนโยน						
9	มีความกตัญญู						
10	ไม่รังเกียจ						
11	เข้าใจความต้องการของลูก						
12	มีความขยัน						
13	รู้จักให้อภัย						
14	ใจดี						
15	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี						
16	มีความมั่นคงต่อครอบครัว						
17	พูดจาสุภาพ						

ที่	คุณธรรมและจริยธรรมของปิตามารดา	ระดับความจำเป็น					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
18	ประหยัด						
19	ใจเย็น						
20	มีสติปัญญา						
21	เป็นที่ปรึกษาที่ดี						
22	มีความรอบคอบ						
23	มีเวลาให้ลูก						
24	มีความคิดก้าวหน้าทันเหตุการณ์						
25	ประพฤติตามกฎเกณฑ์						
26	มีความเป็นผู้นำที่ดี						
27	มีลักษณะการเป็นผู้ตามที่ดี						
28	รู้จักควบคุมอารมณ์						
29	ไม่ก้าวร้าวข่มขู่						
30	ยินดีเมื่อลูกได้ดี						
31	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี						
32	รักและเอาใจใส่ครอบครัว						
33	มีอารมณ์ขัน						
34	อบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดี						
35	ตรงต่อเวลา						

ตอนที่ 3

คุณลักษณะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์ ตามตารางต่อไปนี้มีความจำเป็น
มากน้อยในระดับใด

ที่	คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ระดับความจำเป็น					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่						
2	มีความเมตตากรุณา						
3	มีความเสียสละ						
4	ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี						
5	มีความอดทน						
6	มีความรับผิดชอบต่อลูกศิษย์						
7	มีความยุติธรรม						
8	มีใจเป็นกลาง						
9	เห็นชมยินดีในความสำเร็จของศิษย์						
10	ไม่กินทาว์ว่าร้ายผู้อื่น						
11	ใจดี						
12	มีสติปัญญา						
13	สอนเข้าใจดี						
14	มีการมีขัน						
15	ให้โอกาสลูกศิษย์เมื่อผิดพลาด						
16	ไม่เผลอปล่อยปละ						
17	มีความซื่อสัตย์						

ที่	คุณธรรมและจริยธรรมของครูอาจารย์	ระดับความจำเป็น					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
18	ไม่รู้จักบ้าน						
19	เกินสมควรต่อเวลา						
20	เกินที่ปรึกษาที่ดี						
21	ปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน						
22	ให้คำอธิบายสิ่งถูกผิดอย่างชัดเจน						
23	การไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย						
24	พูดจาสุภาพ						
25	รู้จักให้อภัย						
26	มีมารยาทงาม						
27	แต่งกายสุภาพ						
28	มีความขยัน						
29	หมั่นศึกษาหาความรู้เสมอ						
30	เอาใจใส่ลูกศิษย์						
31	ประพฤติตนตามกฎหมาย						
32	กล้าตัดสินใจและกล้าแสดงออก						
33	มีมนุษยสัมพันธ์						
34	เป็นคนทันสมัยมองการณ์ไกล						
35	ให้เกียรตินักเรียน						

ตอนที่ 4

คุณลักษณะเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป ตามตารางต่อไปนี้มีความจำเป็น
มากน้อยในระดับใด

ที่	คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ระดับความจำเป็น					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
1	มีเหตุผล						
2	มีความรับผิดชอบ						
3	มีความเสียสละ						
4	มีเมตตา กรุณา						
5	มีความยุติธรรม						
6	มีความอดทน						
7	มีความซื่อสัตย์						
8	ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี						
9	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่						
10	มีความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น						
11	ไม่ขี้บ่นจุกจิก						
12	มีสติปัญญา						
13	การไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย						
14	มีความกล้าหาญ						
15	มีความเชื่อมั่นในตัวเอง						
16	มีความโอบอ้อมอารี ..						
17	เป็นคนตรงต่อเวลา						
18	รักและเอาใจใส่ครอบครัว						
19	มองการณ์ไกล						

ที่	คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ใหญ่ทั่วไป	ระดับความจำเป็น					หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	
20	มีความคิดริเริ่ม						
21	มีระเบียบวินัย						
22	เป็นที่ปรึกษาที่ดี						
23	มีความเป็นผู้นำที่ดี						
24	ไม่มัวสุมอบายมุข						
25	รู้จักควบคุมอารมณ์						
26	พร้อมที่จะ รับฟังปัญหาของผู้อื่น						
27	มีความจริงจัง						
28	มีมรรยาท						
29	มีปฏิภาณ						
30	พูดจาสุภาพ						
31	รู้จักให้อภัย						
32	มีความกตัญญู						
33	วางตัวได้เหมาะสม						
34	ศึกษาหาความรู้เสมอ						
35	มีความสามัคคี						
36	มีความคิดสร้างสรรค์						
37	ไม่ผูกพยาบาท						
38	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น						
39	มองโลกในแง่ดี						
40	อุทิศตนในการทำงานอย่างไม่มีเห็นแก่เหน็ดเหนื่อย						

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวประชิด ชื่อสกุล เขยแก้วศรี
 เกิดวันที่ 20 เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช 2481
 สถานที่เกิด อำเภอโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 164,221/8 ซอยลาดพร้าว 107 แขวงคลองจั่น
 เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ ะดับ 7
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 กรุงเทพฯ 10240

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2507 ปวส. แผนกเลขานุการ จากวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ
 พ.ศ. 2520 ป.กศ.สูง จากวิทยาลัยครูจันทระเกษม
 พ.ศ. 2525 ค.บ. (ภาษาอังกฤษ) จากวิทยาลัยครูจันทระเกษม
 พ.ศ. 2538 กศ.ม (การศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร